İŞKUR

2016

SAMSUN

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

SAMSUN ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

2016

YAZARLAR

Mehmet ÖZTÜRK

Erdem GÖKDUMAN

Rifat YILDIZ

SUNUŞ

Gelişen ve değişen dünya ile birlikte ihtiyaçlar, üretim ve tüketim biçimleri, iktisadi ve endüstriyel kalıplar da değişmekte; bu değişim kaçınılmaz olarak beraberinde insanın da değişimini getirmektedir. Günümüzde ve gelecekte işgücünü oluşturan bireyler iş bulabilmek yahut daha iyi işlere sahip olabilmek için yalnızca birbirleriyle değil makinelerle ve bilgisayarlarla da rekabet etmektedirler. Bu durum ise her geçen gün işsizlik sorununun büyümesine; dolayısıyla toplumlarda ekonomik, sosyal ve psikolojik problemlerin artmasına yol açmaktadır. İşsizlik günümüz toplumlarının olduğu gibi ülkemizin de en önemli sorunlardan biridir. Gelişmekte olan bir ekonomiye ve genç bir nüfusa sahip ülkemiz, bu potansiyelini kullanarak işsizlik sorunu için rasyonel ve uygulanabilir çözümler üretmek zorundadır.

İşsizliğin azaltılabilmesi; işgücü piyasasının geliştirilmesi, esnekleştirilmesi, eğitimin işgücü talebine duyarlılığının arttırılması, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesi ve buna uygun stratejilerin geliştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Buna bağlı olarak istihdamı artırıcı ve kolaylaştırıcı yasal çerçeveyi oluşturmak ve yatırımların bu doğrultuda yapılmasını sağlamak birçok kamu politikasının da önceliğini oluşturmaktadır.

İşgücü piyasasının sorun ve ihtiyaçlarının doğru bir şekilde tespit edilebilmesi ise, güncel araştırma çalışmaları ile mümkün olabilmektedir. İşsizlikle mücadele sürecini daha etkin bir şekilde yürütebilmek ve etkin istihdam politikaları oluşturabilmek için, işgücü piyasasını arz ve talep yönleriyle detaylı bir şekilde ele almak önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda, işgücü piyasasındaki mevcut durum ve ihtiyaçlara ilişkin birçok veriyi sunan işgücü piyasası analiz raporlarının; işsizlerin azaltılması, gerekli durumlarda vasıflı hale getirilmesi, işgücü piyasasına girişte karşılaşılan sorunların azaltılarak penetrasyonun artırılması, kayıt dışı istihdamın azaltılması ile işgücü piyasasında arz ve talebin doğru bir şekilde eşleşmesini sağlayacak olan aktif işgücü programlarının amaca uygun bir şekilde yürütülmesinin sağlanması için bir kılavuz rolü üstlenmesi amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında gösterdikleri özenli çalışma nedeniyle Samsun Çalışma ve İş Kurumu personeline, araştırma sürecinde işyeri bilgi formlarına titiz bir şekilde yanıt veren tüm işverenlerimize ve emeği geçen herkese teşekkür eder, Samsun İşgücü Piyasası Araştırmasının ilimiz ve tüm ilgililer için yararlı olmasını temenni ederim.

İbrahim ŞAHİN
Samsun Valisi

ÖNSÖZ

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), istihdam politikalarının oluşturulması, işsizliğin önlenmesi ve olumsuz etkilerinin azaltılması, işgücünün vasıflarının artırılması faaliyetlerinde rol alan işgücü piyasasının en önemli aktörüdür. Kurumumuz işsizlikle mücadelede dünyaca kabul görmüş aktif ve pasif işgücü piyasası politikalarını başarıyla uygulamakta, iş arayan, işveren ve insan kaynakları profesyonellerine yönelik yüksek kaliteli kamusal hizmet sumaktadır.

Ülkemizde ve ilimizde işsizliği azaltmak ve mesleksizliği gidererek işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmak için sorunun doğru tespit edilmesi öncelik arz etmektedir. Ancak bu şekilde işsizliği ve mesleksizliği hedef alan aktif istihdam politikalarının belirlenmesi ve bu doğrultuda hareket edilmesi mümkün olacaktır.

Bu amaçla yerel düzeyde işgücü piyasasındaki mevcut durumu izlemek, değişimleri takip etmek ve bunların işgücü arz ve talebi üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak için Samsun İşgücü Piyasası Araştırması yapılmıştır. Çalışmayla işverenlerin günümüzde ve gelecek dönemlerde hangi mesleklerde ne kadar elemana ihtiyaç duyduklarını, eleman temininde güçlük çektikleri mesleklerin hangileri olduğunu, bu mesleklerde eleman bulmada zorlanma nedenlerini, işverenlerin açık işleri için adaylarda aramış oldukları becerilerin neler olduğunu belirlemek amacıyla Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce işverenlerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu çalışma ile işgücü piyasasının ihtiyaçları ve sorunları belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma kapsamında 2016 yılı 8 Nisan- 6 Mayıs tarihleri arasında Türkiye genelinde Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) işbirliği ile 2 ve daha fazla kişi istihdam eden 88 bin 966 işyeri belirlenmiş olup, bu işyerleri kurumumuz iş ve meslek danışmanları tarafından ziyaret edilmiştir. İlimizde bu kapsamda 1.054 işyeri tespit edilmiş olup, çalışmaya 888 tanesi cevap vermiştir. Söz konusu işyeri verilerinden istatistiki analizler yapılmış, toplamda 948 işyeri için veri derlenmiştir.

Bu vesileyle İşgücü Piyasası Araştırması'nın tüm kullanıcılara faydalı ve hayırlı olmasını diler, bu çalışmanın ortaya çıkmasında zamanını ayırarak bilgi formumuzu dolduran tüm işverenlerimize emeği geçen kurum çalışanlarımıza ve sosyal paydaşlarımıza teşekkür ederim.

Sait GÜL
İl Müdürü V.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ i
ÖNSÖZ ii
İÇİNDEKİLER iii
TABLOLAR LİSTESİ iv
ŞEKİLLER LİSTESİ v
KISALTMALAR vi
YÖNETİCİ ÖZETİ vii
GİRİŞ 1
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ 2
İŞKUR GÖSTERGELERİ 4
Kayıtlı İşsiz 4
Açık İşler 6
İşe Yerleştirmeler 7
Mesleki Eğitim Faaliyetleri 9
İşsizlik Ödeneği 11
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 13
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 15
İşyeri Verileri 15
Mevcut İstihdam 26
AÇIK İŞLER 30
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 51
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 59
SONUÇ 66
KAYNAKÇA 71
EKLER 72
EK 1: 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU 72
EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI 80
EK 3: TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ 82

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013) ... 2
Tablo 2: Mesleklere Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2015) ... 5
Tablo 3: Mesleklere Göre Açık İş Sayıları (2015) ... 7
Tablo 4: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2015) ... 9
Tablo 5: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2010-2015) ... 10
Tablo 6: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı (2010-2015) ... 11
Tablo 7: Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneğini Hak Eden Sayıları (2015) ... 12
Tablo 8: Sektörlere Göre İşyeri Sayıları ... 15
Tablo 9: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları ... 24
Tablo 10: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı ... 26
Tablo 11: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları ... 28
Tablo 12: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı ... 29
Tablo 13: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler ... 30
Tablo 14: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı ... 32
Tablo 15: Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşyeri Oranı ... 33
Tablo 16: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi ... 38
Tablo 17: Açık İş Arama Süresinin Cinsiyete Göre Dağılımı ... 39
Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi ... 41
Tablo 19: Arama Kanallarından İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması ... 43
Tablo 20: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı ... 43
Tablo 21: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları ... 44
Tablo 22: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyet Göre Dağılımı ... 45
Tablo 23: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi ... 47
Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları ... 48
Tablo 25: Açık İş Olan Mesleklerden İstenen Becerilerde Öncelik Sıralaması ... 49
Tablo 26: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler ... 50
Tablo 27: Cinsiyete Göre Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Öncelik Sıralaması ... 51
Tablo 28: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı ... 53
Tablo 29: En Fazla Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler ... 55
Tablo 30: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri ... 58
Tablo 31: Mesleklere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri ... 59
Tablo 32: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri ... 60
Tablo 33: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi ... 61
Tablo 34: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi ... 62
Tablo 35: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler ... 63

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013) 3
Şekil 2: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2010-2015) 4
Şekil 3: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2010-2015) 6
Şekil 4: Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme Sayısı (2010-2015) 8
Şekil 5: İşyerlerinin Yaşına Göre Dağılımı 16
Şekil 6: Sektörlere Göre Part-time Çalışanı Olan İşyerlerinin Dağılımı 17
Şekil 7: Kadınların Part-time Çalışma Durumu 18
Şekil 8: Sektör Bazında İşyerlerinin Vardiyalı Çalışma Yapma Durumu 19
Şekil 9: Kadınların Vardiyalı Çalışma Durumu 20
Şekil 10: Sektörlere Göre İşyerlerinin İhracat Yapma Oranı 21
Şekil 11: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları 22
Şekil 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları 23
Şekil 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Durumu 25
Şekil 14: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları 27
Şekil 15: Açık İşi Olan İşyeri Oranı 31
Şekil 16: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları 34
Şekil 17: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları 35
Şekil 18: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi 35
Şekil 19: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 36
Şekil 20: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 37
Şekil 21: Açık İşlerin Arama Süresine Göre Dağılımı 39
Şekil 22: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı 40
Şekil 23: Hizmetlerden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı 42
Şekil 24: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 52
Şekil 25: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 52
Şekil 26: Meslek Gruplarına Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı 54
Şekil 27: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı 56
Şekil 28: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri 57
Şekil 29: İşyeri Özellikleri Bakımından NİDO 64
Şekil 30: İşverenlerin Bir Yıl Sonraki İstihdam Değişim Beklentilerine Göre Beş Yıl Sonraki Beklentileri 65

KISALTMALAR

EUROSTAT	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
İEP	İşbaşı Eğitim Programı
İKO	İşgücüne Katılma Oranı
İO	İşsizlik Oranı
İPA	İşgücü Piyasası Araştırmaları
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
NACE	Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NİDO	Net İstihdam Değişim Oranı
RİP	Resmi İstatistik Programı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TYP	Toplum Yararına Program

YÖNETİCİ ÖZETİ

İşgücü piyasasını analiz etmek amacıyla hem arz hem de talep verilerini içeren bu raporda arz tarafının verilerini yayınlayan TÜİK' in rakamları ile İŞKUR'un idari kayıtlarında tuttuğu verilerinden hareket ederek işgücü piyasasının arz boyutu incelenmiştir. İşgücünün arz boyutunun ele alınmasında bir takım temel işgücü verileri bulunmaktadır. Ekonomik olarak aktif olan nüfusun, çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eden İşgücüne Katılma Oranı; çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranını ifade eden İstihdam Oranı ve toplam işsiz sayısının işgücüne oranını ifade eden İşsizlik Oranı işgücü arzına ilişkin temel eğilimleri barındırmaktadır. İl düzeyinde yayımlanan en son veri olan 2013 yılı verilerine göre Samsun ilinde İşgücüne Katılım Oranı yüzde 50,5; İstihdam Oranı yüzde 47,2 ve İşsizlik Oranı yüzde 6,6 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranlarla birlikte Samsun ili; işgücüne katılma oranı açısından yüzde 50,8 orana sahip Türkiye ortalamasına benzer bir tablo ortaya koyarken, istihdam oranı bakımından yüzde 45,9 'da kalan Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır. İşsizlik oranı bakımından ise Türkiye ortalamasına göre çok daha iyi durumdadır. 2013 yılında Türkiye'de işsizlik oranı yüzde 9,7 olarak gerçekleşmiştir.

İşgücünün arz boyutuna ilişkin diğer veriler İŞKUR idari kayıtlarından üretilmektedir. Bu veriler Kurumun sunmuş olduğu hizmetler ile yürütmüş olduğu faaliyetlere ilişkindir. Samsun ilinde 2015 yılında İŞKUR verilerine göre kayıtlı işsiz sayısı 37 bin 358'dir. Bu sayının yüzde 52,6'ı kadınlardan, yüzde 47,4'ü de erkeklerden oluşmaktadır. En fazla kayıtlı işsiz Beden İşçisi (Genel) mesleğinde bulunmaktadır. 2015 yılında Samsun ilinde 28 bin 377 kişilik açık iş alınmış olup, en fazla açık iş Beden İşçisi (Genel) mesleğinde bulunmaktadır. İşe yerleştirme rakamı ise 2015 yılında 12 bin 219 kişi olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin yüzde 42,4'ünü kadınlar, yüzde 57,6'sını ise erkekler oluşturmaktadır. En fazla işe yerleştirme yapılan meslek ise Beden İşçisi (Genel) olmuştur. Samsun İl Müdürlüğünce düzenlenen eğitim programları kapsamında ilk sırada İşbaşı Eğitim Programları gelmektedir. Toplam açılan programların yüzde 91,9'u bu programlardan oluşmaktadır. İşsizlik ödeneğini hak edenlerin kayıtlı olduğu ilk üç meslek ise Beden İşçisi (Genel), Satış Danışmanı ve Beden İşçisi (Temizlik) meslekleri olmuştur.

İşgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin verileri ise Samsun İli İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında 1.054 işyeri ile yüz yüze görüşülmüş olup veri derlenen işyeri sayısı 888'dir. Bu işyerleri 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri olup il genelinde 17 sektörde tam sayım yapılmıştır. Samsun ilinde 20+ istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 48 bin 353 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bağlamında ele alındığında ise 34 bin 245 çalışan erkeklerden, 14 bin 108 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır. Erkeklerin yüzde 31'i, kadınların ise yüzde 28,5'i İmalat sektöründe istihdam edilmektedir. İl geneline bakıldığında her işyerinde ortalama olarak 51 kişi istihdam edilmektedir. Ortalama çalışan sayısı en fazla İdari ve Destek Hizmeti Faaliyetleri sektöründe olup bu sektördeki işyerlerinde ortalama 108 kişi çalışmaktadır. Samsun ilinde en fazla çalışanı olan meslek grupları; Tesis Ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlardır.

Samsun ilinde açık iş oranı yüzde 1,2 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde ise açık iş oranı yüzde 1,5 olup, Samsun ili açık iş oranı bakımından 0,3 puanlık bir farkla Türkiye

ortalamasının altındadır. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 40 ile Gayrimenkul Faaliyetleri sektörüdür. Samsun ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla açık işin Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup bu gruptaki açık iş sayısının toplam açık iş sayısı içindeki oranı yüzde 29,4'tür. Ayrıca açık iş oranının en yüksek olduğu meslek grubu yüzde 2 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubudur. Samsun ilinde en fazla açık iş olan meslekler; Makineci (Dikiş), Konfeksiyon İşçisi, Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Paketleme İşçisi, Servis Komisi, Ön Muhasebeci, Mobilya Montaj Ustası, Cnc Freze Tezgahı Operatörü ve Metal Döküm Kalıpçısıdır. İl genelinde açık işlerin yüzde 45,6'sı için herhangi bir eğitim düzeyi talep edilmemektedir.

Samsun ilinde temininde güçlük çekilen meslekler sektörlere göre incelendiğinde en fazla Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir. Bu sektördeki işyerlerinin tamamı eleman temininde güçlük çekmektedir. Bu veriler sayısal olarak incelendiğinde ise temininde güçlük çekilen 778 kişinin 315'inin İmalat sektöründe arandığı görülmüştür. Samsun ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda yer aldıkları görülmektedir. Temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 31,9'u söz konusu meslek grubunda yer almaktadır. Samsun ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada Makineci (Dikiş) mesleğinin yer aldığı görülmektedir. Bu mesleği sırasıyla Garson (Servis Elemanı) ve Satış Danışmanı meslekleri takip etmektedir. Samsun ilinde teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır.

Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 17,7'si istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Samsun ilinde işverenlerin yüzde 26,5 'i istihdamın artacağını öngörmüştür. İstihdamın azalacağını düşünen işveren oranı, ülke geneli ile aynı olup yüzde 3,9 olarak öngörülmüştür.

GİRİŞ

Samsun İşgücü Piyasası Araştırması sonucu derlenen veriler ile il işgücü piyasasının sorunlarına ışık tutulabilecektir. Alınacak kararların ve uygulamaya konulacak faaliyet ve projelerin etkinliği için bu araştırma sonucunda elde edilen verilerin kıymeti bir hayli büyüktür. Samsun İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu da bu önemli bilgileri içeren ve il düzeyinde politika yapıcılarına ve karar alıcılara kaynak sağlamada büyük katkılar sağlayacak olan önemli bir çalışmadır. Zira etkin bir işgücü piyasası için işgücü piyasasının aktörlerini oluşturan işgücü ve işverenlerin piyasaya sundukları emeği ve piyasadan beklediklerini iyi analiz ederek niteliklerini ortaya koymak ilk adımı oluşturmaktadır. Daha sonra ise bu analizler neticesinde arz talep dengesini iyi kurmak ve işgücü politikalarını bu dengeyi sağlayacak şekilde bir zemine oturtturmak, istihdam ve işsizlik sorunlarıyla mücadele eden her bir kurum/kuruluşun gayesini oluşturmaktadır.

Bu bağlamda İşgücü Piyasası Araştırmaları sadece İŞKUR düzeyindeki politikalara değil, Türkiye'de işgücü piyasası konusuyla ilgilenen her kuruma önemli katkılar sağlamaktadır. İŞKUR, işgücü piyasasında aktif ve pasif istihdam politikalarında söz sahibi bir Kamu İstihdam Kurumu olarak İşgücü Piyasası Bilgi Formları aracılığıyla ve işverenlerle yüz yüze görüşme yöntemiyle İşgücü Piyasası Araştırmalarını gerçekleştirmektedir. Bu araştırma sonucunda Türkiye'de işgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin en kapsamlı veri üreten kurum olarak İŞKUR'u görmekteyiz.

İşgücü piyasası talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından beri periyodik olarak sürdürülmektedir. Her sene periyodik olarak yapılan bu araştırmalar kapsamında 2016 yılı için Samsun ilinde 8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Akabinde işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Araştırma Raporu hazırlanmıştır.

Bu rapor iki bölüm olarak ele alınmıştır.

Birinci bölümde, ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan işgücü göstergelerinin yanında İŞKUR verileri ile birlikte il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir.

İkinci bölümde, İşgücü Araştırması sonuçları analiz edilerek Samsun ilinin işgücü piyasasının talep yapısı ortaya konulmaktadır. İşgücü Piyasası Araştırmasının amacı işverenlerin mevcut istihdam ve açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İşgücü arzı ve talebinin karşılaşarak işgücünün fiyatı olan ücret düzeyinin ve çalışma koşullarının belirlendiği piyasalara işgücü piyasası denmektedir. İşgücünü arz edenler ile işgücünü talep edenlerin buluştuğu ortam olan işgücü piyasaların etkin işleyişi için arz ve talep yönünün nitelik ve nicelik anlamında analizlerinin yapılmasını gerekli kılmaktadır. Ancak işgücü piyasası çok fazla değişkeni bulunan bir ortam olduğundan analizleri de zorlaşmaktadır. Gerek demografik yapı gerekse sosyal ve ekonomik şartlar işgücü piyasasını etkilemektedir.

İşgücü piyasasında aktif bir şekilde bulunan işgücü kavramı, istihdam edilenler ve işsizlerden; işgücü talebi ise işgücünü istihdam etmek isteyen işverenlerden oluşmaktadır. Bu bölümde işgücünün arz tarafına ilişkin verilere yer verilecek olup işgücünün arz tarafını etkileyen tüm değişkenlerin bilgisine il bazında ulaşılamamaktadır. Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) çerçevesinde 26 bölgeden oluşmaktadır. İBBS sınıflandırmasında Samsun, Çorum, Tokat ve Amasya TR83 bölgesindedir. İşgücü arzına ilişkin verileri üreten TÜİK, bölgesel veri setleri yanında il bazında temel işgücü göstergelerini yayınlamaktadır. Bu bölümde Samsun ilinin işgücü piyasası hakkında bilgi sahibi olunabilecek temel veriler ile İŞKUR verilerine yer verilecektir.

Tablo 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013)

Yıllar/Göstergeler	İşgücüne Katılma Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı
2008	56,6	52,2	7,8
2009	55,6	51,6	7,3
2010	50,8	46,8	7,8
2011	51,9	49,0	5,5
2012	48,8	45,9	5,9
2013	50,5	47,2	6,6

Kaynak: TÜİK

Tablo 1'de Samsun ili için TÜİK' in yayımlamış olduğu temel işgücü göstergelerinden işgücüne katılma oranı, istihdam ve işsizlik oranlarına yer verilmiştir. İşgücüne katılma oranı, istihdam edilenler ve işsizlerden oluşan işgücünün çalışma çağındaki nüfusa oranlanmasıyla elde edilmektedir. Bir ülkede işgücüne katılma oranının yükselmesi, çalışma çağındaki nüfus içerisindeki daha çok kişinin işgücü piyasasında bulunması ve atıl durumda olan işgücünün istihdam olma şansının artması

anlamına gelmektedir. İstihdam oranı ise istihdam edilenlerin çalışma çağındaki nüfusa; işsizlik oranı da işsizlerin işgücüne oranlanması suretiyle hesaplanmaktadır. Yalnız işgücüne katılma oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranları tek başına bir anlam ifade etmemekte, tüm bu oranlar eğitim durumu, cinsiyet, medeni hal, sahip olunan beceriler, sektörün durumu gibi faktörlerle beraber analize dahil edilmelidir.

Şekil 1: İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri (2008-2013)

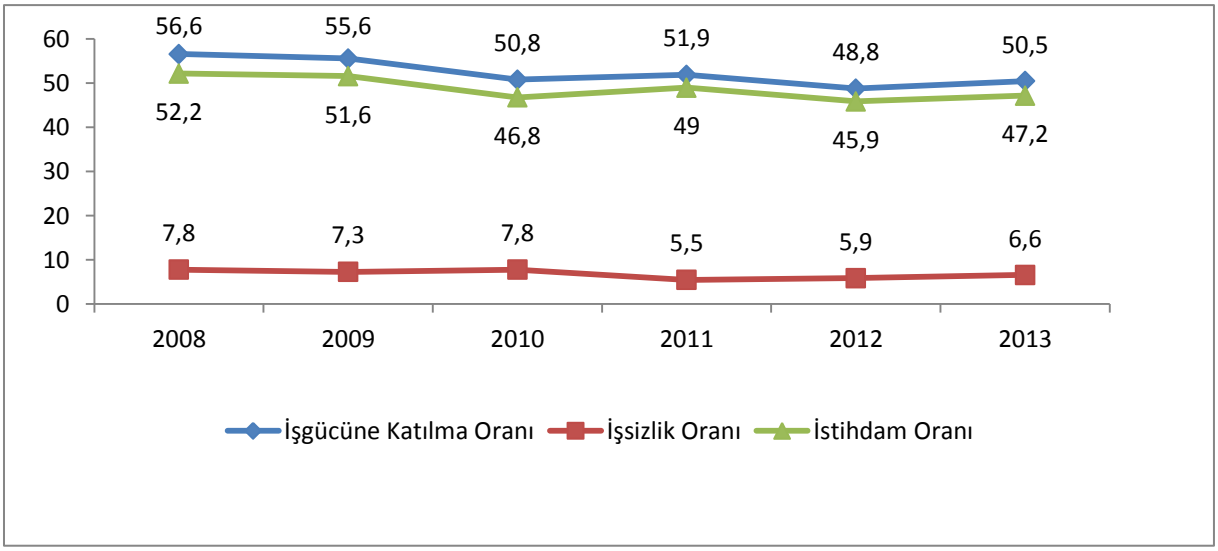

Kaynak: TÜİK

İl düzeyinde temel işgücü göstergelerinde 2008 yılı ile 2013 yıllarına ait verileri bulunmaktadır. Samsun ili için Şekil 1'deki eğilimler incelenecek olursa; 2008 küresel krizinden sonra İşsizlik oranlarında belirgin bir dalgalanma yaşanmazken, işgücüne katılım ve istihdam oranlarının düşüş eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir.

İstihdam oranlarında genel olarak azalış görülmektedir. İşgücüne katılma oranında ise 2012 yılında 2008 yılına göre 7,8 puanlık bir azalış gerçekleşmiştir. Özellikle kriz dönemlerinde işgücüne katılma oranlarındaki azalışın sebebi iş bulma umudunu yitiren işgücünün iş aramaktan vazgeçerek işgücü piyasası dışında kalmasıdır. 2012 yılındaki bu olumsuz şartlar 2013 yılında gelindiğinde de olumsuz seyrini sürdürmekle beraber, bir toparlanma dönemine girildiğini işaret etmektedir. Samsun ilindeki işsizlik rakamlarına bakıldığında ise; 2008-2010 yılları arasında dalgalı bir seyir izlenirken, 2011 yılında işsizlik oranı yüzde 5,5'e kadar düşmüş, takip eden yıllarda tekrar artış trendine girmiştir.

İstihdam oranı göstergeleri ise, işgücüne katılım oranları ile benzerlik göstermiştir. 2013 yılında Türkiye'de istihdam oranı ise yüzde 43,9 olarak gerçekleşmiş olup, Samsun ili 3,3 puanlık bir farkla bu oranın üstünde bulunmaktadır.

İŞKUR GÖSTERGELERİ

İŞKUR göstergeleri Kurumun idari kayıtlarından oluşmakta olup İŞKUR'un hedef kitlelerine sunmuş olduğu hizmetlerin verilerinden hareketle istatistik alt yapısında derlediği rakamları içermektedir. Kurumun hizmetlerinden yararlanmak için Kuruma kayıt yaptıran kişilerin yaş, cinsiyet, sosyal durum, eğitim durumu, sektör ve meslek bilgisi bağlamında oldukça detaylı bilgisine ulaşılabilmektedir.

Kayıtlı İşsiz

Kayıtlı işsizler, işsiz olup İŞKUR'a iş aramak için başvuruda bulunan kişileri kapsamaktadır. Bir kişi kuruma kayıt olduktan sonra 12 ay boyunca herhangi bir işlemde bulunmazsa kayıtlarda aktif durumdan pasif duruma geçmektedir. Daha önce 18 ay olarak belirlenen aktif kayıtta kalma süresi 2016 yılı Ocak ayı ile birlikte 12 aya düşürülmüştür. Şekil 2'de yıllar itibariyle Samsun ili için İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir.

Şekil 2: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2010-2015)

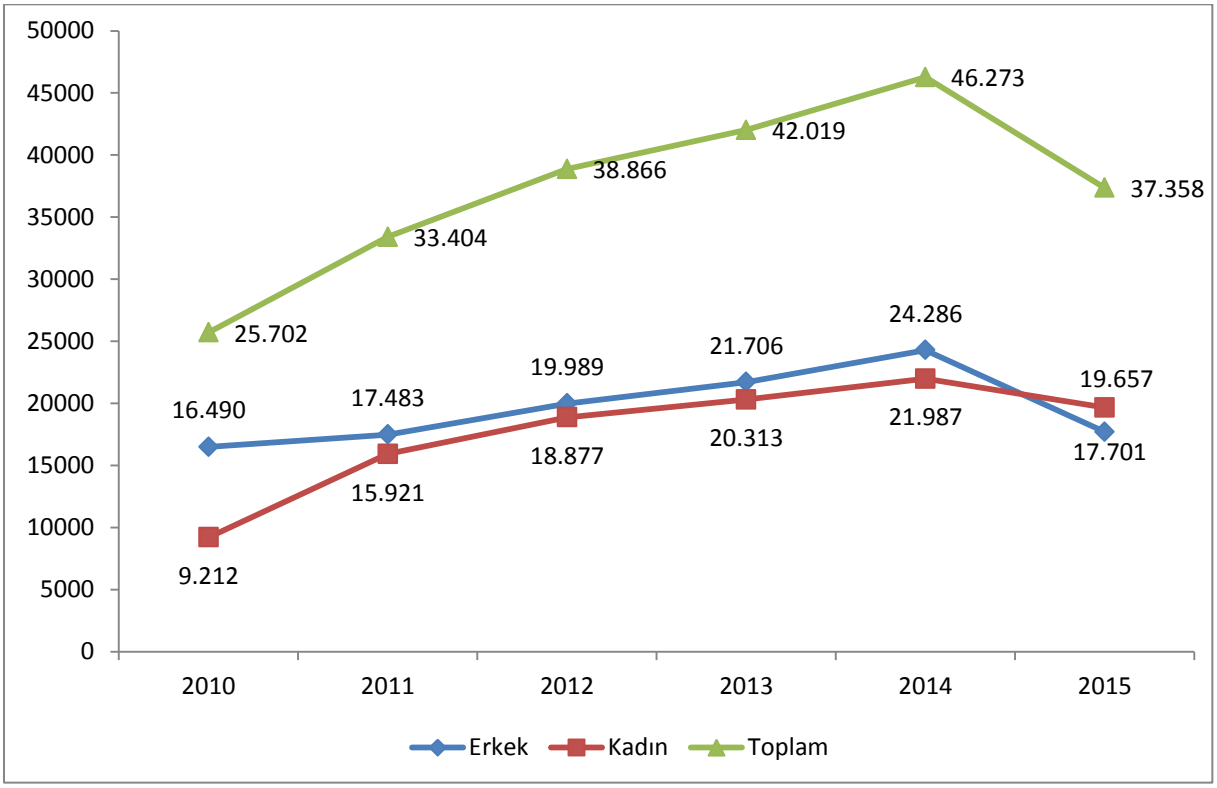

Kaynak: İŞKUR

2010 yılında Samsun ilinde İŞKUR'a kayıtlı işsiz 25 bin 702 kişinin 16 bin 490'ı erkeklerden, geri kalan 9 bin 212 kişisi ise kadınlardan oluşmaktadır. 2015 yılında ise toplam 37 bin 358 kişi işsiz olarak kayıtlarda yerini almıştır. Yıllar itibariyle toplam kayıtlı işsiz sayısında artış eğilimi dikkati

çekmektedir. 2015 yılındaki düşüşün nedeni ise 2015 yılı içinde kayıtlı işsiz sorgulamalarında SGK kayıtlarının da baz alınması yöntemine geçilmesidir. Bu gelişmenin, İŞKUR olarak işsizlere daha doğru ve etkin politika üretmek noktasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yıllar itibariyle kadın ve erkek dağılımları incelendiğinde dikkati çeken nokta kadınların kayıtlı işsiz olarak İŞKUR kayıtlarındaki önemli artışıdır. 2010 yılında 9 bin 212 kadın kayıtlarda işsiz olarak yer almışken bu sayı 2015 yılında yüzde 113,4 oranında artışla 19 bin 657 'ye yükselmiştir. Bu noktada yukarıda da bahsedilen SGK sorgulamalarından sonra kayıtlı işsiz sayısında kadınların erkeklere nazaran daha fazla yer alması ilk başta olumsuz gibi görünse de aslında daha fazla kadının yıllar içinde işgücü piyasasına katılması ve emeğini sunmak istemesi Samsun işgücü piyasası açısından önemli bir husustur.

Tablo 2: Mesleklere Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2015)

Meslekler	Kayıtlı İşsiz
Beden İşçisi (Genel)	6.405
Büro Memuru (Genel)	2.099
Beden İşçisi (Temizlik)	1.937
Satış Danışmanı	1.934
Sekreter	1.310
Temizlik Görevlisi	1.080
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	791
Ön Muhasebeci	733
Şoför-Yük Taşıma	712
Aşçı Yardımcısı	643
Diğer Meslekler	19.714
Toplam	37.358

Kaynak: İŞKUR

Tablo 2'de Samsun ilinde mesleklere göre kayıtlı işsiz sayıları mevcuttur. En fazla kayıtlı işsizin olduğu İlk 10 meslek içerisinde ilk sırada Beden İşçisi (Genel) mesleği yer almakta olup, bu meslekte Samsun ilinde Kuruma kayıtlı 6 bin 405 işsiz bulunmaktadır. Bu mesleği Büro Memuru (Genel) ve Beden İşçisi (Temizlik) gibi nitelik gerektirmeyen meslekler takip etmiştir. Bu meslekleri de daha sonra Satış Danışmanı, Sekreter, Temizlik Görevlisi, Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi, Ön Muhasebeci, Şoför-Yük Taşıma meslekleri izlemiştir.

Açık İşler

Açık iş; en basit tanımlama ile kuruma işverenler tarafından verilen işgücü talebidir. Açık iş sayısının artması kendisini işe yerleştirmede göstermekte ve işverenlerin İŞKUR ile çalışma isteklerinin arttığı yönünde izlenim vermektedir.

Şekil 3: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2010-2015)

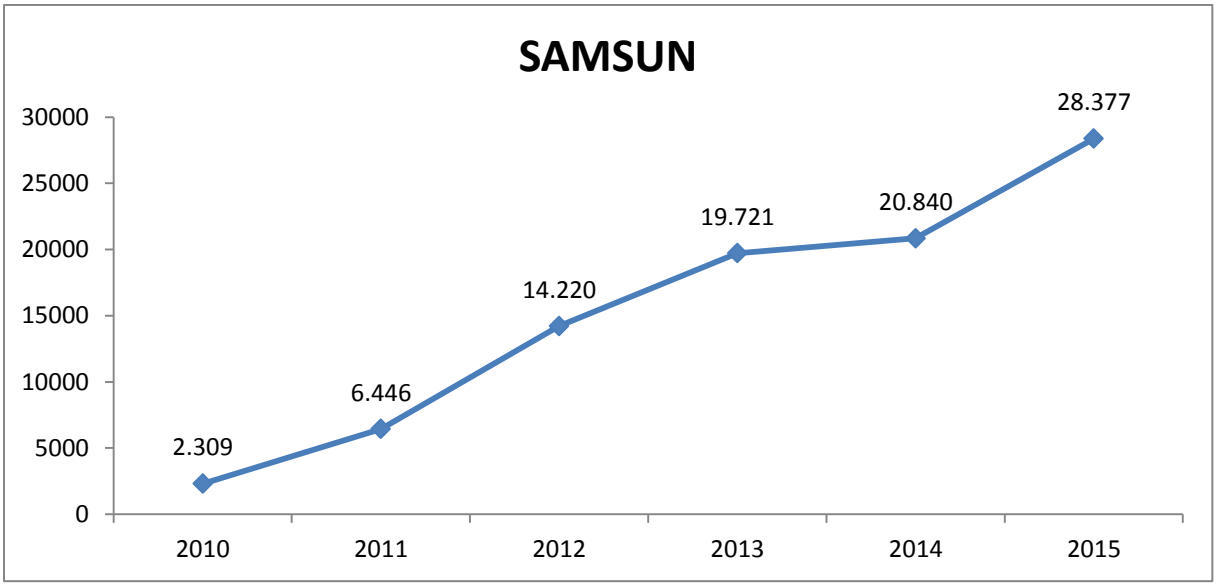

Kaynak: İŞKUR

Şekil 3'te görüleceği üzere 2010 yılında 2 bin 309 kişilik işgücü talebi alınmışken bu sayı 2015 yılına gelindiğinde 28 bin 377 kişiye yükselmiştir. Bu yükseliş eğiliminin arkasında İŞKUR'un işverenler nezdinde tanınırlığının ve İŞKUR hizmetlerinin çeşitlenmesi ile işverenlerin İŞKUR ile olan çalışma isteklerinin artışı yer almaktadır. İş ve meslek danışmanlarının işgücü piyasasındaki ağırlığı 2012 ve sonraki yıllarda alınan açık iş sayılarında önemli ölçüde hissedilmiştir.

Tablo 3: Mesleklere Göre Açık İş Sayıları (2015)

Meslekler	Açık İş
Beden İşçisi (Genel)	5.092
Veri Giriş Kontrol İşletmeni	3.365
Beden İşçisi (Temizlik)	2.491
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	1.616
Garson (Servis Elemanı)	1.289
Satış Danışmanı	1.220
Konfeksiyon İşçisi	878
Dokuma Konfeksiyon Makineci	608
Temizlik Görevlisi	466
Ön Muhasebeci	458
Diğer Meslekler	10.894
Toplam	28.377

Kaynak: İŞKUR

Samsun ilinde 2015 yılında 28 bin 377 kişilik açık iş, işverenler tarafından İŞKUR'a iletilmiştir. Bu sayının içinde, ilk 3 sırada Beden İşçisi (Genel), Veri Giriş Kontrol İşletmeni ve Beden İşçisi (Temizlik) meslekleri yer almaktadır. Daha sonra bu meslekleri Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi, Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Konfeksiyon İşçisi, Dokuma Konfeksiyon Makineci, Temizlik Görevlisi ve Ön Muhasebeci takip etmiştir.

İşe Yerleştirmeler

İşe yerleştirme sayılarının artışı için işverenlerden alınan açık işlerin artışının önemli olduğu bilinmektedir. Samsun ilinde de açık iş sayılarının artışı ile beraber işe yerleştirme rakamlarında da artış eğilimi göze çarpmaktadır.

Şekil 4: Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme Sayısı (2010-2015)

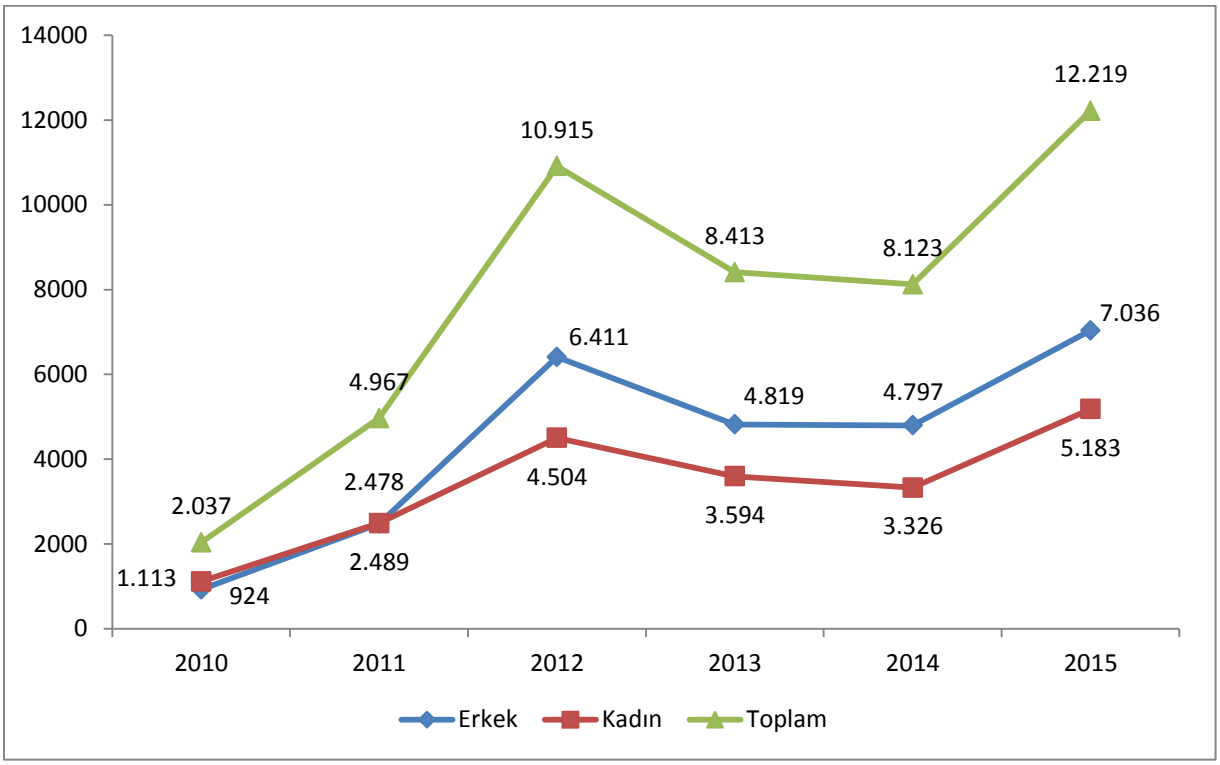

Kaynak: İŞKUR

2010 yılındaki işe yerleştirme sayısı 2 bin 37 olan Samsun ilinde işe yerleştirilenlerin 924'ü erkeklerden, geri kalan bin 113 kişi ise kadınlardan oluşmaktadır. Bu rakamların seyri izlendiğinde 2012 yılına kadar artış gözlemlenmişken; 2013 ve 2014 yıllarında düşüş eğilimine girilmiş, ancak 2015 yılında en yüksek değeri olan 12 bin 219 kişilik işe yerleştirme rakamına ulaşılmıştır. Bu sayının yüzde 57,6'ını erkekler, yüzde 42,4'ünü ise kadınlar oluşturmaktadır.

Şekil 4'te görüleceği üzere 2013 yılında işe yerleştirme rakamlarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Ekonomideki durgunluk, sektörel belirsizlikler, asgari ücret düzeyi ile ekonomideki mal ve hizmet talebi gibi faktörler işverenlerin işgücü talebini etkilemektedir. İŞKUR olarak her koşulda ekonomideki potansiyel olamasa da fiili açık işleri mümkün olduğunca Kuruma kazandırıp, İŞKUR üzerinden iş arayan kayıtlı işgücü ile eşleştirmek işgücü piyasasında etkinliği arttırmak adına önemlidir. Bu durum da doğal olarak istatistiklere işe yerleştirme olarak yansıyacaktır.

Tablo 4: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2015)

Meslekler	İşe Yerleştirme
Beden İşçisi (Genel)	2.063
Beden İşçisi (Temizlik)	1.886
Veri Giriş Kontrol İşletmeni	1.582
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	501
Temizlik Görevlisi	431
Diğer Yardımcı Sağlık Personeli	410
Hasta Bakımı Teknisyeni	405
Güvenlik Görevlisi	392
Konfeksiyon İşçisi	318
Garson (Servis Elemanı)	307
Diğer Meslekler	3.924
Toplam	12.219

Kaynak: İŞKUR

Samsun ilinde hem kayıtlı işsiz hem de alınan açık işlerde meslek bilgisine bakıldığında ilk sırada Beden İşçisi (Genel) mesleği öne çıkmıştır. Samsun ili için Beden İşçisi (Genel) mesleğinde; en fazla kayıtlı işsiz olması ve en fazla açık işin işverenler tarafından verilmesi doğal olarak kendisini işe yerleştirmede göstermiş olup 12 bin 219 işe yerleştirmenin 2 bin 63'ü bu meslekte gerçekleşmiştir. Bu mesleği Beden İşçisi (Temizlik), Veri Giriş Kontrol İşletmeni, Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi, Temizlik Görevlisi, Diğer Yardımcı Sağlık Personeli, Hasta Bakımı Teknisyeni, Güvenlik Görevlisi, Konfeksiyon İşçisi, Garson (Servis Elemanı) meslekleri takip etmektedir.

Mesleki Eğitim Faaliyetleri

İŞKUR, aktif işgücü piyasası programları aracılığıyla işgücü piyasasında becerileri eskimiş ya da hiçbir niteliği olmayan işgücüne beceri kazandırarak daha kolay iş bulmasına imkân vermekte ve işsizlikten istihdama geçişi kolaylaştırmaya çalışmaktadır.

Aktif işgücü piyasası programları içerisinde bulunan mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları ve girişimcilik eğitim programları ile işgücüne nitelik kazandırmaktadır. Toplum yararına programlar ise işsizliğin yoğun olduğu yerlerde ve dönemlerde işgücünün, işgücü piyasasından uzak kalmasını önlemede önemli bir araçtır.

Tablo 5'te İŞKUR'un aktif işgücü piyasası programları kapsamında Samsun ilinde gerçekleştirdiği faaliyetlerin verileri yer almaktadır.

Tablo 5: Kurs ve Kursiyer Göstergeleri (2010-2015)

Yıllar	Aktif İşgücü Programları								Toplum Yararına Programlar	
	Mesleki Eğitim Kurs Sayısı	Mesleki Eğitim Kursiyer Sayısı	İEP Program Sayısı	İEP Katılımcı Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Program Sayısı	Girişimcilik Eğitimi Katılımcı Sayısı	Toplam Kurs Sayısı	Toplam Kursiyer Sayısı	TYP Sayısı	TYP Katılımcı Sayısı
2015	206	4.125	2.520	4.667	16	406	2.742	9.198	140	6.052
2014	193	3.910	1.022	1.843	11	284	1.226	6.037	77	1.765
2013	254	5.358	1.089	2.079	14	21	1.364	8.020	101	1.746
2012	353	7.270	534	1.217	32	841	919	9.328	62	896
2011	215	4.625	79	250	24	616	318	5.491	21	485
2010	134	3.525	41	134	7	195	182	3.854	8	543

Kaynak: İŞKUR

2015 yılında aktif işgücü piyasası programı kapsamında toplam 2 bin 742 kurs düzenlenmiş olup bu kurslardan 9 bin 198 kişi faydalanmıştır. Bu sayılarda 2010 yılına göre önemli ölçüde artış meydana gelmiştir. 2010 yılında 182 kurs düzenlenirken 2015 yılında bu sayının 2 bin 742'lere çıkması ve aynı zamanda 2010 yılındaki kursiyer sayısı 3 bin 854 iken 2015 yılında 9 bin 198 kişi olması İŞKUR'un kurslarının daha çok kişiye beceri kazandırdığını ve işgücü piyasasında etkinliğini arttırdığını göstermektedir.

Bu süreçte özellikle işbaşı eğitim programlarında önemli bir artış yaşanmıştır. İşverenler tarafından oldukça rağbet gösterilen işbaşı eğitim programları, katılımcılar açısından da pratik eğitim almaları ve işyerinde tecrübe kazanarak sonrasında daha kolay iş bulmaları açısından önemli bir aktif işgücü programı olarak karşımıza çıkmaktadır. 2010 yılında 41 programın açıldığı ve bu programlardan 134 katılımcının faydalandığı görülmekteyken, 2015 yılında 2 bin 520 program açılmış ve 4 bin 667 kişi işbaşı eğitim programlarından katılımcı olarak yararlanmıştır.

Mesleki eğitim kurslarından ise 2015 yılında 206 kurs düzenlenmiş olup bu kurslardan 4 bin 125 kişi faydalanmıştır.

Diğer bir aktif işgücü hizmeti olan girişimcilik eğitim programı kapsamında 2010 yılında 7 program düzenlenmişken bu sayı 2015 yılında 16'ya yükselmiş ve katılımcı sayıları da 195'den 406'ya yükselmiştir. Girişimcilik eğitim programları vasıtasıyla İŞKUR, kendi işini kurmak isteyenlerin de yanında olarak girişimcilik konusunda destek sağlamaktadır.

Toplum yararına programlar dâhilinde ise 2015 yılında 140 program düzenlenmiş olup bu programlardan 6 bin 52 kişi faydalanmıştır.

İşsizlik Ödeneği

İşsizlik sigortası, kişinin bir işyerinde çalışırken; çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmesi halinde uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayabilmek için, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren sigorta koludur. Samsun ilinde 2015 yılında toplam 10 bin 359 kişi işsizlik ödeneğine başvurmuş, bu kişilerden 6 bin 946'sı işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır. İşsizlik ödeneğine başvuru ve hak eden sayısı yıllar itibari ile artmıştır.

Tablo 6: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı (2010-2015)

Yıllar	İşsizlik Ödeneği Başvuru Sayısı	İşsizlik Ödeneği Hak eden Sayısı
2015	10.359	6.946
2014	9.465	6.359
2013	6.829	4.934
2012	5.008	3.980
2011	3.804	3.422
2010	3.591	3.319

Kaynak: İŞKUR

İŞKUR'un tanınırlığının ve işgücü piyasasındaki etkinliğinin artması, işsizlik sigortasından yararlanma şartlarındaki değişiklikle birlikte değerlendirildiğinde işsizlik ödeneğine başvuruların sayısı artmıştır. Yıllar itibariyle işsizlik ödeneği hak eden sayısının artması; uzun süredir çalışan bir kesimin işini kaybettiği anlamını taşımaktadır.

Tablo 7'de ise işsizlik ödeneğini hak edenlerin meslek bilgileri yer almaktadır. İşsizlik ödeneğini hak edenler içerisinde ilk sırada Beden İşçisi (Genel) mesleğindekiler bulunmaktadır.

Tablo 7: Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneğini Hak Eden Sayıları (2015)

Meslekler	İşsizlik Ödeneği Hak Edenler
Beden İşçisi (Genel)	789
Satış Danışmanı	489
Beden İşçisi (Temizlik)	280
Şoför-Yük Taşıma	255
Büro Memuru (Genel)	220
Ön Muhasebeci	172
Temizlik Görevlisi	164
Pazarlamacı	149
Beden İşçisi (İnşaat)	120
Aşçı	119
Diğer Meslekler	4.189
Toplam	6.946

Kaynak: İŞKUR

Samsun ili işgücü piyasası içinde Beden İşçisi (Genel) mesleğinin ön planda olduğu önceki tablolarda görülmekteydi. Zira alınan açık işlerde ve işe yerleştirmelerde bu meslek ilk sırada yer almıştı. İşsizlik ödeneğini hak edenler içinde de bu mesleğin ön planda olduğu görülmektedir. Beden İşçisi (Genel) mesleğinde 789 kişi işsizlik ödeneği almaya hak kazanmışken, Satış Danışmanı mesleğinde bu sayı 489 olarak gerçekleşmiştir. Bu meslekleri ise Beden İşçisi (Temizlik), Şoför-Yük Taşıma, Büro Memuru (Genel), Ön Muhasebeci, Temizlik Görevlisi, Pazarlamacı, Beden İşçisi (İnşaat) ve Aşçı meslekleri takip etmiştir. Tablo 7'den anlaşılacağı üzere birkaç meslek haricinde daha çok nitelik gerektirmeyen mesleklerde işsizlik ödeneği alma durumu mevcuttur. Bu durum da meslek sahibi olan kişilerin daha az iş kaybına uğradıkları anlamına gelmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

İşgücü piyasasında arz ve talep dengesinin kurulması yolu ile daha etkin işleyişi sağlamak adına işgücü piyasasındaki gelişmeleri takip etmek önemli bir konuyu oluşturmaktadır. İşgücü piyasasında işgücü arzı ve talebinin niteliklerini ortaya çıkarmak ise söz konusu etkin işleyişin ön şartı olarak kabul edilmektedir. İşgücü arzında görülen fazlalıklara rağmen hala belirli alanlarda işgücü sıkıntısı çekilmekte, nitelik uyumsuzluğu sonucu işsizlik azalış eğilimine girememektedir. Bu sorun da gelişmiş ülkelerin dahi işgücü piyasasında en çok sıkıntı çektiği konuların başında gelmektedir.

İşgücü piyasasında eşleştirme hizmetlerinde yaşanan bu tür sıkıntıları bertaraf edebilmek için işgücünün istihdam edilebilirliğini arttırmak odak nokta olarak ortaya çıkmasına rağmen ilk önce işgücü piyasasının gerçek ihtiyaçlarını tespit etmek önemlidir. Bunun sebebi işgücü piyasasının ihtiyacı olmamasına rağmen söz konusu alanda işgücü yetiştirilmesi gibi etkin olmayan faaliyetlerde bulunmanın yarattığı etkinlik problemi olarak söylenebilir. Belirli bir alanda işgücü ihtiyacı var mı? İhtiyaç varsa kaç kişilik açık iş mevcut? Hangi beceriler aranmakta? Bir mesleğin temininde güçlük çekiliyorsa bunun sebebi işe başvuru yapılmaması mı, gerekli niteliğe sahip olunamadığından mı ya da ücret ve çalışma koşulları beğenilmediği için mi? Bu soruların cevaplarına ulaşmak, etkin bir eşleştirme hizmeti için zaruri görünmektedir. Bu sebeple işgücü piyasasının talep boyutunun ele alınıp, Kurum politikalarına yön vermesi için çok ciddi çalışmalar yapılmaktadır. İşgücü piyasasının arz yönünü ele alan ve istatistiklerini yayımlayan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), bu çalışmalarını Sürekli Hane halkı İşgücü Anketleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Talep tarafına ilişkin ise İŞKUR'un İşgücü Piyasası Araştırmaları bu alandaki boşluğu kapatmaya yöneliktir. Bu bağlamda işgücü piyasasının seyrini izlemek, değerlendirmek ve beklentileri açığa çıkarmak amacıyla İşgücü Piyasası Araştırması yapılmaktadır.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) periyodik olarak sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmaya başlanmıştır. İşgücü piyasası araştırmaları 2011 yılı ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve

gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

2016 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 8 Nisan – 6 Mayıs 2016 tarihleri arasında Türkiye genelinde 88 bin 966 işyeri ziyaret edilerek yüze görüşme yöntemiyle veri derlenmiştir. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri ile Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan ve 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için 77 ilde tamsayım, 4 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa) örneklem yöntemiyle çalışılmıştır. 2-9 ile 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde ise Türkiye geneli sonuç alabilmek için örneklem yöntemiyle sahaya çıkılmıştır. Bu tabakalarda il düzeyinde bir sonuç elde edilmemiştir.

İşyerleriyle, Kurum personeli tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında,

- Temel işyeri bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Arama Kanalı, Cinsiyet, Arama Süresi)
- Temininde güçlük çekilen meslekler (Meslek, Güçlük Çekme Nedeni)
- 30 Nisan 2017 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

İşyerleri ve Mevcut İstihdam bölümünde Samsun ilinde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması kapsamında bulunan işyerleri ile işyerlerinde çalışanlar üzerinde durulmaya çalışılacaktır. İşyerlerinin kuruluş yılı, İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumu ve hangi tür hizmetlerden yararlandığı, işyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumları, ihracat yapıp yapmama durumları ile part-time çalışanının bulunup bulunmadığı durumlarına ilişkin toplanan bilgilere yer verilecektir. Çalışma kapsamında Samsun ilinde 948 işyeri için veri derlenmiştir. Bu işyerlerinde 48 bin 353 çalışan tespit edilmiştir.

İşyeri Verileri

Samsun ilinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için veri üretilmiştir. Tablo 8'de Samsun ilinde araştırma kapsamında olan işyerlerinin sektörel dağılımı incelenecektir.

Tablo 8: Sektörlere Göre İşyeri Sayıları

Sektörler	İşyeri Sayısı
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı	230
İmalat	226
İnşaat	178
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	68
Ulaştırma ve Depolama	51
Eğitim	44
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	39
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	39
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	22
Diğer Hizmet Faaliyetleri	17
Bilgi ve İletişim	11
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	6
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	5
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	5
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	5
Gayrimenkul Faaliyetleri	1
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	1
Genel Toplam	**948**

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı ile İmalat sektörlerinin önemi, İşgücü Piyasası Araştırmalarında da ortaya çıkmıştır. Samsun ilindeki çalışma kapsamına giren işyerlerinin yüzde 48,1'i bu iki sektörde yer almaktadır. Arz verileri incelenirken kayıtlı işsiz, açık iş ve işe yerleştirme verilerinde Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu

Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı ile İmalat sektörlerinin Samsun ili için önemi ortaya çıkmıştır. Türkiye geneli ile kıyaslama yapılacak olursa; Türkiye genelinde 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içerisinde Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı ile İmalat sektörlerinde bulunan işyerlerinin ağırlığı yüzde 50,2'dir. Bu durumda Samsun ilinde Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı ile İmalat sektöründe bulunan işyerlerinin toplam işyerleri içindeki ağırlığı Türkiye ortalamasıyla benzerlik göstermektedir. Bu sektörlerden sonra en fazla işyeri İnşaat sektöründe faaliyet göstermektedir. Araştırma kapsamında il genelinde yer alan işyerlerinin yüzde 18,8'i bu sektörde bulunmaktadır. Ayrıca yüzde 17,1 olan Türkiye ortalamasına yakın bir oran olarak gerçekleşmiştir. Samsun ilinde 20 ve daha fazla kişi istihdam eden her 3 işyerinden 2 tanesi Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı, İmalat veya İnşaat sektöründe faaliyet göstermektedir.

En az işyeri ise Gayrimenkul Faaliyetleri ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörlerinde bulunmaktadır. Ancak bu tablo okunurken Samsun ili düzeyinde 20 ve daha fazla istihdamı olan işyerleri araştırma kapsamına dâhil olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Şekil 5: İşyerlerinin Yaşına Göre Dağılımı

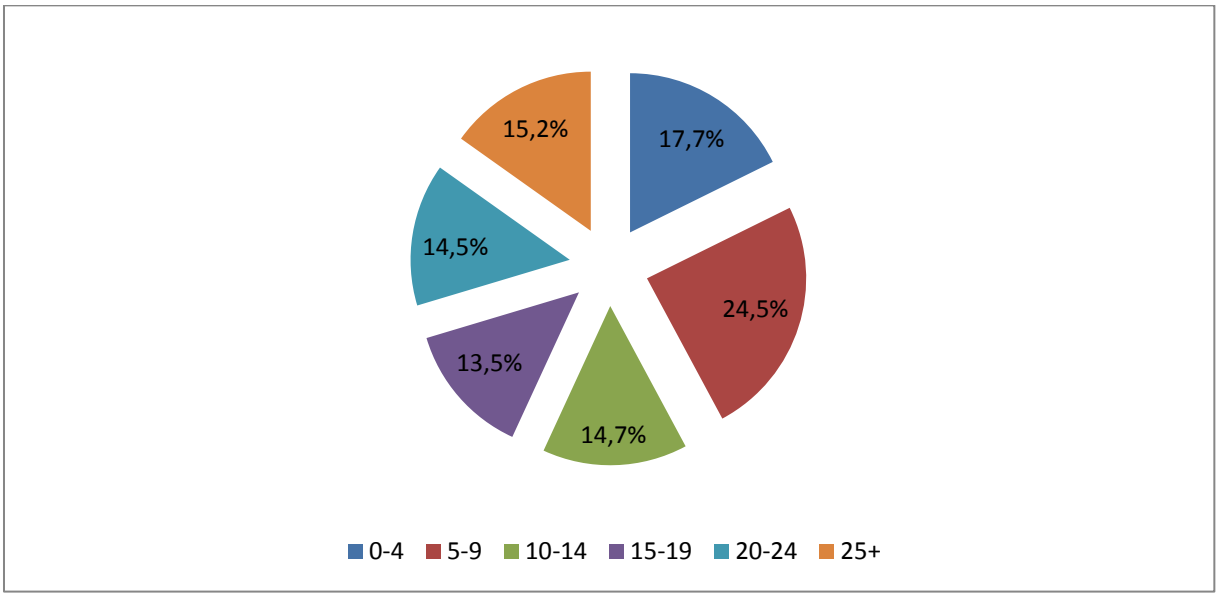

Kaynak: İPA 2016

Şekil 5'te görüldüğü üzere Samsun ilinde araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin yüzde 24,5'i 5-9 yaş arasındaki işyerlerinden oluşmaktadır. 0-4 yaş arasında olan işyerlerinin ağırlığı ise yüzde 17,7'dir. İşyerlerinin yüzde 15,2'i 25 yıl ve üzerinde faaliyet göstermektedir.

Şekil 6: Sektörlere Göre Part-time Çalışanı Olan İşyerlerinin Dağılımı

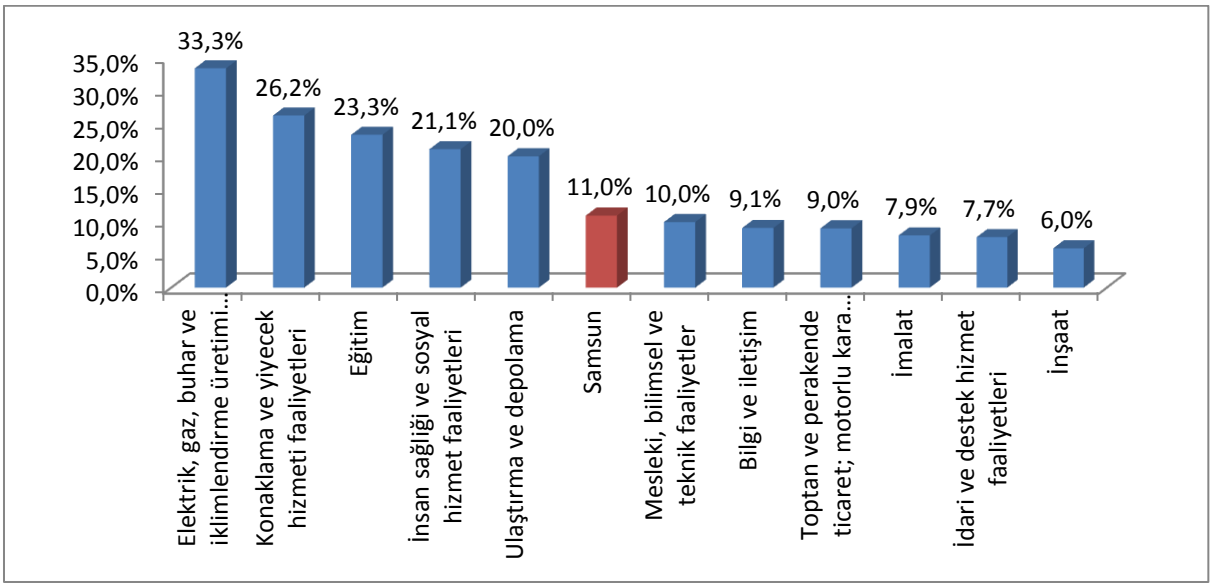

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı sektöründe yer alan işyerlerinin yüzde 33,3'ünde part-time çalışan bulunmaktadır. Samsun ili genelinde bu oran yüzde 11 olarak gerçekleşmiştir. Samsun ilinde ikinci sırada Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü yer almıştır. Bu sektörde işyerlerinin yüzde 26,2'sinde part-time çalışanı bulunmaktadır Üçüncü ve dördüncü sırada ise yüzde 23,3 ile Eğitim sektörü ve yüzde 21,1 ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörü yer almıştır. Bu sektörlerde bulunan işyerlerinde part-time çalışan olmasının sebebi bu alanların part-time çalışmaya uygun olmasıdır. Zira İnşaat ve İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri gibi sektörlerde işgücü part-time çalışma yapma eğiliminde daha az bulunmaktadır. Özellikle çalışma şartları ve ücret düzeyi, part-time çalışma yönünde işgücünü sevk etmemektedir.

Part-time çalışmalar, esnek bir çalışma şekli olup işgücü piyasasında kadınlar tarafından oldukça talep edilmektedir. Gerek ailevi yükümlülükler gerekse işgücü piyasasında işverenlerin kadın emeğinden sürekli olarak faydalanabilme yönündeki olumsuz algısı kadınları, part-time şeklinde istihdam biçimlerine yönlendirmektedir. Şekil 7'de part-time çalışma yapılan ve yapılmayan işyerlerindeki kadın çalışanların oranları bulunmaktadır.

Şekil 7: Kadınların Part-time Çalışma Durumu

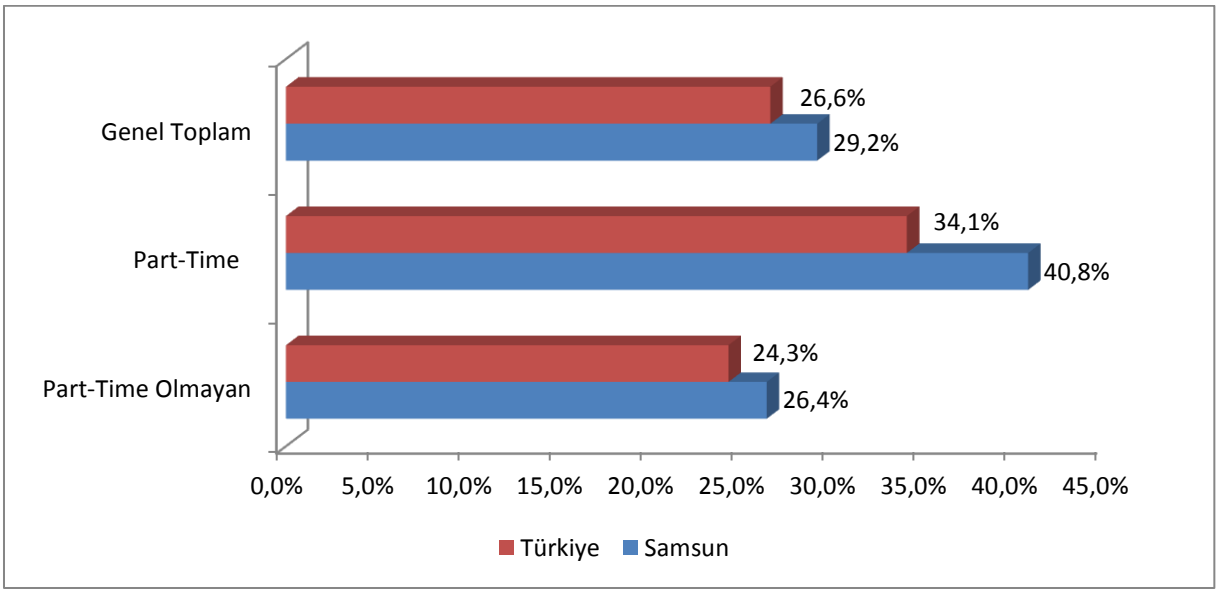

Kaynak: İPA 2016

Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların yüzde 26,6'sını kadınlar oluşturmaktayken Samsun ilinde bu oran yüzde 29,2 olarak gerçekleşmiştir. Part-time çalışma yapma durumlarına göre Samsun ili verileri incelendiğinde ise bu esnek çalışma şeklini kullanan işyerlerinde çalışanların içinde kadınların oranı yüzde 40,8 iken bu çalışma şeklini kullanmayan işyerlerindeki kadın çalışanların oranı yüzde 26,4 olarak tespit edilmiştir. Türkiye geneli verileri incelendiğinde part-time çalışma yapan işyerlerinde kadın çalışanların oranı yüzde 34,1 iken bu oran part-time çalışma yapmayan işyerlerinde yüzde 24,3'te kalmıştır. Samsun ilinde part-time çalışma kadın istihdamını olumlu etkilemektedir. Türkiye genelinin tersi bir durum söz konusudur.

Şekil 8: Sektör Bazında İşyerlerinin Vardiyalı Çalışma Yapma Durumu

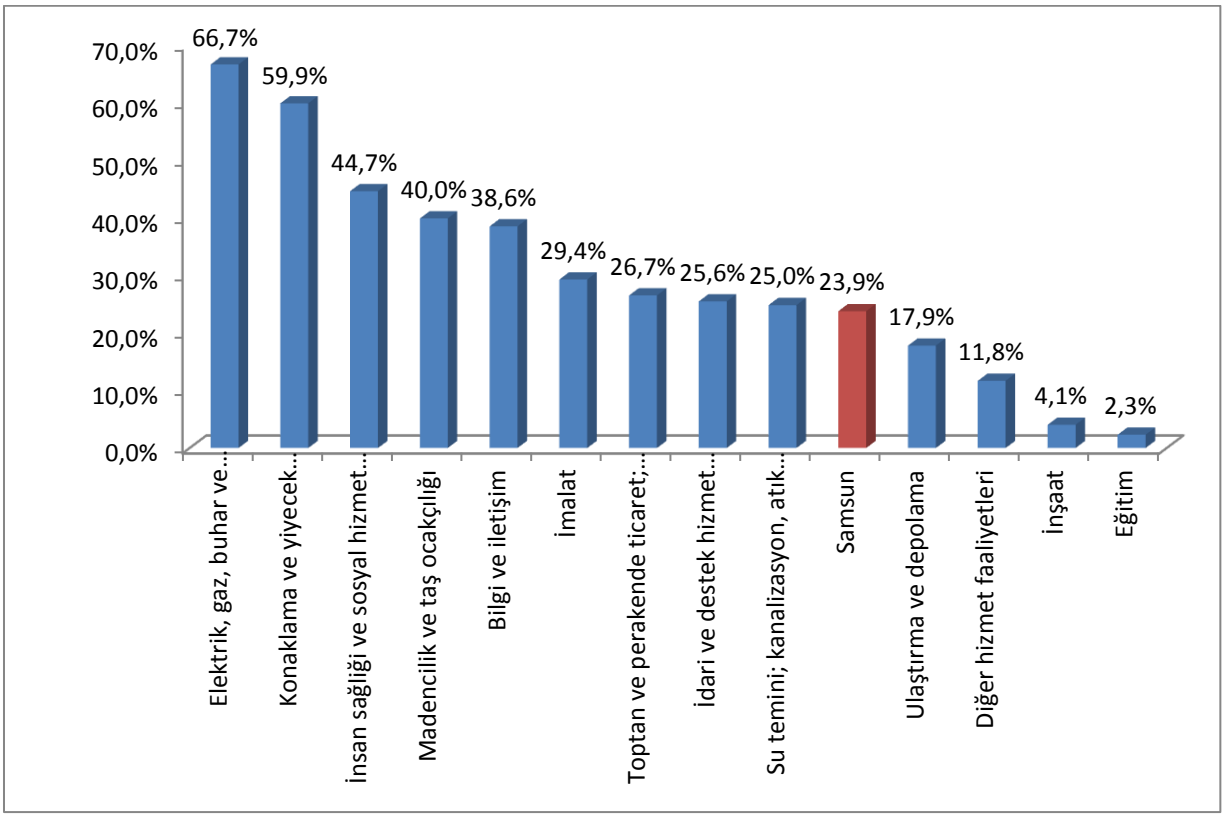

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde işyerlerinin yüzde 23,9'unda vardiyalı çalışma mevcut olup bu oran 20+ istihdamlı işyerleri için Türkiye genelinde yüzde 51,5'tir. Samsun ilinde en fazla vardiyalı çalışma yapan işyeri Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründe görünmektedir. Bu sektörde faaliyet gösteren 20+ istihdamlı işyerlerinin üçte ikisinde vardiyalı çalışma söz konusudur. Ancak Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründe işyeri sayısının diğer sektörlere göre az olması da bu oranın yüksek olmasına sebep olmaktadır. Eğitim sektörü ise en az vardiyalı çalışma yapılan sektör olmuştur. Eğitim sektöründe bu oranın düşük olmasının nedeni işgücünden gün içinde belirli saatlerde verim alınabilmesi olarak söylenebilir.

Samsun ili genelinde vardiyalı çalışma yapma oranının üstünde olan sektörler; Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri, Madencilik ve Taş Ocakçılığı, Bilgi ve İletişim, İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri, Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektörleri olmuştur.

Şekil 9: Kadınların Vardiyalı Çalışma Durumu

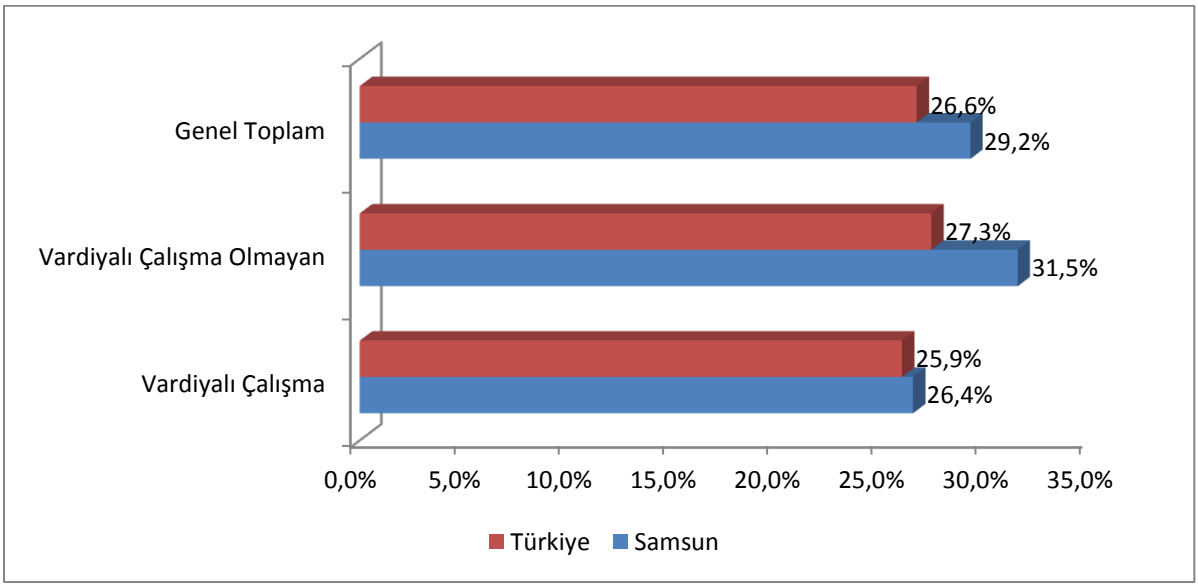

Kaynak: İPA 2016

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde özellikle gece çalışmalarında erkekler daha yoğun bir şekilde çalıştırılmaktadır. Kadın işçilerin gece vardiyasında çalışabilmesi mevzuat açısından da özel düzenlemelere tabidir. Yasal yükümlülükler ve ailevi sorumluluklar gibi sebeplerle vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde erkek işgücünün daha fazla çalışması beklendik bir durumdur. Gündüz vardiyalarında bu husus geçerli olmasa da genel olarak erkek işgücü tercihinde bir eğilim söz konusudur.

Şekil 9'da söz konusu eğilim göze çarpmaktadır. Vardiyalı çalışma yapılmayan işyerleri için kadınların çalışma oranı, vardiyalı çalışma yapılan işyerlerine kıyasla daha fazladır. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışanların yüzde 26,4'ü kadın, yüzde 73,6'sı ise erkeklerden oluşmaktadır. Vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde ise kadınların çalışma oranı yüzde 31,5'e yükselmektedir. Bu işyerlerinde de erkeklerin nihai olarak daha fazla oranda çalıştığı görülmektedir. Fakat bunun sebebi genel olarak Samsun ilinde 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların sadece yüzde 29,2'sinin kadınlardan oluşmasıdır.

Türkiye ortalamasında vardiyalı çalışma yapılan ve yapılmayan işyerlerindeki kadınların çalışma durumlarında belirgin bir fark bulunmamaktadır. Vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerindeki çalışanlarda kadınların oranı, vardiyalı çalışma yapılan işyerlerine göre sadece 1,5 puan bir farkla fazladır. Şekilden de görüldüğü üzere bu fark Samsun ilinde çok daha fazla belirgindir.

Şekil 10: Sektörlere Göre İşyerlerinin İhracat Yapma Oranı

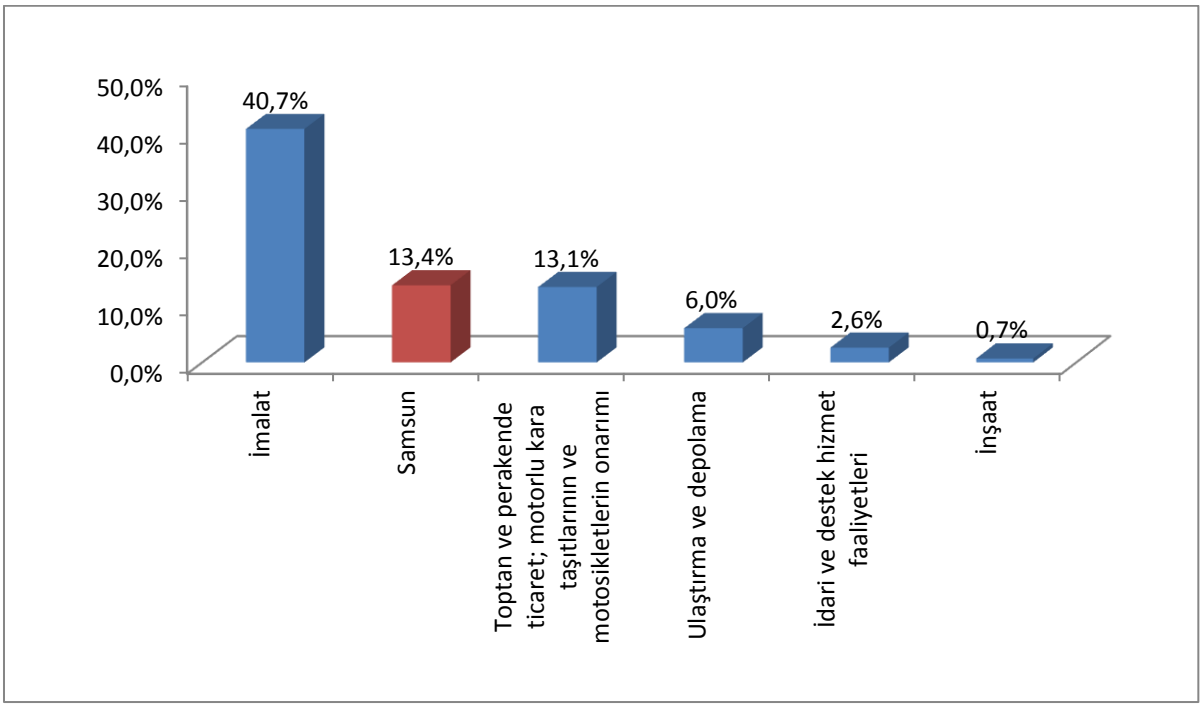

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde 17 sektörden 5 sektörde bulunan işyerleri ihracat yapmaktadır. İmalat sektöründe bulunan işyerlerinin yüzde 40,7'si ihracat yapmakta, ikinci sırada ise yüzde 13,1 ile Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı sektörü bulunmaktadır. Sadece İmalat sektörü ihracat yapma oranlarında Samsun ili ortalamasına göre yüksek bir seviyededir. Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 24,2'si ihracat yapmakta ve Samsun ilinde ise bu oran ancak yüzde 13,4 seviyesinde kalmaktadır.

İhracat yapan sektörler incelenirken, İmalat sektörünün Samsun ili için ne denli önemli olduğu gözlenmektedir. Samsun ilinde bulunan işgücü için İmalat sektöründe istihdam edilme hususu önemli bir ağırlık oluşturmaktayken; Bu sektördeki işverenler için ise ihracat yapma oranı diğer sektörlere nazaran yüksek olması ihracata dayalı olarak ekonomik faaliyet içerisinde bulunmalarını göstermektedir. İhracat yapan işyerlerinde ise istihdam kapasitesinin ve işgücü verimliliğinin yüksek olması beklenmektedir.

Şekil 11: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

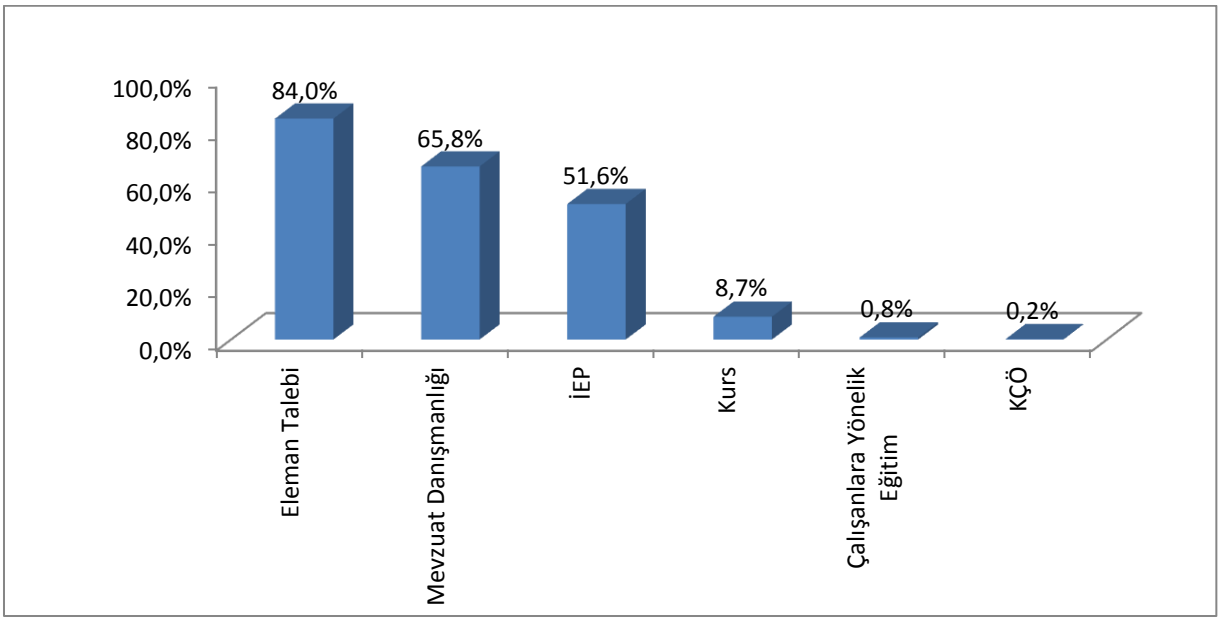

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde bulunan 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 85,5'i İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Türkiye genelinde ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı yüzde 50,9 olarak gerçekleşerek, bu oran Samsun ili için Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanmış olan bu işyerleri ise en çok İŞKUR'dan eleman talebi noktasında hizmet almıştır. Bu işyerlerinin yüzde 84'ü İŞKUR'dan eleman talebinde bulunmuşlarken yüzde 65,8'i mevzuat danışmanlığı alanında İŞKUR ile iletişime geçmişlerdir. Özellikle son dönemlerde işverenlerin işbaşı eğitim programlarına olan ilgisi Samsun ilinde yüzde 51,6 oranında kendisini göstermiştir.

Şekil 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

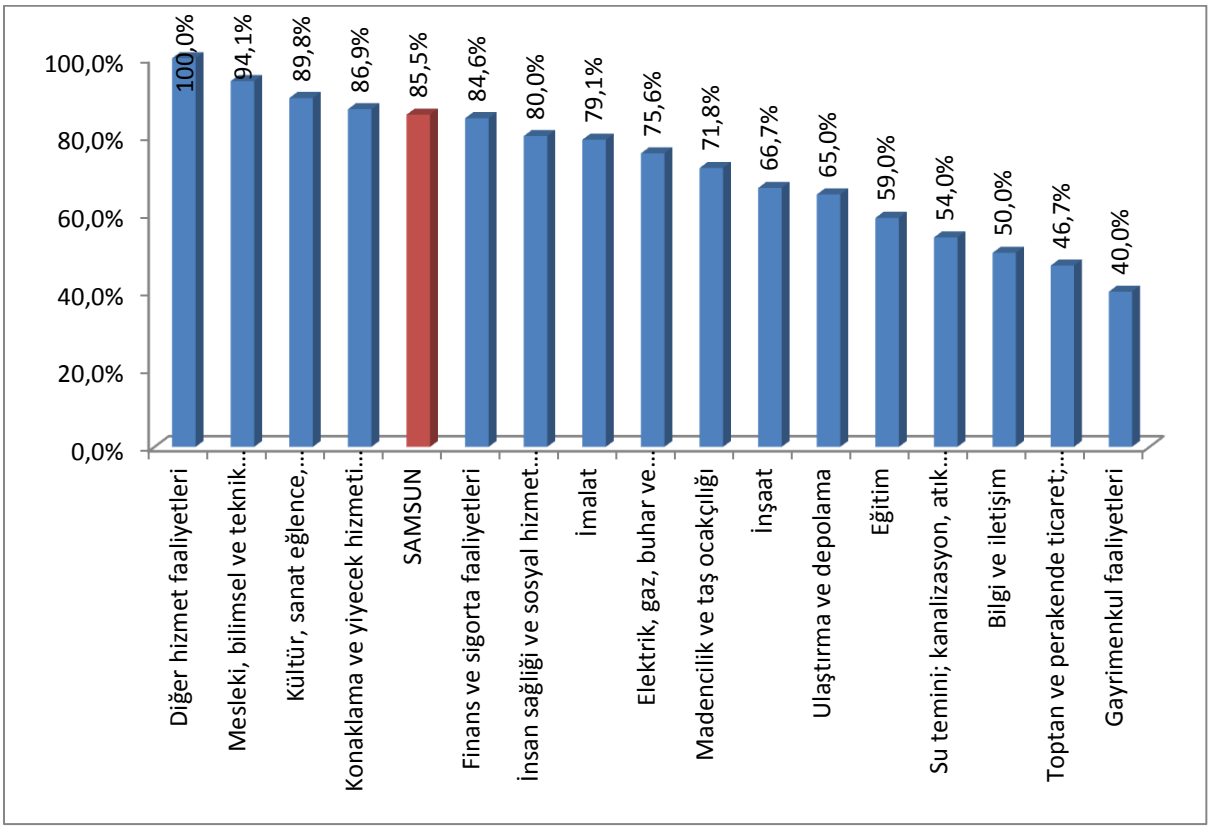

Kaynak: İPA 2016

Şekil 12'de ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları sektörler bazında gösterilmiştir. Samsun ilinde Diğer Hizmet Faaliyetleri sektöründe bulunan 20+ istihdamlı işyerlerinin tamamı İŞKUR hizmetlerinden faydalanmışlardır. Yine bu sektörlerde faaliyet gösteren 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin göreceli olarak daha az olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. En az oranda faydalanan sektörler ise Gayrimenkul Faaliyetleri ile Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı sektörlerindeki işyerleri olmuştur.

Tablo 9: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

Sektörler	Çalışanlara Yönelik Eğitim	Eleman Talebi	İEP	KÇÖ	Kurs	Mevzuat Danışmanlığı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,8%	84,0%	51,6%	0,2%	8,7%	65,8%
Gayrimenkul Faaliyetleri	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%	100,0%
İnşaat	0,0%	75,0%	0,0%	0,0%	0,0%	75,0%
Bilgi ve İletişim	0,0%	100,0%	50,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	0,0%	84,1%	30,2%	0,0%	2,9%	45,9%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	0,0%	87,4%	53,9%	0,0%	5,4%	68,2%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	0,0%	81,5%	48,1%	0,0%	7,3%	66,7%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	1,8%	81,8%	49,1%	0,0%	10,9%	63,7%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0,0%	77,2%	45,6%	0,0%	22,8%	43,0%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	0,0%	100,0%	75,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Ulaştırma ve Depolama	0,0%	61,5%	38,5%	0,0%	7,7%	76,9%
Eğitim	0,0%	65,2%	56,5%	0,0%	4,3%	69,6%
İmalat	0,0%	73,5%	70,6%	0,0%	0,0%	79,5%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	0,0%	93,9%	72,7%	3,0%	9,1%	66,7%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	0,0%	87,5%	62,5%	0,0%	12,5%	56,3%
Genel Toplam	**2,2%**	**86,3%**	**53,1%**	**0,0%**	**15,3%**	**69,5%**

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde Diğer Hizmet Faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin tamamının İŞKUR hizmetlerinden faydalanmış olduğu belirtilmiştir. Bu ve diğer sektörlerin İŞKUR'un hangi hizmetlerinden daha çok yararlandığı sorusunun cevabı ise yukarıdaki tablo 9'da yer almaktadır. Diğer Hizmet Faaliyetleri sektöründeki İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin hepsi işbaşı eğitim programı hizmetinden faydalanmışlardır. Ancak Samsun ilinde bu sektör kapsamındaki işyeri sayısının az olmasından kaynaklı olarak bu oranın yüksek çıkması anlamlı bir sonuç oluşturmamaktadır.

Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektöründeki işyerleri ise eleman talebi, mevzuat danışmanlığı, işbaşı eğitim ve kurs hizmetlerinden yararlanmışlardır.

Eleman talebi hizmeti için mutlaka tüm işyerlerinin İŞKUR'dan faydalandığı gözlemlenmiştir bu alanda tek istisna Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörüdür. Bu sektörde Samsun ilinde faaliyet gösteren 17 adet 20+ işyerinden tamamı yalnızca İşbaşı Eğitim hizmetinden yararlanmıştır.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde göze çarpan diğer bir husus sadece Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründeki işyerleri İŞKUR'un bütün hizmetlerinden faydalanmışlardır. Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründeki hizmetlerden faydalanan işyerlerinin yüzde 51,6'sı işbaşı eğitim programından, yüzde 84'ü eleman talebi, yüzde 65,8'i mevzuat danışmanlığı, yüzde 8,7 oranında kurs ve diğer hizmetlerden faydalanmıştır.

Kısa çalışma ödeneği almak için diğer sektörlere nazaran Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü işverenleri daha çok İŞKUR ile temasa geçmiştir. Bu sonuçtan hareketle Samsun ilinde, ekonomik kriz ya da zorlayıcı sebepler dolayısıyla Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin daha çok İŞKUR'dan destek almış olduğu söylenebilir.

Şekil 13'te ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin vardiyalı çalışma, part-time çalışma ve ihracat yapma durumları Samsun ili ve Türkiye geneli karşılaştırması yapılarak incelenmiştir.

Şekil 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Durumu

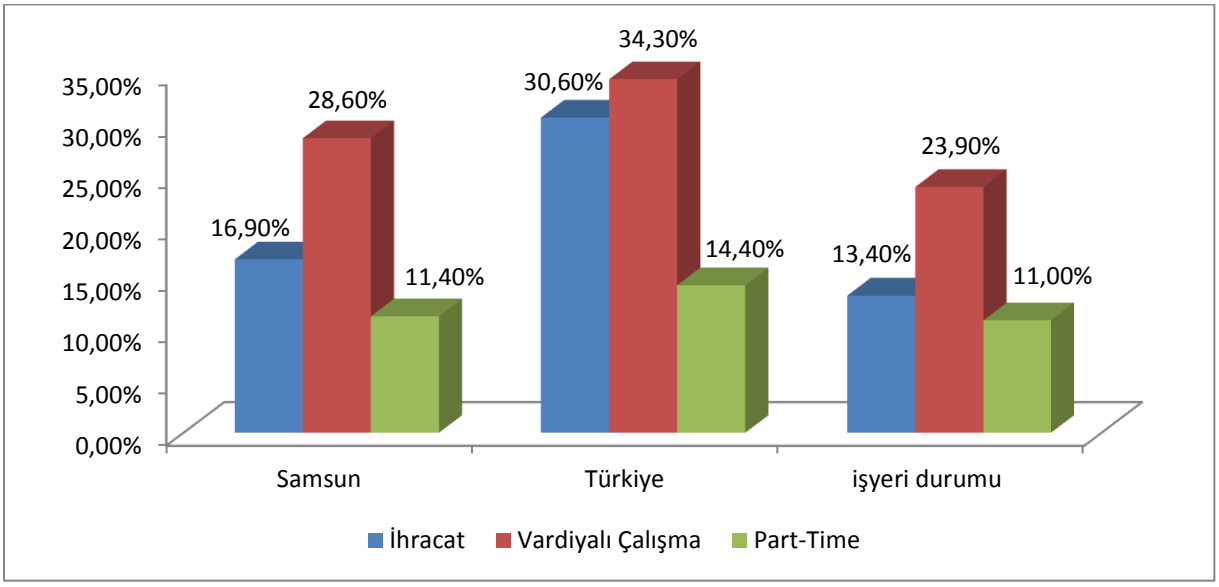

Kaynak: İPA 2016

Türkiye genelinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 34,3'ü vardiyalı çalışma yapmaktadır. Samsun ilinde ise bu oran yüzde 28,6 olarak gerçekleşmiştir. Ancak Samsun ilindeki araştırma kapsamına giren tüm işyerlerinin yüzde 23,9'u vardiyalı çalışma yapmaktadır.

Bu farklar part-time çalışma yapılan işyerleri için belirgin olmamakla birlikte ihracat yapma durumu için aynı husus söz konusu değildir.

Samsun ilinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerleri il geneline göre daha yüksek oranda vardiyalı çalışma ve ihracat yapmaktadır. Part-time çalışanı olan işyeri oranı İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinde ise benzer oranlar göstermiştir.

Mevcut İstihdam

Samsun ilinde araştırma kapsamına dahil olan 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların verileri Mevcut istihdam başlığı altında incelenecektir.

Samsun ilinde 20+ istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 48 bin 353 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bağlamında ele alındığında ise 34 bin 245 çalışan erkeklerden, 14 bin 108 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 10: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

Sektörler	Erkek	Kadın	Toplam
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	254	9	263
İmalat	10.613	4.018	14.631
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	433	150	583
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	74	13	86
İnşaat	5.072	410	5.482
Toptan ve Perakende Ticaret;	5.771	2.434	8.204
Ulaştırma ve Depolama	4.090	451	4.542
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	1.353	882	2.234
Bilgi ve İletişim	547	306	853
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	71	38	109
Gayrimenkul Faaliyetleri	2	1	3
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	589	110	699
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	2.404	1.809	4.213
Eğitim	951	960	1.910
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	1.246	2.054	3.300
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	54	3	57
Diğer Hizmet Faaliyetleri	723	461	1.184
Genel Toplam	**34.245**	**14.108**	**48.353**

Kaynak: İPA 2016

Sektörlere göre dağılımda ise; Samsun ilinde çalışanların önemli bir ağırlığı İmalat sektöründe istihdam edilmektedir. İmalat sektörünün Samsun ili için önemi bu verilerden de anlaşılmaktadır. Erkeklerde yüzde 31 oranında, kadınlarda ise yüzde 28,5 oranında İmalat sektöründe istihdam edilme

durumu söz konusudur. Toplam çalışan sayıları içinde ise imalat sektöründe çalışma oranı yüzde 30,3 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde Eğitim ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörlerinde kadın çalışan sayısının erkek çalışan sayısından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Şekil 14: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları

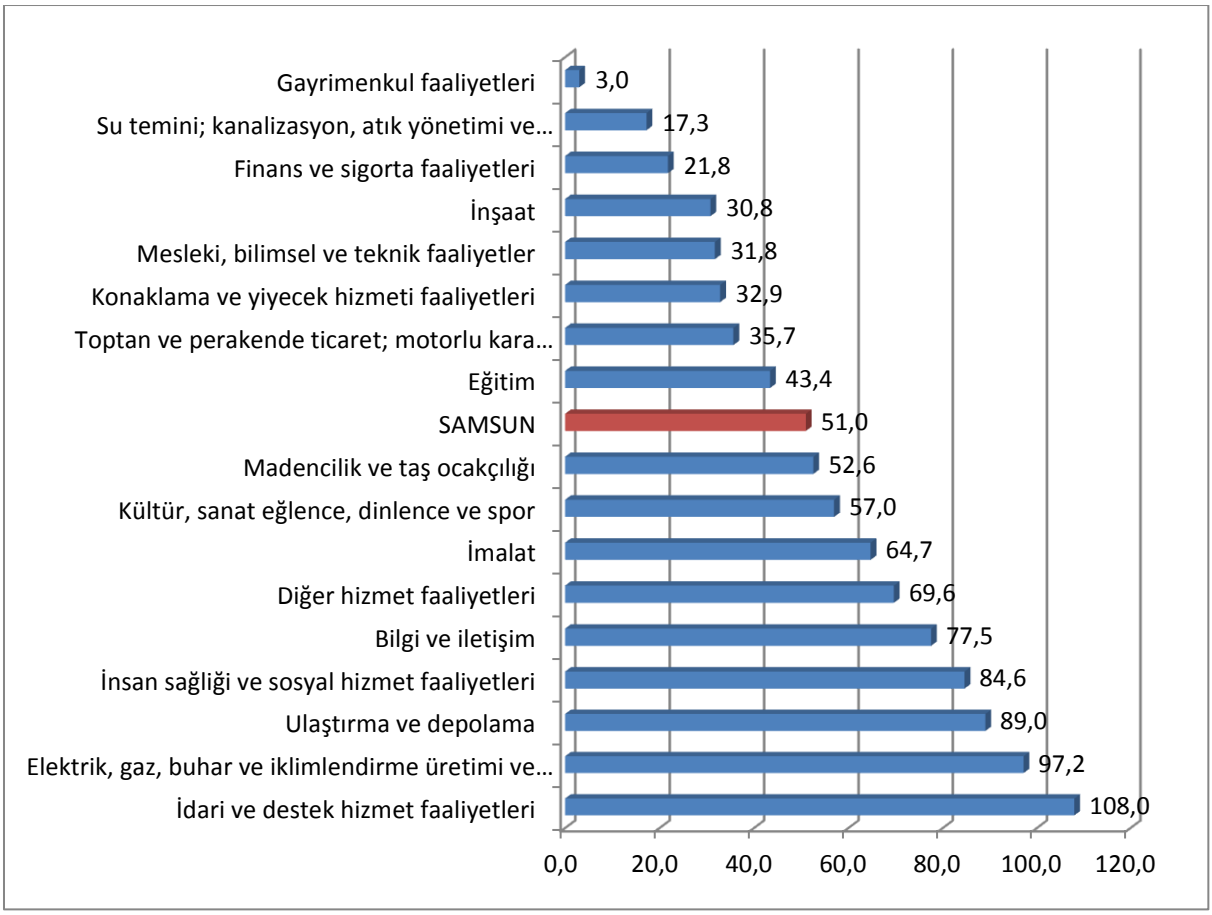

Kaynak: İPA 2016

Yukarıdaki şekil 14'te Samsun ilinde bulunan 20+ istihdamlı işyerlerindeki ortalama çalışan sayıları gösterilmiştir. İl geneline bakıldığında her işyerinde ortalama olarak 51 kişi istihdam edilmektedir. Sektörler özelinde incelendiğinde; ortalama çalışan sayısı en fazla İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründe bulunmaktadır. Bu sektördeki işyerlerinde ortalama 108; ikinci sırada bulunan Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektöründe 97,2 kişi ve üçüncü sırada bulunan Ulaştırma ve Depolama sektöründe 89 kişi istihdam edilmektedir. İmalat ve Toptan Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Bakımı ve Onarımı sektörlerinin Samsun ili için yüksek istihdamı barındıran sektörler olduğu daha önce ifade edilmişti. Burada dikkat çeken husus ise; İmalat sektöründeki işyerlerinde ortalama çalışan sayısı Samsun ili ortalamalarının üzerinde iken, Toptan Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Bakımı ve

Onarımı sektöründe çalışan sayısının Samsun ili ortalamasının altında kalmasıdır. Buradan Toptan Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Bakımı ve Onarımı sektöründe yer alan işletmelerin nispeten küçük ölçekli olduğu sonucu çıkarılabilir.

İl genelindeki çalışan sayıları, sektörlerden sonra meslek grubu bazında da tablo 11'deki veriler üzerinden değerlendirilebilir.

Tablo 11: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Meslek Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	2.423	2.760	5.183
Hizmet ve Satış Elemanları	4.257	2.223	6.479
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	5.629	2.616	8.245
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	163	24	186
Profesyonel Meslek Mensupları	2.928	2.299	5.227
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	6.956	1.560	8.515
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	3.268	768	4.037
Tesis Ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	7.643	1.700	9.343
Yöneticiler	979	158	1.137
Genel Toplam	**34.245**	**14.108**	**48.353**

Kaynak: İPA 2016

Toplam çalışanların içerisinde Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda çalışanlar önemli bir oranda bulunmaktadır. Toplam çalışanların yüzde 19,3'ü, erkek çalışanların yüzde 22,3'ü ve kadın çalışanların yüzde 12'si bu meslek grubunda bulunmaktadır. İkinci sırada ise Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubu yer almakta ve yüzde 17,6 oranında çalışanı barındırmaktadır.

Nitelik Gerektirmeyen Meslekler grubunda çalışanlar incelendiğinde ise; yüzde 68,3 oranında erkeklerin, yüzde 31,7 oranında ise kadınların olduğu görülmektedir.

Çalışan sayısının en az olduğu meslek grubu ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları olmuştur. Samsun ilinin sosyo-ekonomik yapısında ve coğrafi konum itibariyle ormancılık ya da tarımsal faaliyet anlamında önemli bir ağırlıkta istihdam gerçekleşmemiştir. Samsun ilinde Çarşamba ve Bafra gibi iki büyük ve verimli ova olmasına rağmen, bu alanda nitelikli istihdamın sağlanamamış olması tarımda hala geleneksel yöntemlerin kullanıldığına işaret etmektedir.

Tablo 12: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

İşyeri Yaşı	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	4.392	2.750	7.142
5-9	8.584	4.300	12.884
10-14	5.176	1.708	6.884
15-19	3.658	1.338	4.997
20-24	5.427	1.616	7.043
25+	7.007	2.396	9.403
Genel Toplam	**34.245**	**14.108**	**48.353**

Kaynak: İPA 2016

Tablo 12'de ise çalışanların istihdam edildiği işyerlerinin yaş bilgileri bulunmaktadır. Bu tabloda öne çıkan en önemli husus; tüm işletmelerde erkek çalışan oranının büyük bir farkla kadın çalışan oranının üzerinde olduğudur.

0-4 yaş arasında olan işyerlerinde çalışanların yüzde 38,5'i kadınlardan oluşmaktayken, 5-9 yaş arasındaki işyerlerinde çalışanların içindeki kadınların oranı yüzde 33,4; 10-14 yaş için yüzde 24,8; 15-19 yaş için yüzde 26,8 olarak gerçekleşmiştir. 20-24 yaş arasında olan işyerlerinde kadınların oranı yüzde 22,9 ile biraz daha düşük olmakla birlikte 25+ yaş için yüzde 25,5 olarak gerçekleşmiştir.

5-9 yıldır faaliyet gösteren işyerlerinin toplam işyerleri içindeki oranı yüzde 24,5'dir. Bu veriye paralel olarak toplam çalışanların yüzde 26,6'lık en yüksek oranla 5-9 yıldır faaliyet gösteren işyerlerinde istihdam edilmektedir.

Tablo 13'de ise Samsun ilinde cinsiyet bazında en fazla çalışılan meslekler görülmektedir. Özellikle ilk iki mesleğin erkek çalışanlar ve toplam çalışanlar bazında aynı olması toplam çalışanlar içinde erkeklerin ağırlıkta olmasından kaynaklıdır. Temizlik Görevlisi ve Şoför-Yük Taşıma mesleği hem toplam çalışanlar hem de erkek çalışanlar arasında en fazla çalışılan ilk iki mesleği oluşturmaktadır. Garson (Servis Elemanı) mesleğinde çalışan erkek sayısı ve toplam çalışan sayısı ağırlıkları da benzerdir.

Kadın çalışanlar arasında ise ilk sırada Temizlik Görevlisi mesleği yer almaktadır. Yine kadınlarda da ikinci sırada, Veri Giriş Kontrol İşletmeni mesleği bulunmaktadır.

Tablo 13: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler

Erkek	Kadın	Genel
Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi
Şoför-Yük Taşıma	Veri Giriş Kontrol İşletmeni	Şoför-Yük Taşıma
Güvenlik Görevlisi	Makineci (Dikiş)	Veri Giriş Kontrol İşletmeni
İnşaat İşçisi	Meyve Sebze Ayıklama İşçisi	Büro Memuru (Genel)
Garson (Servis Elemanı)	Büro Memuru (Genel)	Garson (Servis Elemanı)
Büro Memuru (Genel)	Konfeksiyon İşçisi	Satış Danışmanı
Şoför (Yolcu Taşıma)	Satış Danışmanı	Güvenlik Görevlisi
Satış Danışmanı	Fındık Kırma İşçisi	İnşaat İşçisi
Pazarlamacı	Sekreter	Konfeksiyon İşçisi
Vulkanizasyon İşçisi (Sıcak İşlem)	Garson (Servis Elemanı)	Makineci (Dikiş)

Kaynak: İPA 2016

Toplam çalışanlar içinde en fazla istihdamı barındıran üçüncü meslek Veri Giriş Kontrol İşletmeni ve bu mesleği de takip eden diğer meslekler; Büro Memuru (Genel), Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Güvenlik Görevlisi, İnşaat İşçisi, Konfeksiyon İşçisi ve Makineci (Dikiş) olarak görülmektedir.

AÇIK İŞLER

Açık işler; işgücü piyasasında işverenlerin ihtiyaçlarını ortaya koyan, gerek meslek gerekse talep edilen beceri ve eğitim düzeyi bilgisini elde etmek suretiyle açılacak olan mesleki eğitim kursları, işverenlere verilmesi muhtemel teşvikler ve iş arayanları doğru mesleklere yöneltmek anlamında alınacak kararları etkileyen önemli verileri içermektedir.

Çalışma kapsamında işyerlerine ziyaret esnasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı ve İşyerlerine açık iş bulunan mesleklerin yanında, bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler, açık işleri hangi kanallar ile aradıkları ve aranma süresi de sorulmuştur. Bu başlık altında açık iş kapsamında derlenen veriler incelenecektir.

Şekil 15: Açık İşi Olan İşyeri Oranı

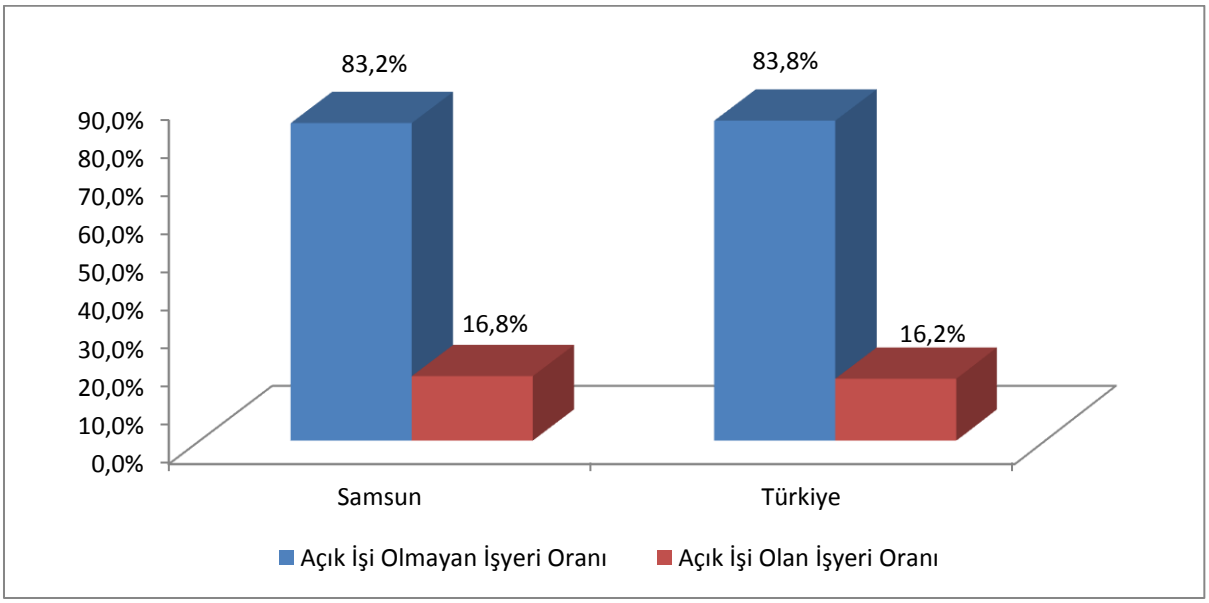

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 16,8'inde açık iş bulunmaktadır. Bu oran Türkiye ortalamasına göre yüksek olup Türkiye geneli için açık işi olan işyeri oranı yüzde 16,2 olarak gerçekleşmiştir.

Samsun ilinde 160 işyerinden 595 kişilik açık iş tespit edilmiş olup, sektörlere göre açık iş sayıları tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı

Sektörler	Toplam Açık İş Sayısı
İmalat	308
İnşaat	36
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	119
Ulaştırma ve Depolama	12
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	66
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	2
Gayrimenkul Faaliyetleri	2
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	11
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	3
Eğitim	14
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	13
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	1
Diğer Hizmet Faaliyetleri	7
Genel Toplam	**595**

Kaynak: İPA 2016

Samsun ili İşgücü Piyasası Araştırması sonucunda da Kurum verilerinde olduğu gibi İmalat sektörünün açık işlerde önemli bir ağırlığının olduğu görülmektedir. 595 kişilik açık işin yüzde 51,8'ine tekabül eden 308 kişilik kısmı İmalat sektöründeki işverenlerden gelmiştir. Açık iş sayısının yoğun olduğu diğer sektörler ise Toptan ve Perakende Ticaret ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleridir.

Tablo 15'te ise sektörler özelinde açık iş oranları ile ilgili sektördeki işyerlerinin açık iş verme oranları gösterilmiştir.

Tablo 15: Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşyeri Oranı

Sektörler	Açık İş Oranı	Açık İşi Olan İşyeri Oranı
İmalat	2,1%	19,6%
İnşaat	0,6%	9,4%
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	1,4%	21,3%
Ulaştırma ve Depolama	0,3%	6,0%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	2,9%	32,4%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	1,8%	40,0%
Gayrimenkul Faaliyetleri	40,0%	100,0%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1,6%	15,0%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	0,1%	5,1%
Eğitim	0,7%	14,0%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	0,4%	15,8%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	1,7%	100,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0,6%	17,6%
Genel Toplam	**1,2%**	**16,8%**

Kaynak: İPA 2016

Açık iş oranı; açık iş sayısının, açık iş sayısı ve mevcut istihdam sayısının toplamına oranlanması suretiyle elde edilmektedir. Tablo 15'ten de görüleceği üzere Samsun ilinde açık iş oranı yüzde 1,2 olarak tespit edilmiş olup, bu oran Samsun ilindeki 20+ istihdamlı işyerleri bağlamında her 98,8 kişilik dolu kadronun yanında 1,2 kişilik doldurulmayı bekleyen kadronun bulunduğu anlamına gelmektedir. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 40 ile Gayrimenkul Faaliyetleri sektörü olarak tespit edilmiştir.

Açık iş verme oranında Gayrimenkul Faaliyetleri sektörü ön plana çıkmıştır. Bu sektördeki 2 işyerinden tamamında açık iş bulunmaktadır. Gayrimenkul Faaliyetleri sektörünü Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörü izlemektedir. Bu iki sektörü Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörü takip etmektedir.

Şekil 16: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları

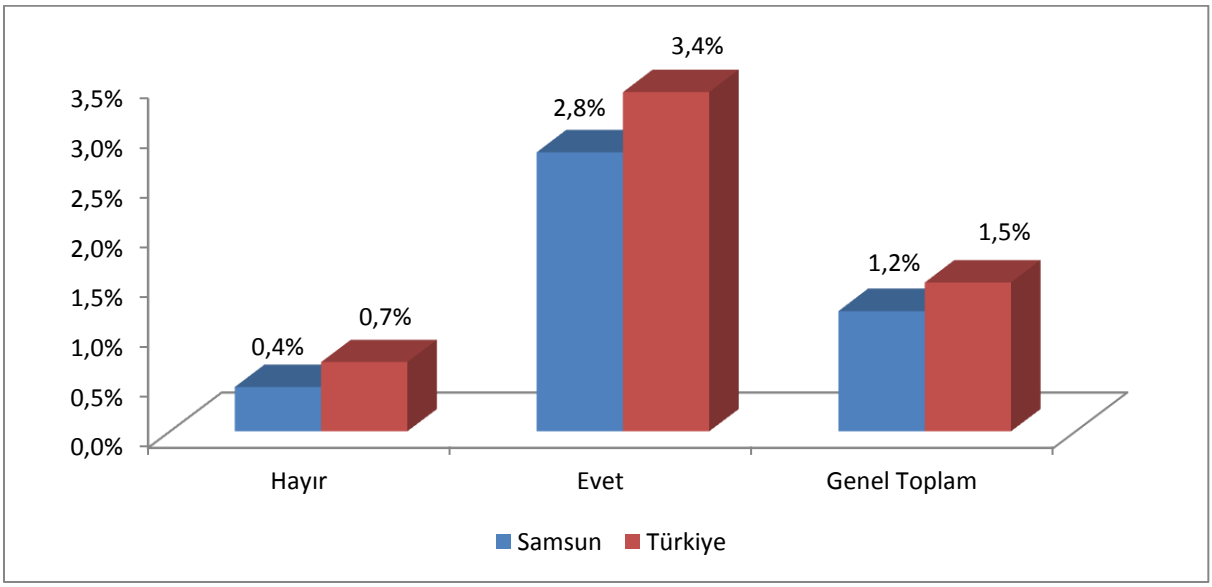

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde ihtiyaç duydukları mesleklerin temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinin açık iş oranı yüzde 2,8; teminde güçlük çekmeyen işyerlerinin açık iş oranı ise yüzde 0,4 olarak gerçekleşmiştir. Samsun ilinin bu oranları Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Teminde güçlük çeken işyerlerinde doldurulmayı bekleyen boş pozisyonların daha çok olması doğaldır. İşverenlerin ihtiyaç duydukları alanlarda talep ettiği personeli muhtelif nedenlerle istihdam edememesi bir anlamda söz konusu kadronun boş kalması anlamına gelecektir.

Şekil 17: İhracat, Part-Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları

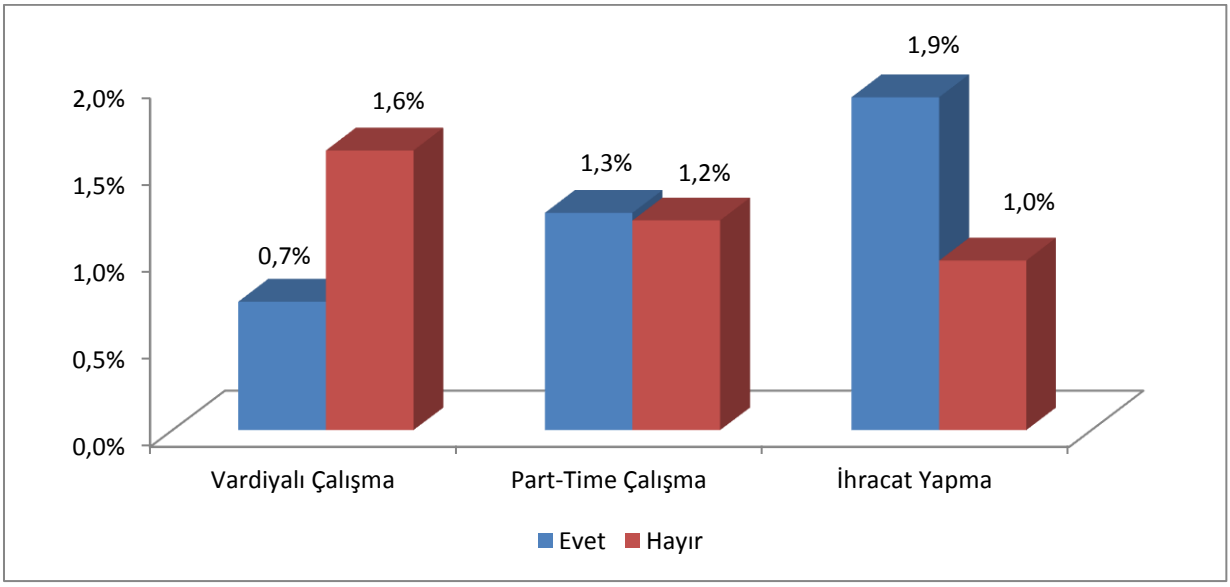

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde vardiyalı çalışma yapan 20+ istihdamlı işyerlerinin açık iş oranı yüzde 0,7, vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 1,6 olarak tespit edilmiştir. Part-time çalışma yapılan işyerlerinde ise açık iş oranı yüzde 1,3 yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 1,2'dir. İhracat yapılan işyerlerinde de açık iş oranı yüzde 1,9 yapılmayan işyerlerinde ise yüzde 1 olarak tespit edilmiştir.

Şekil 18: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

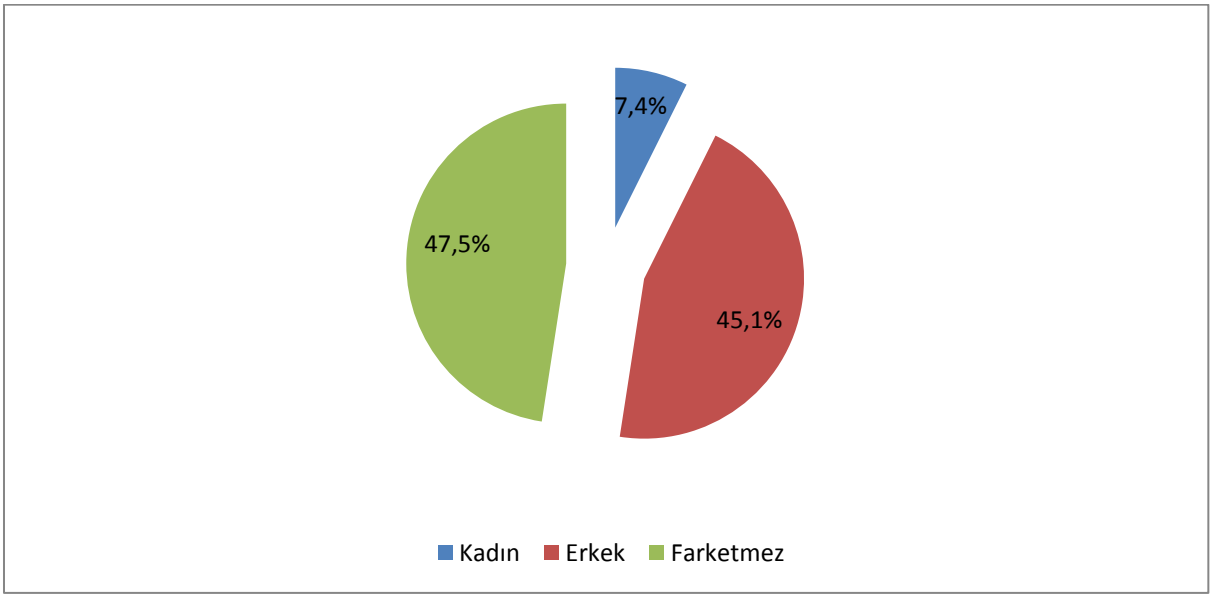

Kaynak: İPA 2016

Yukarıdaki şekil 18'de ise Samsun ilinde araştırma sonucunda elde edilen açık işlerde işverenlerin cinsiyet tercihleri gösterilmektedir. Açık işlerin yüzde 45,1'inde işverenlerin erkek işgücü talebi ortaya çıkmaktadır. Kadın işgücü istihdam etme eğilimi ise oldukça düşük düzeyde kalmış ve bu oran yüzde 7,4 olarak tespit edilmiştir. İşverenler açık işlerinde yüzde 47,6 oranında belli bir cinsiyet tercihinde bulunmamışlardır. Bu oranlar işverenlerin tercihini analiz etmek anlamında tek başına yeterli olmamaktadır. Zira açık işlerde daha çok hangi meslekte ve hangi beceri düzeyinde talebin olduğu cinsiyet analizinde özellikle gerekli görülmektedir.

Şekil 19: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

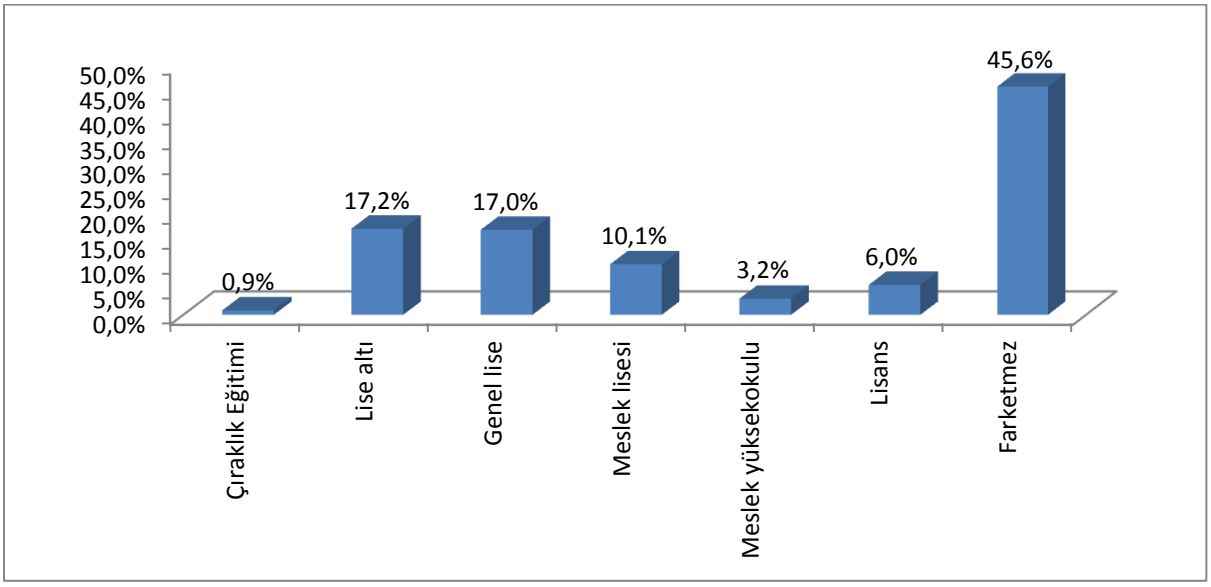

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilindeki açık işlerin yüzde 45,6'sında işverenler eğitim düzeyi talep etmemiştir. En fazla oranda ikinci sırada bulunan eğitim düzeyi ise lise altı seviyesi olarak görülmektedir.

Açık işlerde talep edilen eğitim düzeylerinde öne çıkan bir başka istatistik ise mesleki eğitimi içeren meslek lisesi, meslek yüksekokulu ve çıraklık eğitimi mezunlarının toplam ortalamasının ancak % 14,2 seviyesinde kalmasıdır. Samsun ilinde alınan açık işlerin büyük bölümünün İmalat sektöründen geldiği hususu göz önünde bulundurulursa, bu sektördeki beklentinin mesleki eğitimden yana olması gerekirken eğitim tercihinin yapılmadığı, dolayısıyla bu sektörde daha çok nitelik gerektirmeyen işlerde istihdamın yoğunlaştığı yorumu yapılabilir. Bu ise üretilen ürünlerin kalitesi ve işletmelerin rekabet güçleri konusunda soru işaretleri oluşmasına neden olmaktadır.

Şekil 20: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

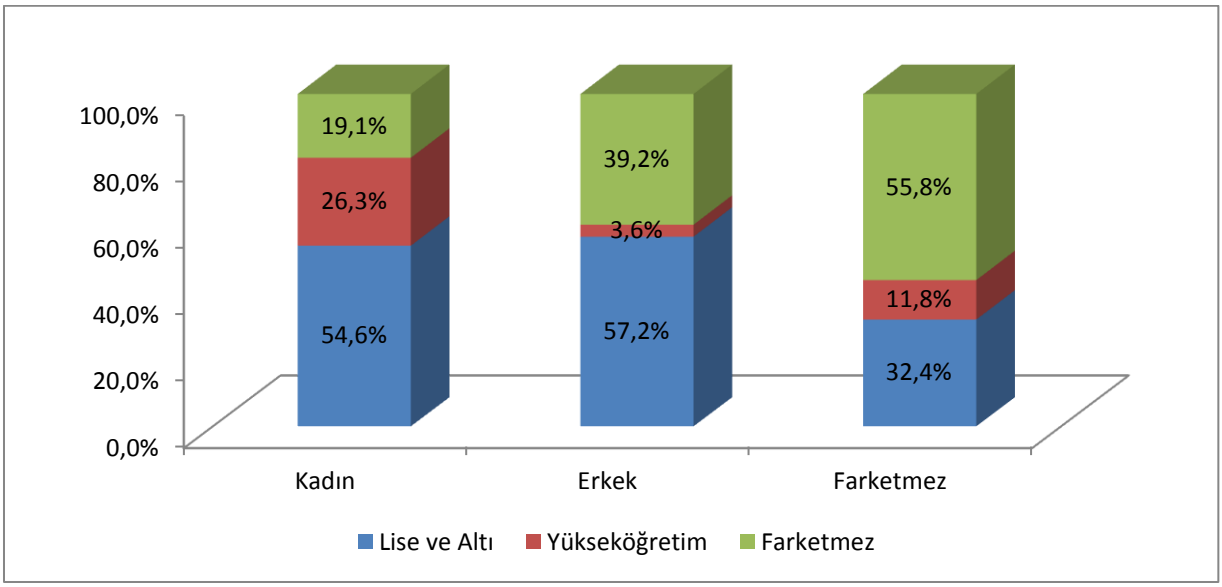

Kaynak: İPA 2016

Şekil 20'de görüleceği üzere lise ve altı seviyesi genel olarak ağırlıkta talep edilmiştir. Kadın ve erkek işgücü talebi için bir değerlendirme yapılacak olursa; erkeklerde kadınlara nazaran daha fazla oranda lise ve altı seviyesinde işgücü talep edilmiş, ayrıca yükseköğretim seviyesinde de kadın işgücü için yüzde 26,3 gibi yüksek bir oranda talepte bulunulmuştur. Grafikte öne çıkan bir diğer husus da; herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayarak verilen açık işlerde herhangi bir eğitim seviyesi talebinde de bulunulmamıştır. Samsun ilinde alınan açık işlerin büyük bölümünün imalat sektöründen geldiği hususu göz önünde bulundurulursa, bu sektörde genellikle eğitim ve cinsiyet tercihinin yapılmadığı, nitelik gerektirmeyen işlerde istihdamın yoğunlaştığı yorumu yapılabilir.

Açık işlerdeki eğitim talepleri cinsiyete göre farklılaşabildiği gibi sektörel düzeyde de birtakım hususları öne çıkarmaktadır. Bazı sektörlerde yüksek düzeyde bir eğitim talebinde bulunulmaktayken bazılarında da işverenler nezdinde herhangi bir eğitim düzeyi talebinde bile bulunulması önem ifade etmemektedir. Tablo 16'da Samsun ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde sektörlere göre talep edilmiş olan eğitim düzeylerine ait veriler bulunmaktadır.

Tablo 16: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Sektörler	Fark etmez	Lise ve Altı	Yükseköğretim
İmalat	62,0%	35,3%	2,7%
İnşaat	35,9%	53,9%	10,1%
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	32,5%	57,0%	10,5%
Ulaştırma ve Depolama	8,3%	91,7%	0,0%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	30,2%	65,1%	4,8%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	0,0%	100,0%	0,0%
Gayrimenkul Faaliyetleri	0,0%	50,0%	50,0%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	50,0%	10,0%	40,0%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	0,0%	66,7%	33,3%
Eğitim	14,3%	28,6%	57,1%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	0,0%	15,4%	84,6%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0,0%	0,0%	100,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0,0%	100,0%	0,0%
Genel Toplam	**45,6%**	**45,2%**	**9,2%**

Kaynak: İPA 2016

İşyerlerinden alınan açık işlerin tamamı için yükseköğretim seviyesinde talep verilen sadece Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörü bulunmaktadır. Tamamen lise ve altı seviyesinde açık iş verilen sektörler ise; Finans ve Sigorta Faaliyetleri ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörleri olmuştur.

İmalat sektöründeki açık işlerin yüzde 62 gibi bir oranında herhangi bir eğitim düzeyi talebinde bulunulmamıştır. Bu husus da aslında bu işlerin çok nitelik gerektirmeyen meslekler olduğunu ifade etmektedir. Bir diğer ifadeyle lise altı ya da üniversite mezunu işgücü de işe başvuru yapsa işveren nezdinde çok bir anlam ifade etmeyecektir. İşe başvuru yapacak kişiler açısından ise; işin düşük nitelikli olmasından dolayı ortalama ya da daha yüksek bir eğitim seviyesine sahip olanların bu işlere başvuru yapmayacağı da göz önünde bulundurulmalıdır. Herhangi bir eğitim düzeyi talep edilmeyen ikinci sektör ise Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektörü olmuştur. Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektöründeki açık işlerin yüzde 50'sinde işverenler "fark etmez" seçeneğini tercih etmişlerdir. Bu sektördeki açık işlerin yüzde 40'ın da ise yükseköğretim mezunları talep edilmiştir.

Açık işlerinde işverenlerin yükseköğretim eğitim seviyesinde büyük oranda talep verdikleri sektörler ise; Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ve Eğitim sektörleri olmuştur.

Şekil 21: Açık İşlerin Arama Süresine Göre Dağılımı

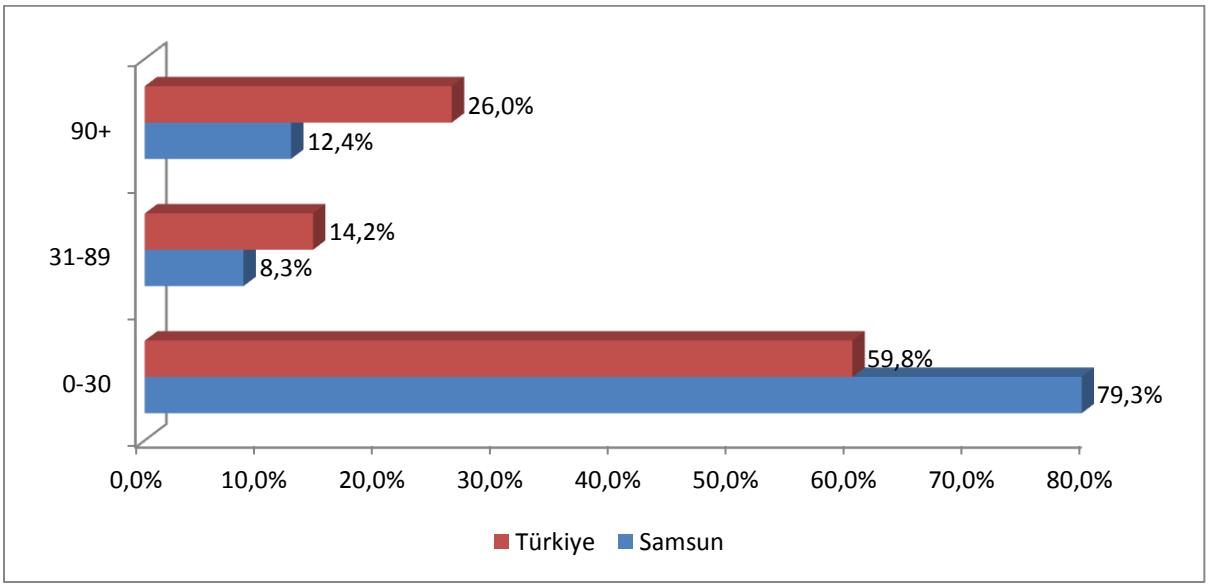

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerin arama sürelerine göre dağılımı incelendiğinde; Samsun ilinde açık işlerin yüzde 79,3'u 0-30 gün arasında aranmaktadır. Bu oran Türkiye geneline göre daha yüksek tespit edilmiştir. 31-89 gün arasında aranan açık işlerin oranı ise yüzde 8,3'tür. Bu oran da Türkiye geneline göre daha düşük gerçekleşmiştir. Samsun ilinde 90 ve daha fazla günde aranan açık işlerin oranına bakıldığında yüzde 12,4 rakamı elde edilmiştir. Yani Samsun ilinde açık işlerin Türkiye geneline göre daha kısa sürede karşılandığı söylenebilir.

Tablo 17: Açık İş Arama Süresinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Açık İş Arama Süresi	Kadın	Erkek	Fark etmez	Genel Toplam
0-30	95,3%	68,6%	86,9%	79,3%
31-89	2,3%	13,2%	4,7%	8,3%
90+	2,4%	18,2%	8,4%	12,4%
Genel Toplam	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerin arama süresi cinsiyet bazında değerlendirilebilir. Kadın işgücü tercihinde bulunulmuş olan açık işlerde arama süresinde 0-30 gün yüzde 95,3 oranında gerçekleşmiştir. Erkek işgücü taleplerinde ise bu oran yüzde 68,6 olarak tespit edilmiştir. Kadınlarda 31-89 gün arasında açık iş arama oranı 2,3 iken erkeklerde yüzde 13,2 oranında gerçekleşmiştir. 90 gün ve daha fazla süredir aranan açık işlerde erkekler kadınlara nazaran daha ön plandadır.

Şekil 22: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

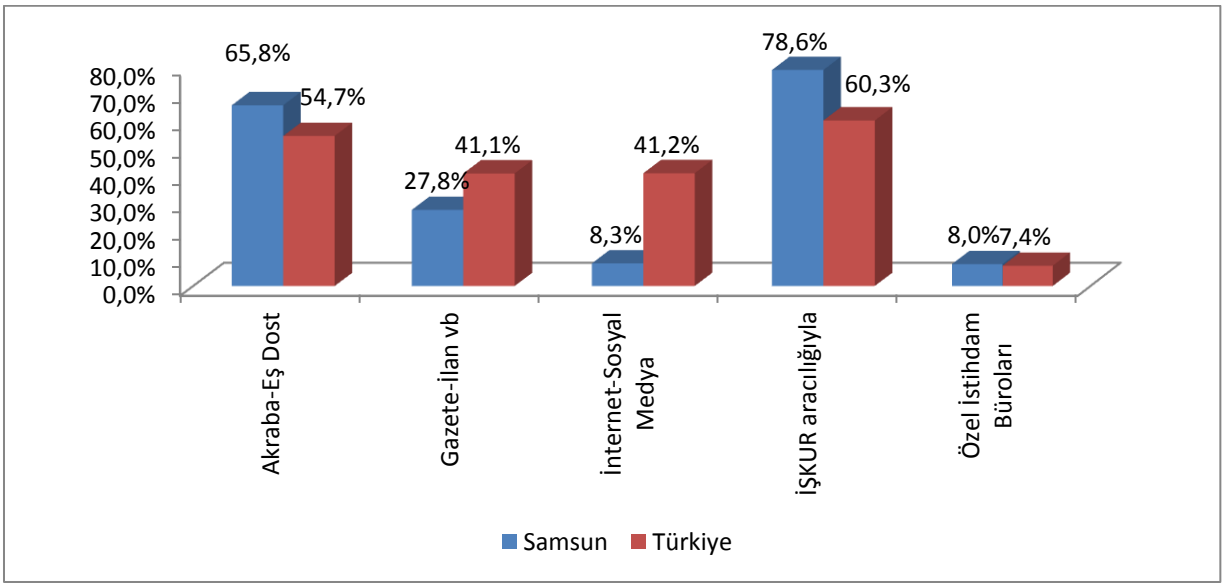

Kaynak: İPA 2016

Açık işlerin hangi arama kanalı ile işgücü piyasasına sunulduğu da özellikle İŞKUR için önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Piyasadaki açık işlerin kuruma kazandırılması yoluyla daha çok kişiyi işe yerleştirmek için hangi beceri ve eğitim düzeylerinin talep edildiğinin bilinmesi açılacak olan aktif işgücü programlarının etkinliği açısından önem arz etmektedir.

Şekil 22'de Samsun ili ve Türkiye genelinde karşılaştırmalı olarak açık işlerin arama kanalına göre dağılımı mevcuttur. Samsun ilinde 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 78,6 gibi büyük bir oranı İŞKUR'a verilmiştir. Bu oran Türkiye geneli için yüzde 60,3 olarak gerçekleşmiştir. Samsun ilinde işverenler daha sonra akraba-eş dost aracılığı arama kanalını kullanmıştır. Bu iki arama kanalı için Türkiye gerçekleşmelerinin Samsun iline göre daha düşük bir oranda olduğu görülmektedir. Ancak özel istihdam bürolarının kullanılması hem Samsun ili hem de Türkiye geneli için yakın oranlarda olduğu tespit edilmiştir.

Gazete-İlan vb. ile İnternet-Sosyal Medya kanallarının kullanımı açısından ise Samsun ili Türkiye ortalamasının bir hayli altında kalmıştır. İnternet-Sosyal Medya personel arama kanalı kullanımının az olması ilde hala küçük ve kapalı bir işgücü piyasası olduğunun göstergesi olarak yorumlanabilir. Samsun ili bu anlamda teknolojiyi yeteri kadar kullanmamakta; liyakati ve rekabeti göz ardı ederek güvenin iş piyasası için esas olması gerektiğine inanmaktadır.

Tablo 18: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi

Eğitim Düzeyi/Arama Kanalları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR Aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Çıraklık Eğitimi	59,7%	0,0%	0,0%	60,0%	0,0%
Lise Altı	55,3%	29,7%	2,0%	74,3%	0,0%
Genel Lise	60,4%	30,3%	11,3%	81,2%	0,0%
Meslek Lisesi	88,2%	3,5%	15,7%	92,9%	61,5%
Meslek Yüksekokulu	55,7%	5,4%	27,2%	44,7%	0,0%
Lisans	79,4%	8,7%	44,2%	56,6%	14,5%
Lisansüstü	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Fark etmez	65,9%	36,2%	1,9%	81,7%	2,0%
Genel Toplam	**65,8%**	**27,8%**	**8,3%**	**78,6%**	**8,0%**

Kaynak: İPA 2016

Çıraklık eğitimi, Lise Altı, Genel Lise, Meslek Yüksekokulu ve Lisansüstü eğitim seviyelerinde talep verilen açık işlerde özel istihdam büroları hiç kullanılmazken, İŞKUR'un yalnızca Lisansüstü eğitim seviyesine ait taleplerde tercih edilmediği buna karşın hemen hemen diğer tüm eğitim düzeylerinde en çok tercih edilen arama kanalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada dikkat çekici bir başka istatistik ise lisans seviyesinde talep edilen açık işler içinde en yüksek oranda kullanılmış olan arama kanalının Akraba-Eş Dost olmasıdır. Bir diğer ifadeyle daha nitelikli ve yüksek eğitim derecesine sahip işgücünü istihdam etmek isteyenler beklentilerin aksine İnternet-Sosyal Medya veya Özel İstihdam Bürolarını değil ağırlıklı olarak Akraba-Eş Dost kanalını tercih etmişlerdir.

Şekil 23'te ise İŞKUR hizmetlerinden yararlanan ve yararlanmayan işverenlerin açık işlerindeki arama kanallarının dağılımı incelenecektir.

Şekil 23: Hizmetlerden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı

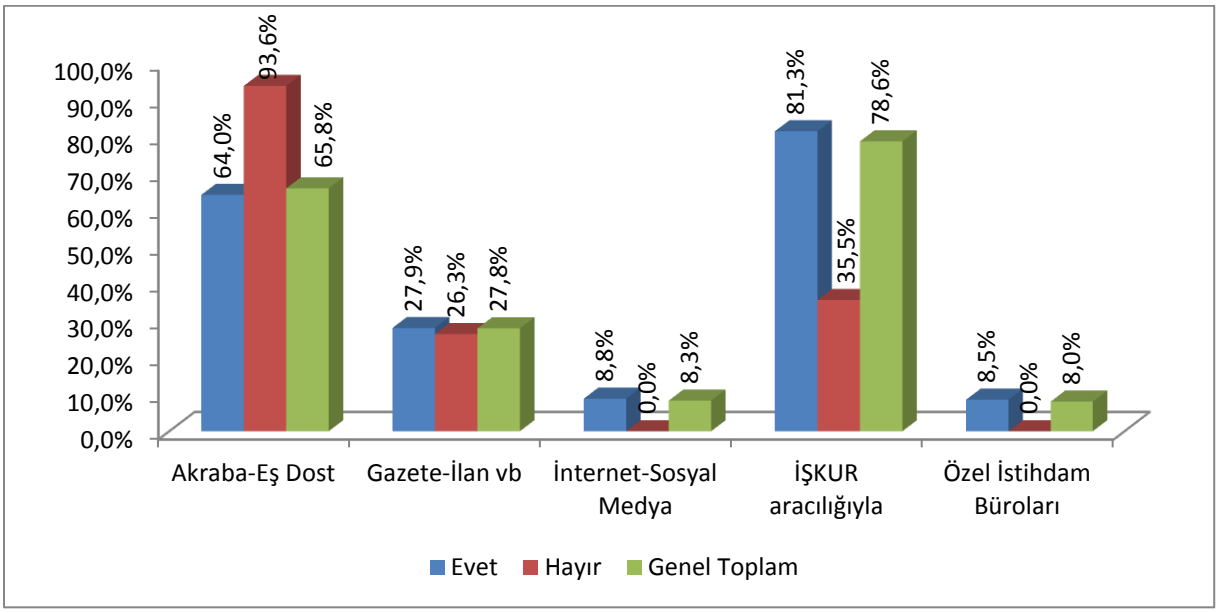

Kaynak: İPA 2016

İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin açık işlerinde yüzde 81,3 gibi önemli bir oranda İŞKUR'un arama kanalı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu oran İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerleri için yüzde 35,5'te kalmıştır. İŞKUR hizmetlerinden yararlanmış olan işverenler açık işlerini de Kuruma bildirme yönünde eğilim sergilemişlerdir.

İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerlerinin büyük bölümü arama kanalı olarak Akraba-Eş Dost'u kullananlardır. Bu işletmelerin nispeten küçük ve kurumsallaşamamış aile şirketleri olduğu tahmini kolayca yapılabilir.

İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerleri açık işleri için özel istihdam bürolarını yüzde 8,5 oranında kullanmışlarken, Kurum hizmetlerinden yararlanmayan işyerleri açık işlerinde özel istihdam bürolarını hiç kullanmamışlardır.

Tablo 19: Arama Kanallarından İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Beceriler	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	2	1	2	1	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	2	1	2	1	2	2
Takım Çalışması	3	5	4	3	4	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	3	3	4	3	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	6	4	6	5	*	5
Bilgisayar kullanımı	5	7	7	6	*	6
Satış ve Pazarlama Becerisi	7	6	5	7	*	7
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	8	8	10	8	*	8
Proje Tabanlı Çalışma	9	9	9	10	*	9
Yabancı Dil	10	*	8	9	*	10

Kaynak: İPA 2016
(*) ibaresi bulunan alanlarda veri üretilmemiştir.

Samsun ilinde genel olarak açık işlerde istenen becerilerde ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe gelmektedir. İkinci sırada ise Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve daha sonra Takım Çalışması, İletişim ve İfade Yeteneği, Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme becerisi gelmektedir.

Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe sadece İŞKUR ve Gazete-İlan vb. arama kanalları için ilk sırada değil ikinci sırada yer almıştır. Diğer bütün arama kanalları için bu beceri hep ilk sırada yerini almıştır.

Tablo 20: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı

Meslek Grubu	Açık İş Sayısı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	52
Hizmet ve Satış Elemanları	95
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	74
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	1
Profesyonel Meslek Mensupları	37
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	175
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	20
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	141
Yöneticiler	1
Genel Toplam	**595**

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup bu gruptaki açık iş sayısının toplam açık iş sayısı içindeki oranı yüzde 29,4'dir. İkinci sırada ise Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar meslek grubu bulunmaktadır.

Açık sayısının yanında daha çok açık iş oranları önemlidir. Tablo 21'de meslek gruplarına göre açık iş oranları bulunmaktadır.

Samsun ili için tespit edilen yüzde 1,2 açık iş oranı meslek grupları bazında da değerlendirildiğinde açık iş oranının en yüksek oranda yüzde 2 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda olduğu görülmektedir. Daha sonra ise sırayla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek gruplarında çalışanlar gelmektedir.

Tablo 21: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları

Meslek Grupları	Açık İş Oranı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	1,0%
Hizmet ve Satış Elemanları	1,4%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	0,9%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,5%
Profesyonel Meslek Mensupları	0,7%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	2,0%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	0,5%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	1,5%
Yöneticiler	0,1%
Genel Toplam	**1,2%**

Kaynak: İPA 2016

Tablo 21 incelendiğinde her meslek grubunda açık iş olduğu görünmektedir.

İl geneli açık iş oranının altında bulunan meslek grupları ise Yöneticiler, Profesyonel Meslek Mensupları, Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar, Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları, Nitelik Gerektirmeyen Meslekler ve Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensuplarıdır.

Tablo 22: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyet Göre Dağılımı

Meslek Grubu	Kadın	Erkek	Fark etmez	Genel Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	30,8%	6,2%	7,6%	8,7%
Hizmet ve Satış Elemanları	28,7%	14,4%	15,3%	15,9%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	9,4%	12,2%	13,3%	12,5%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,0%	0,4%	0,0%	0,2%
Profesyonel Meslek Mensupları	19,2%	1,6%	8,5%	6,2%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	4,8%	38,4%	24,6%	29,4%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	2,3%	4,3%	2,6%	3,3%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	4,8%	22,1%	28,1%	23,7%
Yöneticiler	0,0%	0,4%	0,0%	0,2%
Genel Toplam	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2016

İşverenler kadın işgücü tercihinde bulundukları açık işlerinde yüzde 30,8 oranında Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar; yüzde 28,7 oranında Hizmet ve Satış Elemanları; yüzde 19,2 oranında Profesyonel Meslek Mensupları ve yüzde 9,4 oranında ise Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grubunda istihdam etmek istediğini bildirmişlerdir. Erkek işgücü taleplerinin ise daha fazla meslek grubunda olduğu görülmektedir. Örneğin; Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları ile Yöneticiler meslek gruplarında kadın işgücü tercihinde bulunulan açık işlerde hiç talep bulunmazken, erkek işgücü taleplerinde yüzde 0,4'lük bir oranla açık iş bulunduğu tespit edilmiştir.

En fazla oranda erkek işgücü tercihinde bulunulmuş olan meslek grupları ise sırasıyla Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ve Hizmet ve Satış Elemanları meslek grupları olmuştur.

Tablo 23'te ise meslek gruplarında talep edilen beceriler öncelik sıralamasına göre sıralanmıştır. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar için ilk sırada Bilgisayar kullanımı gelmiştir. Daha sonra ise İletişim ve İfade Yeteneği ve Hesap Yapabilme (Analitik Beceri) becerisi ön plana çıkmıştır.

Hizmet ve Satış Elemanları için ise ilk sırada Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, daha sonra Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ve İletişim ve İfade Yeteneği becerileri önemlidir. Bu meslek grubunda Satış ve pazarlama becerisinin dördüncü sırada gelerek fiziki ve bedensel yeterliliğin çok gerisinde kalması ise şaşırtıcı bir sonuç olmuştur.

Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ön plana çıkmıştır. İşverenlerin nitelik gerektirmeyen mesleklerde aradıkları personel için yeterli mesleki bilgi ve tecrübesi yok yorumunu yapmaları aslında aradıkları personelden beceri ve

tecrübe beklentilerinin olduğunu; ancak iş tanımı yapmamaları, düşük ücret vermeleri gibi sebeplerle bunu gizleme gereği duyduklarını göstermektedir.

Yabancı dil becerisi ise yalnızca Profesyonel Meslek Mensupları ile Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek gruplarından talep edilmiştir.

Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek gruplarında ilk iki öncelik değişmemektedir. Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubunda ise sıralamada öncelikler benzeşmekle beraber İletişim ve İfade Yeteneği ve Bilgisayar kullanımı becerileri de ön plana çıkmaktadır.

Tablo 23: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi

Beceriler	Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	Hizmet ve Satış Elemanları	Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	Profesyonel Meslek Mensupları	Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	Tesis Ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	Yöneticiler	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	4	2	2	3	1	2	1	1	*	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	5	1	1	1	5	1	3	2	*	2
Takım Çalışması	6	5	3	2	8	4	9	3	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	2	3	4	*	3	3	2	4	2	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	9	6	5	*	4	5	6	5	*	5
Bilgisayar kullanımı	1	8	7	*	2	6	4	*	1	6
Satış ve Pazarlama Becerisi	7	4	*	*	*	7	5	6	*	7
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	3	7	6	*	6	8	8	7	*	8
Proje Tabanlı Çalışma	10	*	*	*	7	*	7	*	*	9
Yabancı Dil	8	*	*	*	9	*	*	*	*	10

Kaynak: İPA 2016

(*) ibaresi bulunan alanlarda veri üretilmemiştir.

Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Meslek Grupları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb.	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	59,2%	10,2%	4,0%	77,3%	10,6%
Hizmet ve Satış Elemanları	71,9%	18,4%	7,9%	78,9%	0,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	49,6%	34,9%	13,7%	87,2%	0,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	71,7%	11,2%	34,2%	51,9%	14,0%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	62,6%	44,0%	1,2%	83,7%	15,1%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	58,3%	36,9%	20,8%	73,3%	0,0%
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	75,7%	20,3%	7,5%	76,1%	7,5%
Yöneticiler	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Kaynak: İPA 2016

Meslek gruplarına göre açık işlerin aranma kanalları değerlendirilecek olursa; İŞKUR'un en yüksek oranda kullanıldığı meslek grubu Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları olmuştur. Bu meslek grubundaki açık işlerin tamamı İŞKUR aracılığıyla işgücü piyasasına sunulmuştur.

Bu tabloda öne çıkan bir diğer husus arama kanalları içinde meslek grupları bazında en yüksek oranda kullanılan iki arama kanalı mevcuttur. Bunlardan birisi İŞKUR diğeri de Akraba-Eş Dost' dur. Yöneticiler ve Profesyonel Meslek Mensupları meslek gruplarında Akraba-Eş Dost kanalı daha çok kullanılırken diğer tüm meslek gruplarında liderlik İŞKUR'a aittir.

Tablo 25: Açık İş Olan Mesleklerden İstenen Becerilerde Öncelik Sıralaması

Meslekler	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	İletişim ve İfade Yeteneği	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	Takım Çalışması	Satış ve Pazarlama Becerisi	Bilgisayar kullanımı	Proje Tabanlı Çalışma	Yabancı Dil
Makineci (Dikiş)	3	2	4	1	*	5	*	*	*	*
Konfeksiyon İşçisi	3	1	2	4	*	5	*	*	*	*
Garson (Servis Elemanı)	3	1	2	5	*	4	*	6	*	*
Satış Danışmanı	3	5	4	2	1	6	*	*	*	*
Paketleme İşçisi	3	2	*	1	*	4	*	*	*	*
Ön Muhasebeci	3	4	5	7	*	6	1	2	*	*
Servis Komisi	2	1	3	5	*	4	*	*	*	*
Mobilya Montaj Ustası	2	1	*	3	4	*	*	*	*	*
Mobilya Döşeme Ustası	1	2	3	*	*	*	*	*	*	*
Cnc Freze Tezgâhı Operatörü	1	2	3	*	*	*	*	*	*	*

Kaynak: İPA 2016

(*) ibaresi bulunan alanlarda veri üretilmemiştir.

Tablo 25'te Samsun ilinde açık işi olan meslekler özelinde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması bulunmaktadır. Makineci (Dikiş) mesleğinde becerilerdeki ilk öncelik Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme yer almaktadır. Konfeksiyon İşçisi mesleğinde ise talep edilen becerilerin başında Fiziki ve Bedensel Yeterlilik gelmektedir. Garson (Servis Elemanı) mesleği için ise yine Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi talep edilmiştir. Satış Danışmanı mesleği için ise Hesap Yapabilme (Analitik Beceri), Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme ve Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerileri ilk üç önceliği mevcuttur.

Mobilya Döşeme Ustası ile CNC Freze Tezgâhı Operatörü mesleklerinde alınan açık işlerde istenen becerilerde ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe kriteri öncelikli olarak tercih edilmiştir.

Tablo 26: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Genel Toplam
Büro Memuru (Genel)	Garson (Servis Elemanı)	Makineci (Dikiş)
Ön Muhasebeci	Diğer Kauçuk Mamuller İmalat İşçileri	Konfeksiyon İşçisi
Sekreter	Metal Döküm Kalıpçısı	Garson (Servis Elemanı)
Garson (Servis Elemanı)	Cnc Freze Tezgâhı Operatörü	Satış Danışmanı
Makineci (Dikiş)	Mobilya Döşeme Ustası	Paketleme İşçisi
Servis Elemanı (Garson) Yardımcısı	Depo İşçisi (Elleçleme)	Servis Komisi
Kasiyer	Mobilya Montaj Ustası	Ön Muhasebeci
Ahşap Mobilya İmalatçısı	Servis Komisi	Mobilya Montaj Ustası
Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim	Gaz Altı Kaynakçısı	Cnc Freze Tezgâhı Operatörü
Elektrik Mühendisi	Cnc Torna Tezgâhı Operatörü	Metal Döküm Kalıpçısı

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde en fazla açık iş olan meslekler; Makineci (Dikiş), Konfeksiyon İşçisi, Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Paketleme İşçisi, Servis Komisi, Ön Muhasebeci, Mobilya Montaj Ustası, Cnc Freze Tezgâhı Operatörü ve Metal Döküm Kalıpçısıdır.

İşverenlerin açık işlerinde kadın işgücü tercihinde bulundukları en fazla açık iş olan meslekler ise Büro Memuru (Genel), Ön Muhasebeci, Sekreter, Garson (Servis Elemanı), Makineci (Dikiş), Servis Elemanı (Garson) Yardımcısı ve Kasiyerdir.

Açık işlerde erkek işgücü tercihinin olduğu en fazla açık iş olan meslekler de Garson (Servis Elemanı), Diğer Kauçuk Mamuller İmalat İşçileri, Metal Döküm Kalıpçısı, Cnc Freze Tezgâhı Operatörü ve Mobilya Döşeme Ustasıdır.

Tablo 27: Cinsiyete Göre Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Beceriler	Kadın	Erkek	Fark etmez	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	1	2	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	5	2	1	2
Takım Çalışması	6	4	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	3	4	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	7	5	5	5
Bilgisayar kullanımı	2	7	7	6
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	3	6	8	7
Satış ve Pazarlama Becerisi	10	8	6	8
Proje Tabanlı Çalışma	8	9	9	9
Yabancı Dil	9	*	10	10

Kaynak: İPA 2016
(*) ibaresi bulunan alanlarda veri üretilmemiştir.

Kadın ve erkekler için genel toplama göre becerilerde öncelik sıralaması ilk sırayı öncelik Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi almıştır. Herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayan açık işlerde ise ilk öncelik Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, ikinci öncelik ise; Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi olarak görülmektedir. Yabancı dilin öncelik sıralamasında bulunduğu açık işlerde ise herhangi bir cinsiyet tercihi ifade edilmemiştir.

Kadınlardan istenen becerilerde Bilgisayar kullanımı, Hesap yapabilme (Analitik beceri), İletişim ve ifade yeteneğinin erkeklerin aksine ön planda olmasının ise; kadınların erkeklere göre daha fazla nitelik gerektiren işlere yönlendirilmekte olduğunu göstermektedir.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işverenlere son 1 yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri, temininde güçlük çektikleri eleman sayısı ve bunun nedenleri sorulmuştur. Derlenen verilerle Samsun ili işgücü piyasasının talep kısmını daha net görmek hedeflenmektedir. İşverenlerin karşılamakta güçlük çektiği mesleği, sayısını ve hangi nedenlerden ötürü aradığı çalışanı temin edemediğini bilmek, ilin istihdam politikasına da yön vereceğinden araştırmanın temininde güçlük çekilen meslekler bölümü önemli bilgiler içermektedir. Bu kapsamda bu bölümde temininde güçlük çekilen meslekler, sektörler ve meslek grupları bazında incelenecektir.

Şekil 24: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

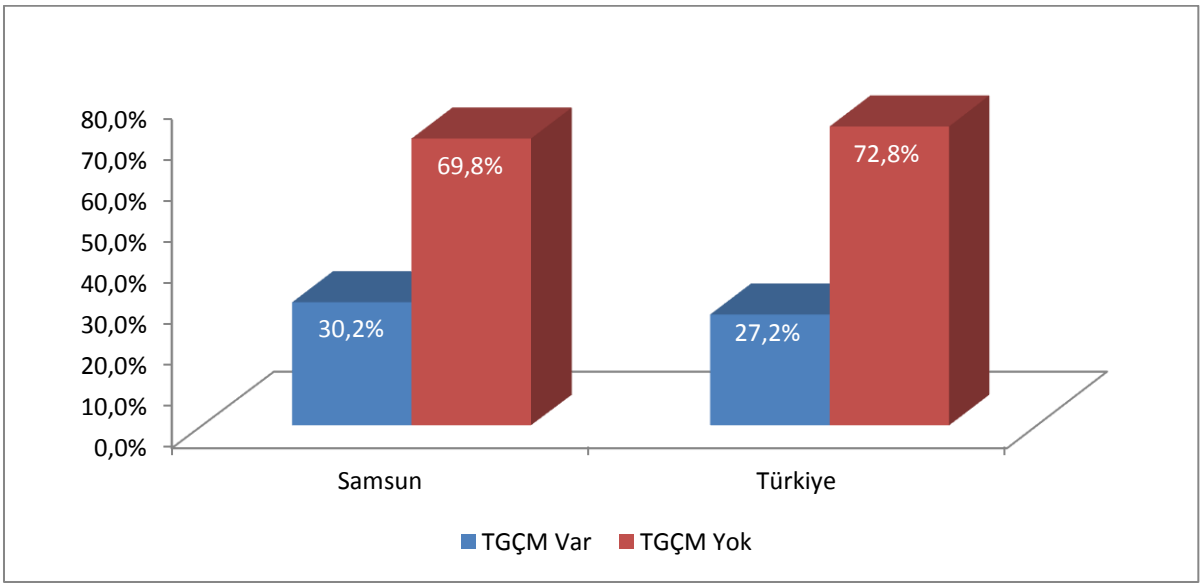

Kaynak: İPA 2016

Araştırma kapsamında yapılan ziyaretler sonucu Türkiye geneli 20 + istihdamlı 95 bin 620 işyerine ulaşılmıştır. Bu işyerlerinden 25 bin 970 tanesinde eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Samsun ilinde ise 20+ istihdamlı 948 işyeri çalışmaya cevap vermiş, bunlardan 286 tanesi temininde güçlük çekilen meslek olduğunu ifade etmişlerdir. Yüzde 30,2 ile Samsun ilinin eleman temininde ülke genelinden daha fazla güçlük çektiği görülmektedir.

Şekil 25: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

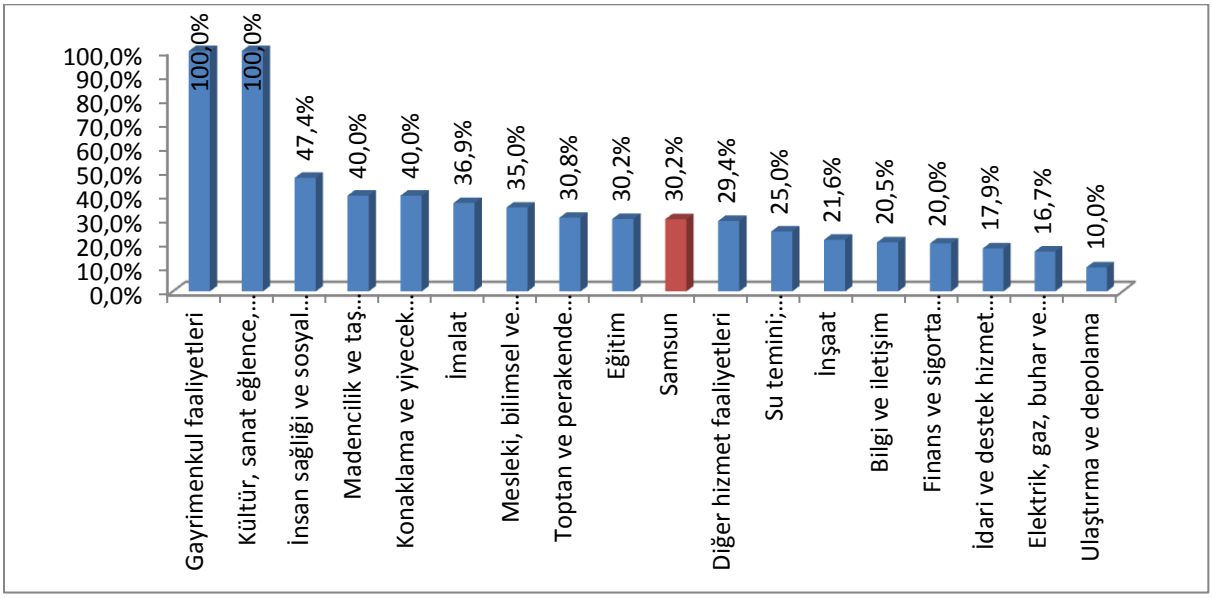

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde eleman temininde güçlük çeken işyerlerini sektörel olarak incelediğimizde; bütün sektörlerde eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra eleman temininde en fazla oranda güçlük çeken işyerlerinin Gayrimenkul Faaliyetleri ile Kültür, Sanat Eğlence,

Dinlence ve Spor sektörlerinde olduğu görülmektedir. Söz konusu sektördeki mevcut işyerlerinin az olması ile birlikte bu alanda çalışabilecek yeterli beceriye sahip elemanın bulunamaması faktörleri, sektörün temininde güçlük çekme oranının yükselmesine neden olmuştur.

İnşaat sektörü gibi Samsun ilinde işyeri sayısının yoğun olduğu bir sektörün eleman temininde güçlük çekilen işyeri oranının Samsun ili ortalamalarına göre düşük olması dikkat çekmektedir. Bu sonuç, bu sektörün ilde eleman temininde diğer sektörlere nazaran daha az zorluk çektiğini göstermektedir.

Tablo 28: Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Sektörler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	4
İmalat	315
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı	2
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	3
İnşaat	95
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	156
Ulaştırma ve Depolama	17
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	54
Bilgi ve İletişim	7
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	1
Gayrimenkul Faaliyetleri	1
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	14
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	29
Eğitim	20
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	41
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	1
Diğer Hizmet Faaliyetleri	17
Genel Toplam	**778**

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde 778 kişilik açık işin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Temininde güçlük çekilen kişi sayıları, sektör bazında incelendiğinde İmalat sektörü ile Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı sektörlerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir. Bu iki sektörün temininde güçlük çektiği eleman sayısı, Samsun ilinde toplam

temininde güçlük çekilen sayının yüzde 60,5 'ini oluşturmaktadır. Söz konusu sektörlerde çalışan sayısının fazla olması sebebi ile temininde güçlük çekilen kişi sayısı da fazladır. Öyle ki Samsun ilinde toplam çalışanların yüzde 47,2 'si bu iki sektörlerde çalışmaktadırlar. Araştırma sonuçlarına göre özellikle İmalat sektörü, Türkiye geneli verilerde de sayısal olarak mevcut istihdamı en fazla olan ve eleman temininde de en çok güçlük çekilen sektör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 26: Meslek Gruplarına Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı

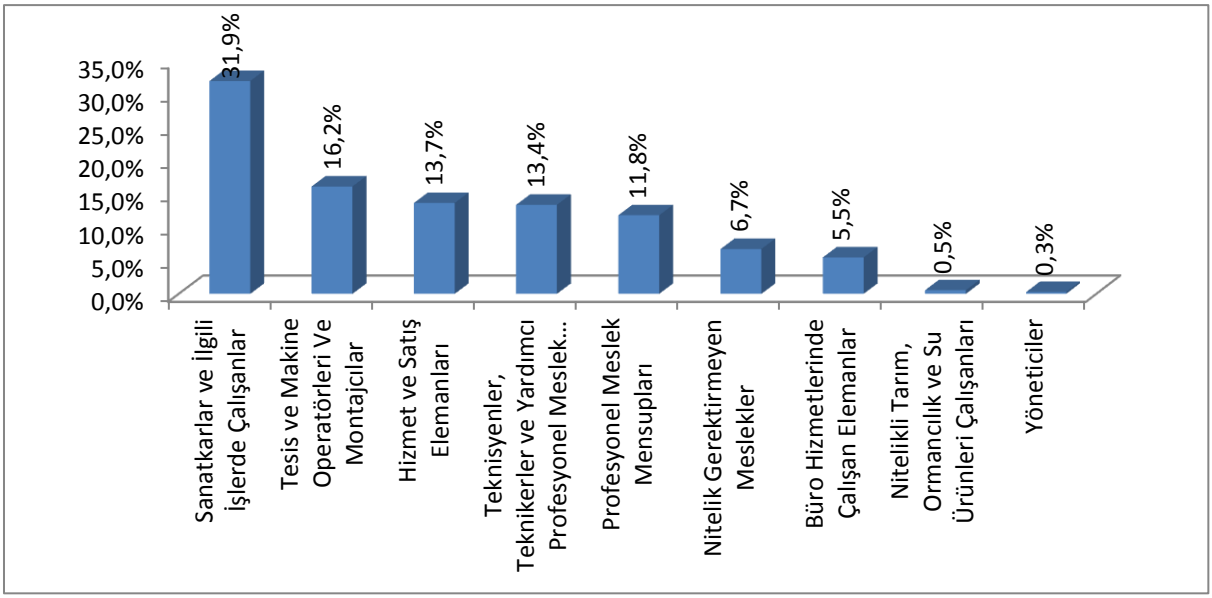

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok 248 kişi ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda yer aldıkları görülmektedir. Eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 31,9'u bu meslek grubunda yer almaktadır.

Türkiye genelinde de 20 + istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çekilme oranı en yüksek ikinci sırada Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunun olması, bu meslek grubunun ihtiyaçlarının sadece Samsun ili ile sınırlı olmadığını göstermektedir. Benzer şekilde araştırma sonuçları göstermektedir ki Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubu ile Yöneticiler meslek grupları hem ülke geneli hem de Samsun ilinde eleman temininde en az güçlük çeken meslek gruplarıdır.

Tablo 29: En Fazla Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Meslekler	TGÇM Dağılımı
Makineci (Dikiş)	6,4%
Garson (Servis Elemanı)	3,8%
Satış Danışmanı	3,0%
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	2,9%
Gaz Altı Kaynakçısı	2,8%
Konfeksiyon İşçisi	2,7%
Pazarlamacı	1,9%
Ahşap Mobilya İmalatçısı	1,9%
Hemşire	1,7%
Aşçı	1,7%

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada 50 kişi ile Makineci (Dikiş) mesleği yer almaktadır. Bu mesleği sırasıyla 30 kişi ile Garson (Servis Elemanı), 23 kişi ile Satış Danışmanı meslekleri takip etmektedirler.

Geçtiğimiz yıl gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre temininde güçlük çekilen ilk on meslekle bu yılki araştırma sonuçlarını kıyasladığımızda; Makineci (Dikiş), Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Gaz Altı Kaynakçısı, Pazarlamacı, Ahşap Mobilya İmalatçısı ve Aşçı olmak üzere toplam yedi mesleğin yine değişmeyerek ilk onda yer aldıkları görülmektedir. Samsun ilinde söz konusu meslekler, son iki yıldır temininde güçlük çekilen meslekler arasında yer almaya devam etmektedirler.

Makineci (Dikiş), Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı ve Konfeksiyon İşçisi mesleklerinin aynı zamanda açık işi en çok olan meslekler arasında ilk onda yer almaktadır. Bu mesleklerde eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinin başında ücret düzeylerinin düşük olmasına karşın, çalışma koşullarının ağır olması gelmektedir.

Şekil 27: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı

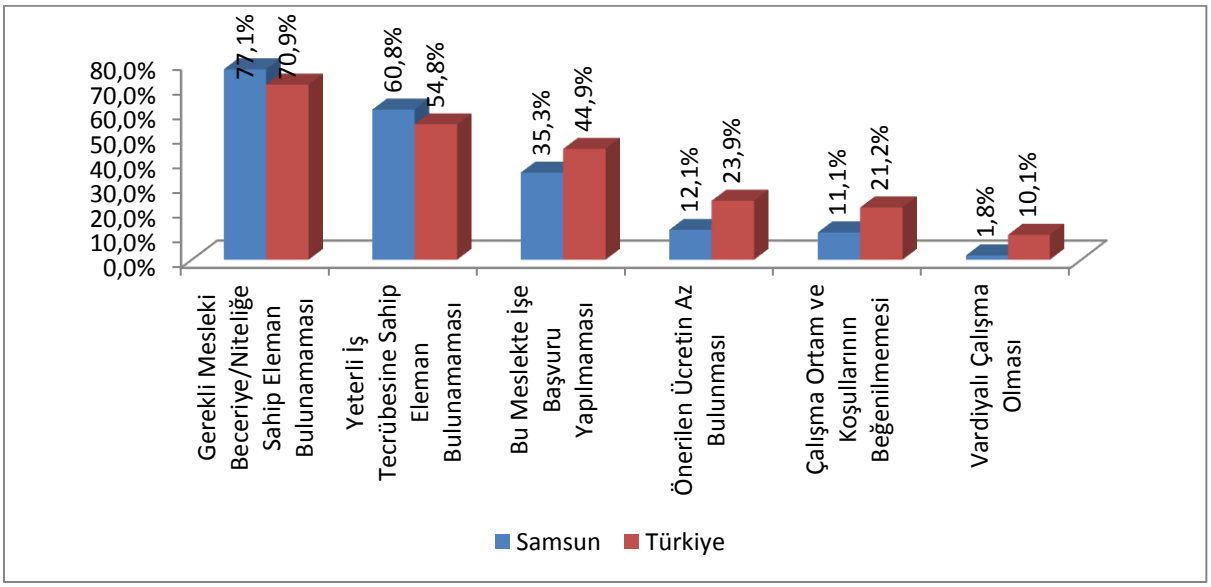

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde eleman temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır. Bu neden Türkiye geneli 20 + istihdamlı işyerlerinin TGÇM Nedenleri Dağılımı ile de benzerlik göstermektedir.

Eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinden Bu meslekte işe başvuru yapılmaması, önerilen ücretin az bulunması, çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi ile vardiyalı çalışma olması oranları Samsun ili için Türkiye ortalamalarının bir hayli altında tespit edilmiştir. Bu hususlarda Samsun ilinin gelişme kaydettiği ve bunu nasıl başardığı incelenecek olursa diğer illerde de yapılacak iyileştirmelerle yol alınabileceği görülmüştür.

Mesleklere Göre TGÇM dağılımı incelenirken, açık işi en çok olan mesleklerle temininde güçlük çekilen mesleklerin benzerlik gösterdiği hatta birçoğunun bire bir aynı olduğu ifade edilmiştir. TGÇM Nedenlerinin Dağılımına bakıldığında ise ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması gelmektedir. Öyle ki bu nedeni ortadan kaldırmaya yarayacak doğru aktif işgücü politikaları üretilip, mevcut açık işler için gereken mesleki beceriye/niteliğe sahip bireyler sağlandığında sadece il geneli değil ülke çapında da talep ve arz eşleşmesi artmış olacaktır. Ancak bu hususa çalışanlar yönünden bakıldığında çalışma koşullarının iyileştirilmesi, ücretlerin artırılması, iş sağlığı ve iş güvencesinin artırılması hususları da göz ardı edilmemelidir.

Şekil 28: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri

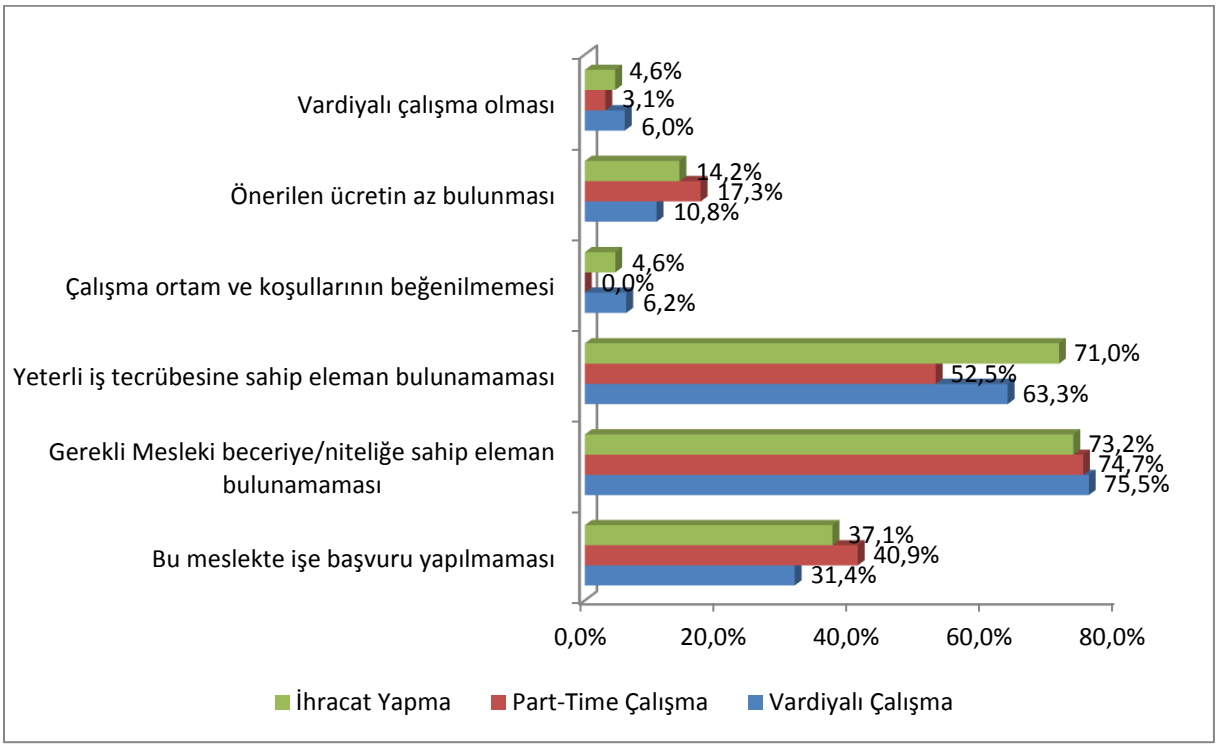

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde işyerlerinin part-time veya vardiyalı çalışanı olması, işyerinin ihracat yapıp yapmaması gibi işyeri durumuna göre eleman temininde güçlük çekme nedenlerine bakılacak olursa; her üç duruma sahip işyerlerinde de oranları değişmekle beraber TGÇM nedenlerinden ilk sırada Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır. Samsun ili hatta ülke geneli işyerlerinin eleman temininde güçlük çekmelerinin de aynı nedene dayanması sebebiyle, bu husus genel bir problem halini almaktadır. Vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde bu nedene ilişkin oranın yüzde 75,5 olarak hesaplanması ile biraz daha belirgindir. Eleman temininde güçlük çekilme nedeni olarak hem Samsun geneli özelinde hem de Türkiye genelinde ikinci sırayı Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması almıştır. Özellikle İŞKUR işbaşı eğitim programları ve mesleki eğitim veren kurumların staj programlarının etkinliğinin artırılması bu sorunların çözümü için kilit bir rol oynamaktadır. İşletmeler için uygulama ve geliştirme önemliyken maalesef eğitim sistemimizde teorik ve değişmeyen bir müfredat kullanılmaktadır. Bu durum işletmelerin kaliteli ve rekabetçi ürün yahut hizmet üretmelerini de engellemekte ve iktisadi büyümenin önünde büyük bir engel teşkil etmektedir.

Tablo 30: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Meslek Grupları	Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması	Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması	Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması	Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi	Önerilen Ücretin Az Bulunması	Vardiyalı Çalışma Olması
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	12,8%	87,3%	82,5%	0,0%	14,7%	7,3%
Hizmet ve Satış Elemanları	19,7%	87,1%	65,7%	9,8%	4,9%	2,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	52,6%	62,9%	29,5%	38,8%	11,9%	2,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	24,7%	0,0%	0,0%	75,3%	75,3%	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	50,2%	60,0%	41,9%	3,3%	17,6%	0,0%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	27,4%	87,1%	76,1%	14,1%	17,0%	2,6%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	42,4%	84,7%	55,5%	4,1%	5,2%	0,0%
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	48,8%	59,7%	51,7%	7,6%	6,7%	0,8%
Yöneticiler	0,0%	100,0%	100,0%	0,0%	51,0%	0,0%
Genel Toplam	**35,3%**	**77,1%**	**60,8%**	**11,1%**	**12,1%**	**1,8%**

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekme nedenlerine bakılacak olursa Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni en çok tercih edilen nedenlerdendir. Öyle ki, dokuz meslek grubundan sekiz tanesi için en yüksek oranda söz konusu neden işaretlenmiştir. Yöneticiler meslek grubu için ise, eleman temininde güçlük çekme nedenlerinin başında Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması ile Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması gelmektedir. Bunun yanı sıra bu meslek grubunda Önerilen Ücretin Az Bulunması sorunu da göze çarpmaktadır.

Tablo 31: Mesleklere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Meslekler	Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması	Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması	Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması	Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi	Önerilen Ücretin Az Bulunması	Vardiyalı Çalışma Olması
Makineci (Dikiş)	63,8%	48,9%	57,4%	8,5%	0,0%	0,0%
Garson (Servis Elemanı)	17,5%	82,5%	82,5%	0,0%	3,5%	3,5%
Satış Danışmanı	5,2%	94,8%	54,3%	22,6%	0,0%	4,5%
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	42,9%	80,9%	80,9%	4,8%	4,8%	0,0%
Gaz Altı Kaynakçısı	37,7%	100,0%	90,4%	0,0%	0,0%	14,4%
Konfeksiyon İşçisi	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Pazarlamacı	0,0%	85,9%	64,7%	8,2%	0,0%	0,0%
Ahşap Mobilya İmalatçısı	64,3%	85,9%	85,9%	14,1%	14,4%	0,0%
Hemşire	100,0%	7,7%	0,0%	0,0%	76,9%	0,0%
Aşçı	7,8%	92,2%	92,1%	7,9%	0,0%	0,0%

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde eleman temininde güçlük çekilen mesleklerin nedenlerine bakıldığında, Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik), Gaz Altı Kaynakçısı, Konfeksiyon İşçisi, Pazarlamacı, Ahşap Mobilya İmalatçısı ve Aşçı meslekleri olmak üzere toplam on meslekten sekiz tanesinin temininde güçlük çekilme nedenlerinin en yüksek oranda Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması olduğu görülmektedir. Hemşire mesleğinin ise temininde güçlük çekilme nedeni olarak Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması ile Önerilen Ücretin Az Bulunması tespit edilmiştir. Bu noktada Hemşirelik eğitimi veren kurumların kontenjanlarının artırılması ve ücret düzeylerinin yukarı çekilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Ekonomilerde gelecek dönem istihdam eğilimini belirlemek, işgücü piyasasında oluşacak dalgalanmaları önceden görmek ve buna yönelik politikalar geliştirmek için önemli bir araçtır. İşgücü Piyasası Araştırmaları da bu minvalde işverenlere bir sonraki yıl öngördükleri istihdam tahminlerini meslek bazında sorarak gelecek dönem istihdam eğilimleri belirlenmektedir.

Bu bölümde Samsun ilinde 2016 Yılı Nisan-Mayıs dönemi ile bir sonraki yıl aynı döneme tekabül eden zaman aralığı boyunca çalışan sayılarında ne gibi farklılıklar beklendiği, farklılaşmaların

hangi mesleklerde ve sektörlerde olacağına dair tahminler üzerinde durulacaktır. Mevsimsel etkileri dışarıda bırakmak adına işverenlere tam bir yıllık dönem içindeki tahminleri sorulmuştur.

Çalışma kapsamında işverenlere yöneltilen "30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?" sorusuna Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 17,7' si istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Samsun ilinde işverenlerin yüzde 26,5 'i istihdamın artacağını öngörmüştür. Başka bir ifadeyle 10 işyerinden Türkiye genelinde yaklaşık 2'si istihdamın artacağını öngörürken Samsun 'da bu sayı 3'e yükselmekte olup işverenlerin yakın dönemde istihdam artışına olumlu baktıkları görülmektedir. Öte yandan istihdamın azalacağını düşünen işveren oranı, ülke geneli ile benzer olup yüzde 3,9 olarak öngörülmüştür.

Tablo 32: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri

Sektörler	Artacak	Azalacak	Değişmeyecek	Fikrim Yok
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	20,0%	0,0%	60,0%	20,0%
İmalat	32,3%	3,7%	29,0%	35,0%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	16,7%	0,0%	83,3%	0,0%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	0,0%	0,0%	25,0%	75,0%
İnşaat	15,5%	4,1%	24,8%	55,6%
Toptan ve Perakende Ticaret	27,2%	3,6%	31,2%	38,0%
Ulaştırma ve Depolama	20,0%	0,0%	28,0%	52,0%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	35,4%	1,5%	27,7%	35,4%
Bilgi ve İletişim	9,1%	0,0%	60,2%	30,7%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	20,0%	40,0%	20,0%	20,0%
Gayrimenkul Faaliyetleri	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	25,0%	0,0%	40,0%	35,0%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	23,1%	7,7%	25,6%	43,6%
Eğitim	23,3%	2,3%	20,9%	53,5%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	47,4%	2,6%	34,2%	15,8%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	35,3%	11,8%	23,5%	29,4%
Genel Toplam	26,5%	3,6%	29,2%	40,7%

Kaynak: İPA 2016

Sektörlere göre istihdam eğilimi incelendiğinde en yüksek oranda artış bekleyen işverenlerin sırasıyla; Gayrimenkul Faaliyetleri, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri, Diğer Hizmet Faaliyetleri ile İmalat sektörlerinde olduğu görülmektedir. Özellikle Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin tamamı, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektöründeki mevcut işyerlerinin de yaklaşık yarısının istihdamın artacağı yönünde tahminde

bulunması, bu sektörlerin önümüz yıl Samsun 'da işgücü piyasasında önemli ölçüde dalgalanmalar oluşturabileceğini göstermektedir.

Sektörlerin istihdam eğiliminde dikkat çeken diğer bir husus ise Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörlerinde bulunan tüm işyerleri gelecek dönem için herhangi bir öngörüde bulunamamışlardır.

Tablo 33: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi

Sektörler	Net İstihdam Değişimi	NİDO
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	9	3,4%
İmalat	716	4,9%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	10	1,7%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	0	0,0%
İnşaat	284	5,2%
Toptan ve Perakende Ticaret	64	0,8%
Ulaştırma ve Depolama	133	2,9%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	131	5,9%
Bilgi ve İletişim	20	2,3%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	-2	-1,8%
Gayrimenkul Faaliyetleri	2	66,7%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	80	11,5%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	-48	-1,1%
Eğitim	41	2,1%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	128	3,9%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0	0,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	16	1,4%
Genel Toplam	**1.584**	**3,3%**

Kaynak: İPA 2016

Türkiye genelinde 20 + istihdamlı işyerlerinde 2017 Nisan-Mayıs dönemlerinde 2016 Nisan-Mayıs dönemine göre istihdamın yüzde 2,8 artacağı beklenmekte olup Samsun 'da ise bu oran, yüzde 3,3 olup ülke genelinden daha yüksektir.

Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörlerinde artış ya da azalış beklenmemektedir. İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörlerinde ise net istihdamda azalış beklenmektedir. Sayısal olarak artışın daha fazla İmalat sektöründeki artıştan kaynaklanacağı öngörülmektedir. Öyle ki Samsun 'da beklenen bin 584 kişilik istihdam artışının yaklaşık yarısının bu sektörde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Bu sektörü 284 kişilik istihdam artışı beklenen İnşaat sektörü takip etmektedir.

Net istihdam değişim oranlarına göre ise çalışan sayılarındaki farklılık, bu sıralamayı değiştirmektedir. Öyle ki en yüksek net istihdam değişim oranı, Gayrimenkul Faaliyetleri sektörüne ait iken İmalat sektörü sıralamada daha alt sıralarda yer almakladır.

Tablo 34: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek Grubu	Net İstihdam Değişimi	NİDO
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	577	6,8%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	321	2,8%
Hizmet ve Satış Elemanları	192	3,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	153	1,9%
Profesyonel Meslek Mensupları	145	2,8%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	113	2,8%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	53	1,0%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	30	16,1%
Yöneticiler	-1	-0,1%
Genel Toplam	**1.584**	**3,3%**

Kaynak: İPA 2016

Meslek gruplarına göre net istihdam değişimi incelendiğinde; Türkiye geneli 20 + istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişimi en yüksek meslek grubu, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar olarak tespit edilmiştir. Samsun ilinde de benzer tespitle ilk sırada aynı meslek grubu yer alırken sayısal olarak en çok artış, sırasıyla Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek gruplarında beklenmektedir. Bu üç meslek grubunun net istihdam artış beklentisinin toplamı, Samsun ilinde beklenen tüm artışın yüzde 68,8 'ini oluşturmaktadır.

Yöneticiler meslek grubu ise net istihdamın azalacağı öngörülen meslek grubu olarak gözlenmiştir.

Net istihdam değişim oranlarına göre ise çalışan sayılarındaki farklılık, Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubunu ilk sıraya yükseltmektedir. Yöneticiler meslek grubu ise net istihdam değişimi ile paralel olarak yüzde -0,1 net istihdam değişimi oranı ile son sırada yer almaktadır.

Tablo 35: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Konfeksiyon İşçisi	Meyve Sebze Ayıklama İşçisi
Elektrikçi (Genel)	Güvenlik Görevlisi (Silahsız)
Garson (Servis Elemanı)	Çöpçü
Satış Danışmanı	Ayakkabı İmalatçısı
Paketleme İşçisi	Diş Protez Teknisyeni
Hemşire	Fındık Kırma İşçisi
Makineci (Dikiş)	Temizlik Görevlisi
Şoför-Yük Taşıma	Endüstriyel Ve Yapısal Çelik Konstrüksiyon İşçisi
Güvenlik Görevlisi	İnşaat İşçisi
Peyzaj Bahçıvanı	Diğer Lastik İmalat İşçileri

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde gelecek dönem, en fazla istihdam artışı olması beklenen meslekler sırasıyla, Konfeksiyon İşçisi, Elektrikçi (Genel), Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı ve Paketleme İşçisi meslekleri olup, Meyve Sebze Ayıklama İşçisi, Güvenlik Görevlisi (Silahsız) ve Çöpçü mesleklerinde ise azalış beklenmektedir.

Geçtiğimiz yıl istihdam artışı beklenen mesleklerle bu yılı karşılaştırdığımızda Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Paketleme İşçisi ve Güvenlik Görevlisi meslekleri istihdam artışı beklenen ilk on meslekte yine yer almaktadır. Buradan Samsun ili için bu mesleklerin son iki yıldır önemini korumaya devam ettiği anlaşılmaktadır.

Bunun yanı sıra Samsun ilinde istihdam artışı beklenen Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı ile Güvenlik Görevlisi, Makineci (Dikiş) ve Şoför-Yük Taşıma meslekleri, Türkiye geneli 20+ istihdamlı işyerlerinde de istihdam artışı beklenen ilk on meslek içerisinde yer almaktadır. Bu minvalde hem Samsun ili için hem de ülke geneli için bu mesleklerde daha fazla istihdam sağlanacağı öngörülmektedir.

Şekil 29: İşyeri Özellikleri Bakımından NİDO

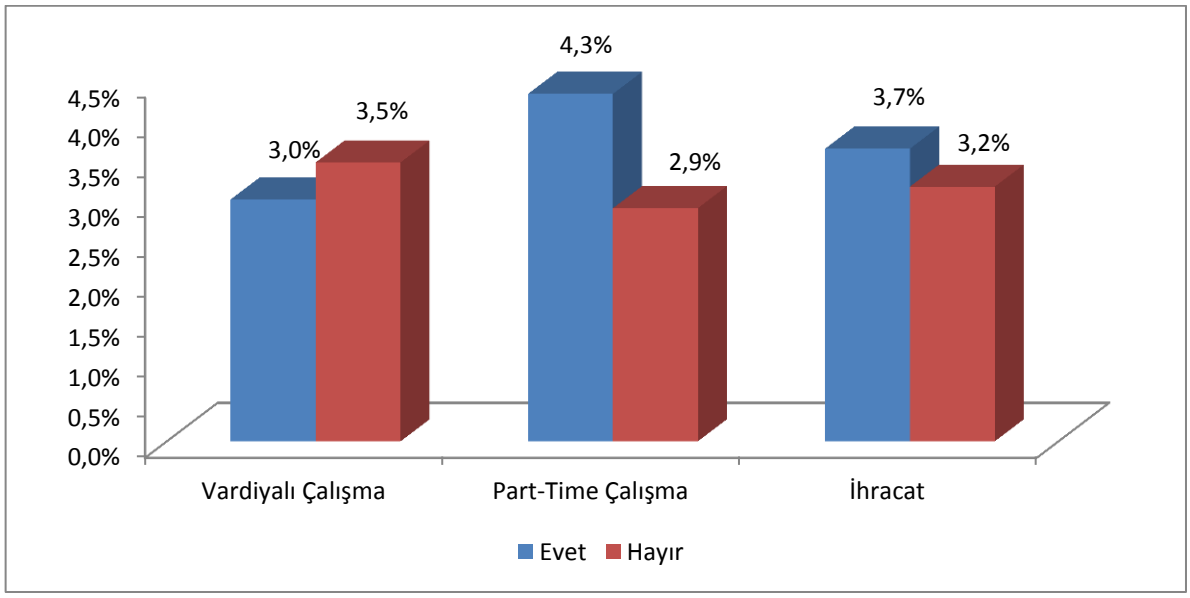

Kaynak: İPA 2016

İşyeri özellikleri bakımından net istihdam değişim oranlarına bakıldığında part-time çalışma veya ihracat yapan işverenlerin benzer eğilimler sergilerken, Vardiyalı çalışma yapan işyerlerinin net istihdam değişim oranı beklentilerinin farklılaştığı gözlenmektedir. Samsun ili için yüzde 3,3 olan net istihdam değişim oranı, sadece vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde daha düşük olarak hesaplanmaktadır. Bu da vardiyalı çalışma yapan işverenlerin önümüzdeki dönem, bu özelliğe sahip olmayan işverenlere nazaran daha düşük istihdam artışı beklediğini göstermektedir.

Bu sonuç, Türkiye geneli 20 + istihdamlı işyerleri için de geçerli olup ülke geneli yüzde 2,8 net istihdam değişim oranından, bu üç özellikten birine sahip olan işyerlerinin net istihdam değişim oranları, daha düşük olarak hesaplanmıştır.

Şekil 30: İşverenlerin Bir Yıl Sonraki İstihdam Değişim Beklentilerine Göre Beş Yıl Sonraki Beklentileri

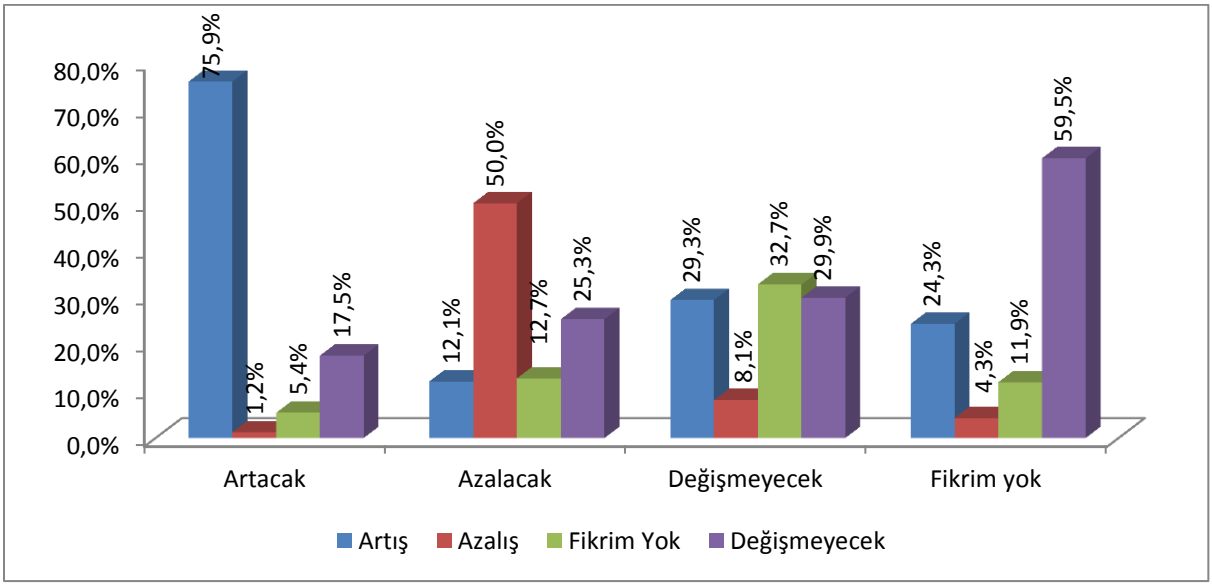

Kaynak: İPA 2016

Samsun ilinde işverenlerin bir yıl sonraki istihdam değişim beklentilerine göre beş yıl sonraki istihdam değişim beklentileri incelendiğinde işveren beklentilerinin birbirleriyle örtüştükleri görülmektedir. Bir yıl sonrası için istihdam artışı bekleyen işverenler toplam işverenlerin yüzde 26,5'ini oluşturmaktadır. Bir yıl sonra artış bekleyen işverenlerin ise yüzde 75,9 'unu beş yıl sonrası için artış beklediği görülmekte iken yüzde 1,2'si ise azalış beklediği görülmektedir. Buradan işverenlerin yüzde 1,2'sinin önümüzdeki dönemde istihdam artışı beklerken uzun vadede azalış beklemekte oldukları anlaşılmaktadır.

Bir yıl sonrası için istihdam azalışı bekleyen işverenler toplam işverenlerin yüzde 3,6'sını oluşturmaktadır. Önümüzdeki dönemde istihdam azalışı bekleyen işverenlerin yüzde 50' si beş yıl sonrası için de azalış beklemektedir. Bunun yanı sıra kısa vadede istihdam azalışı bekleyen işverenlerin yüzde 12,1'i beş yıl sonrası için istihdam artışı beklemektedir.

Önümüzde ki dönemde istihdamın değişmeyeceğini ifade eden işverenler, toplam işverenlerin yüzde 29,2 'sini oluşturmaktadırlar. Bunlardan yüzde 29, 9'luk kısmı ise hem kısa vadede hem de beş yıl sonrasında yine istihdamın mevcut durumunu koruyacağını ifade etmişlerdir.

İşverenlerin yüzde 40,7'lik kısmı ise bir yıl sonrası için istihdam artışı/azalışı hakkında herhangi bir öngörülerinin olmadığını beyan etmişlerdir. Önümüzdeki dönem için öngörüsü olmayanların da yüzde 11,9'ü uzun vadede de herhangi bir tahminde bulunamamışlardır.

SONUÇ

2016 yılında Samsun İlinde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Araştırmasının yapılmasında öne çıkan amaçlardan bir tanesi en genel anlamıyla aktif işgücü politikalarının tümüne veri sağlamaktır. Diğer amaç ise, işgücü piyasasında özellikle de talep açısından ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve beceri gereksinimlerini tespit ederek işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliğin giderilmesine yönelik politika ve önerilerin geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Dolayısıyla bu raporun bulguları da ihtiyaçların tespitine yönelik katkı ve öneriler açısından değerlendirilebilir.

Samsun ilinde temel işgücü verileri incelenecek olursa işgücüne katılım oranının 2008 yılında yüzde 56,6 iken 2013 yılına kadar dalgalı bir düşüş eğilimi göstererek yüzde 50,5 seviyesine gerilediği görülecektir. TÜİK verilerine göre Türkiye genelinde işgücüne katılım oranı yüzde 50,8 olup, Samsun İli Türkiye geneli ile oransal benzerlik göstermektedir.

Samsun ilinde istihdam oranı 2008 yılında yüzde 52,2 iken işgücüne katılım oranlarına paralel olarak 2013 yılına kadar yüzde 47,2 seviyesine gerilemiştir. TÜİK verilerine göre 2013 yılında Türkiye geneli istihdam oranı yüzde 45,9 ile Samsun ili istihdam oranının altındadır. Çalışabilir nüfusun artış hızına oranla yeni istihdam olanaklarının aynı hızda yaratılamaması nedeniyle hem işgücüne katılım oranları hem de istihdam oranları düşüş göstermektedir.

Samsun İlinde işsizlik oranı 2008 yılında yüzde 7,8 iken 2010 yılına kadar yatay seyir izlemiş, 2011 yılında ise yüzde 5,5'e gerilemiştir. 2012 yılından itibaren tekrar yükselme eğilimini göstererek 2013 yılında yüzde 6,6 seviyesine ulaşmıştır. TÜİK verilerine göre 2013 yılında Türkiye geneli işsizlik oranı yüzde 9,7 ile Samsun işsizlik oranının oldukça üzerindedir.

İŞKUR veri tabanında çekilen veriler incelendiğinde ise şu sonuçlara ulaşılmıştır: 2015 yılsonu itibariyle Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne kayıtlı işsiz sayısı 37.358'dir. Kayıtlı işsizlerin 17.701'i erkek, 19.657'i ise kadındır. Kayıtlı işsizlerin mesleklere göre dağılımı incelendiğinde en fazla kayıt bulunan mesleklerin Beden İşçisi (Genel), Büro Memuru (Genel) ve Beden İşçisi (Temizlik) olduğu görülmektedir.

2015 yılsonu itibariyle Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından alınan açık iş sayısı 28.377'dir. Bu rakam 2014 yılı açık iş verileriyle karşılaştırıldığında; yüzde 36,2'lik bir artış gözlenmiştir. Başka bir deyişle; Samsun ili işgücü piyasasında İŞKUR iş arama kanalı olarak daha çok tercih edilmeye başlamıştır.

2014 yılı içerisinde Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 8.123 kişi işe yerleştirilmiştir. Bu kişilerin 4.797'si erkek, 3.326'sı kadındır. 2015 yılında ise 12.219 kişi işe yerleştirilmiştir. İşe yerleşenlerin 7.036'sı erkek, 5.183'ü kadındır. Alınan açık iş sayısındaki artış, işe yerleştirme sayılarına da yansımış, 2015 yılında 2014 yılına oranla yüzde 50,4 artış kaydedilerek daha fazla kişi kurum tarafından işe yerleştirilmiştir.

2014 ve 2015 yılları itibariyle mesleki kurs verileri incelendiğinde Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 2014 yılında 1.226 adet, 2015 yılında ise; 2.742 adet kurs programı düzenlenmiştir. Düzenlenen kurs programlarına 2014 yılında 6.307 kişi, 2015 yılında ise; 9.198 kişi katılmıştır. Mesleki eğitim programlarından faydalanan kişi sayısının artmasında, İşbaşı eğitim programından faydalanma koşullarının yumuşatılmasının ve tanıtım faaliyetlerinin artırılmasının etkili olduğu düşünülmektedir. 2014 yılında işbaşı eğitim programlarından 1.843 kişi faydalanmış iken, bu rakam 2015 yılında 4.667'ye yükselmiştir.

İşsizlik sigortası fonuna başvurarak ödenek almaya hak kazanan çalışanların sayısı 2014 ve 2015 yılsonu itibariyle meslekler ve toplam yararlanıcı sayıları bakımından incelenmiştir. Buna göre 2014 yılında toplam 6.359 kişi ödenekten faydalanırken 2015 yılında döneminde bu rakam 6.946 olmuştur. Rakamlar bu yıl geçtiğimiz yıla göre daha fazla kişinin ödeneğe başvurduğunu dolayısıyla işsiz kalan kişi sayısında bir artış olduğuna işaret etmektedir.

2016 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasının alan çalışması örneklemini; Türkiye İstatistik Kurumu ile birlikte tespit edilen ve Samsun İlinde özel sektörde faaliyet gösteren, 2 ve üzeri çalışanı olan işyerleri oluşturmaktadır. Çalışma 8 Nisan-6 Mayıs 2016 tarihleri arasında yapılmıştır. Uluslararası sektörel ve mesleki sınıflandırmaların (NACE Rev.2) kullanıldığı araştırmada 2-19 çalışan sayısı olan işyerleri için örneklem yöntemi, 20 ve üzerinde çalışanı olan işyerleri için ise, tamsayım yöntemi kullanılmıştır. Yani Samsun İlindeki 20+ istihdamlı özel sektör işyerlerinin tamamı ziyaret edilmiştir. Toplamda bin 236 işyeri taranmıştır.

Samsun ilinde bulunan 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 71,8'ü İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Türkiye genelinde ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı yüzde 50,9 olarak gerçekleşerek, bu oran Samsun ili için Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanmış olan bu işyerleri ise en çok İŞKUR'dan eleman talebi noktasında hizmet almıştır. Bu işyerlerinin yüzde 84'ü İŞKUR'dan eleman talebinde bulunmuşlarken yüzde 65,8'i mevzuat danışmanlığı alanında İŞKUR ile iletişime geçmişlerdir. Özellikle son dönemlerde işverenlerin işbaşı eğitim programlarına olan ilgisi Samsun ilinde yüzde 51,6 oranında kendisini göstermiştir.

Samsun ilinde bulunan 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 23,9'u vardiyalı çalışma sistemini uygulamakta iken yüzde 13,4'ü ihracat yapmakta, yüzde 11'i ise part-time eleman çalıştırmaktadır.

Açık işlerin hangi arama kanalı ile işgücü piyasasına sunulduğu da özellikle İŞKUR için önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Samsun ilinde 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 78,6 gibi büyük bir oranı İŞKUR'a verilmiştir. Bu oran Türkiye geneli için yüzde 60,3 olarak gerçekleşmiştir. Samsun ilinde işverenler daha sonra akraba-eş dost aracılığı arama kanalını kullanmıştır. Bu iki arama kanalı için Türkiye gerçekleşmelerinin Samsun iline göre daha düşük bir oranda olduğu görülmektedir.

Çalışma kapsamında Samsun İlinde 160 farklı işyerinde toplam 595 kişilik açık iş talebi bulunduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak, Samsun'un "açık iş oranı" yüzde 1,2 olarak hesaplanmıştır. Başka bir deyişle Samsun İlinde her yüz kişilik kadronun 98,8 i dolu, 1,2'si boş olup doldurulmaya hazırdır. Saha çalışmasında ziyaret edilen işyerlerinin yüzde 16,8'i açık işi olduğunu belirtmiştir. Açık işler için yaklaşık yüzde 45,6 oranında herhangi bir eğitim düzeyi talep edilmemiştir. Açık işler için yüzde 0,9 oranında çıraklık eğitimi, yüzde 17,2 oranında lise altı eğitimliler, yüzde 27,1 oranında lise ve dengi eğitimliler ve yüzde 9,2 oranında lise üstü eğitimliler tercih edilmektedir.

Sektörlere göre en yüksek açık iş oranı yüzde 40 ile Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe tespit edilmiştir. Ancak bu noktada Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe açık işi olan işletme sayısının düşük olmasından kaynaklanan istatistiki bir sapma olduğu hususu göz önünde bulundurulmalıdır. Zira Samsun ili genelinde açık iş oranı yalnızca yüzde 1,2 olarak hesaplanmıştır. Gayrimenkul Faaliyetleri sektörünü yüzde 2,9 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü ve yüzde 2,1 ile İmalat sektörü izlemektedir.

Samsun ili İşgücü Piyasası Araştırması sonuçları sayısal olarak incelendiğinde Kurum verilerinde olduğu gibi İmalat sektörünün açık işlerde önemli bir ağırlığının olduğu görülmektedir. 595 kişilik açık işin yüzde 51,8'ine tekabül eden 308 kişilik kısmı İmalat sektöründeki işverenlerden gelmiştir. Açık iş sayısının yoğun olduğu diğer sektörler ise 119 kişilik açık işle Toptan ve Perakende Ticaret ile 66 kişilik açık işle Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleridir.

Açık işler için talep edilen becerilere bakıldığında; ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe gelmektedir. İkinci sırada ise Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve daha sonra Takım Çalışması, İletişim ve İfade Yeteneği, Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme, Bilgisayar Kullanımı, Satış ve Pazarlama, Hesap Yapabilme (Analitik Beceri), Proje Tabanlı Çalışma ve Yabancı Dil becerisi gelmektedir.

Samsun'da açık işlerin en fazla olduğu ilk 10 mesleğin sırasıyla Makineci (Dikiş), Konfeksiyon İşçisi, Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Paketleme İşçisi, Servis Komisi, Ön Muhasebeci, Mobilya Montaj Ustası, Cnc Freze Tezgâhı Operatörü ve Metal Döküm Kalıpçısı olduğu tespit edilmiştir.

Samsun İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre, Samsun ilindeki işverenlerin 778 kişilik açık iş pozisyonunda eleman temininde güçlük çektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında ziyaret edilen işyerlerinin yüzde 30,2'si eleman temininde güçlük çektiğini belirtmiştir. Başka bir deyişle her 3 işverenden 1'i işgücü piyasasında aradığı elemanı bulurken zorlanmıştır. Sektörel bazlı değerlendirme yapıldığında ise İmalat ile Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı sektörlerinin ağırlıkla aradıkları personeli güçlükle temin edebildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında işyeri ziyaretleri sırasında görüşülen işverenlere hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri sorulmuştur. Eleman temininde en fazla güçlük çekilen meslekler incelendiğinde; ilk sırada 50 kişi ile Makineci (Dikiş) mesleği yer almaktadır. Bu mesleği sırasıyla 30 kişi ile Garson (Servis Elemanı), 23 kişi ile Satış Danışmanı meslekleri takip etmektedirler.

Geçtiğimiz yıl gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre temininde güçlük çekilen ilk on meslekle bu yılki araştırma sonuçlarını kıyasladığımızda; Makineci (Dikiş), Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Gaz Altı Kaynakçısı, Pazarlamacı, Ahşap Mobilya İmalatçısı ve Aşçı olmak üzere toplam yedi mesleğin yine değişmeyerek ilk onda yer aldıkları görülmektedir. Samsun ilinde söz konusu meslekler, son iki yıldır temininde güçlük çekilen meslekler arasında yer almaya devam etmektedirler.

Samsun ilinde eleman temininde güçlük çekilen mesleklerin nedenlerine bakıldığında, Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı, Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik), Gaz Altı Kaynakçısı, Konfeksiyon İşçisi, Pazarlamacı, Ahşap Mobilya İmalatçısı ve Aşçı meslekleri olmak üzere toplam temininde güçlük çekilen ilk on meslekten sekiz tanesinin temininde güçlük çekilme nedenlerinin en yüksek oranda Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması olduğu görülmektedir.

Samsun İşgücü Piyasası Talep Araştırması sonuçları 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle istihdamda 1.584 kişilik net artışın beklendiğini göstermektedir. Başka bir deyişle, işverenler çalışmanın yapıldığı referans döneme kıyasla, 30 Nisan 2017 tarihinde istihdamın net olarak yüzde 3,3 artmasını beklemektedir.

30 Nisan 2017 tarihinde sektörler itibariyle net istihdam değişimi tahminlerine oransal olarak bakılacak olursa, en yüksek oranda artış bekleyen işverenlerin sırasıyla; Gayrimenkul Faaliyetleri, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri, Diğer Hizmet Faaliyetleri ile İmalat sektörlerinde olduğu görülmektedir. Özellikle Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin tamamı, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektöründeki mevcut işyerlerinin de yaklaşık yarısının istihdamın artacağı yönünde tahminde bulunması, bu sektörlerin önümüzdeki yıl Samsun ‘da işgücü piyasasında dalgalanmalar oluşturabileceğini göstermektedir. Bu veriler sayısal olarak incelendiğinde ise en yüksek istihdam artışının İmalat ve İnşaat sektörlerinde olacağı göze çarpmaktadır.

Samsun ilinde 30 Nisan 2017 itibariyle, en fazla istihdam artışı olması beklenen meslekler sırasıyla; Konfeksiyon İşçisi, Elektrikçi (Genel), Garson (Servis Elemanı), Satış Danışmanı ve Paketleme İşçisi meslekleri olup, Meyve Sebze Ayıklama İşçisi, Güvenlik Görevlisi (Silahsız) ve Çöpçü mesleklerinde ise istihdam azalışı beklenmektedir.

KAYNAKÇA

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

TÜİK, Hane halkı İşgücü Anketleri

EKLER

EK 1: 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

İŞKUR 2016 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

2016 YILI İPA İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 21 inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim işyerlerine 3.536 TL (üçbinbeşyüzotuzaltı Türk Lirası) İdari Para Cezası verilir.

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. **İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.**

Kapsam

İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No :.....

Işyerinin Yasal Unvanı :.....

1

ADRES BİLGİLERİ

İL /İLÇE :.....

MAHALLE :.....

CADDE/SOKAK :.....

İÇ/DIŞ KAPI NO :.....

TELEFON/FAKS/E-POSTA :.....

FORMU CEVAPLAYAN İŞYERİ YETKİLİSİNİN

Adı-Soyadı: ..... Unvanı :.....

Tarih : ..... Telefonu : .....

E-Posta :..... İmza/Kaşe: .....

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATOR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı-Soyadı			
Tarih			
İmza			

1) İşyerinizin kuruluş tarihini yıl olarak belirtiniz.

.....

2) İŞKUR'un hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadığınızı belirtiniz.

(Cevabınız Hayır ise 4. Soruya geçebilirsiniz)

Evet ☐ Hayır ☐

(..... Yılından bu yana)

3) İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandığınızı belirtiniz.

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Eleman Talebi ☐ İşbaşı Eğitim Programları ☐

Çalışanların Mesleki Eğitimi ☐ Mesleki Eğitim Kursu ☐

Kısa Çalışma Ödeneği ☐ Danışmanlık ve Yönlendirme ☐

4) İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

5) İşyerinizde ihracat yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

6) İşyerinizde kısmi süreli (part-time) çalışanın olup olmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

BÖLÜM I-MEVCUT İSTİHDAM

7) İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
TOPLAM			

BÖLÜM II-AÇIK İŞLER 8)Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? 8.1)Eleman aramıyoruz ☐ ⇨ 9.Soruya geçiniz.

Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Çıraklık 2. Lise altı 3. Genel lise 4. Meslek L. 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü 8. Fark etmez	Açık işiniz için cinsiyet tercihini belirtiniz? 1. Kadın 2. Erkek 3. Fark etmez	Talep Edilen Beceriler * 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (Analitik beceri) 4. İletişim ve ifade yeteneği 5. Proje tabanlı çalışma 6. Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve inisiyatif alabilme 8. Takım çalışması 9. Yabancı Dil 10. Yeterli meslekî/teknik bilgi ve tecrübe			Ilgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz ** 1. Akraba-Eş Dost 2. Gazete-İlan, vb. 3. İnternet-Sosyal Medya 4. İŞKUR aracılığıyla 5. Özel İstihdam Büroları			Açık Işiniz Için Ne Kadar Süredir Eleman Arıyorsunuz? 1. 0-30 Gün 2. 31-89 Gün 3. 90+ Gün
				1	2	3	1	2	3	

*Önem derecesine göre EN FAZLA 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1- En önemli)

**Kullandığınız arama kanallarından EN AZ 1 tanesini işaretleyiniz.

5

BÖLÜM III - 30 NİSAN 2017 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

9) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	9.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	10. soruya geçiniz.

9.1) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış

10)30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet	☐ ⇨	10.1'e geçiniz.
	Hayır	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok	☐ ⇨	11. soruya geçiniz.

10.1) 30 Nisan 2017 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış

BÖLÜM IV - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

11) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

11.1) Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ ➡ **12.Soruya Geçiniz.**

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni* 1. Bu meslekte işe başvuru yapılmaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortamı ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması 6. Vardiyalı çalışma olması					
		1	2	3	4	5	6

*Birden Fazla Seçenek Işaretlenebilir.

BÖLÜM V – İŞGÜCÜ PİYASASINA GENEL BAKIŞ

12) 5 yıl sonra işyerinizde çalışan sayısının ne yönde olmasını bekliyorsunuz?

Artacak ☐ Azalacak ☐ Değişmeyecek ☐ Fikrim Yok ☐

13) 5 yıl sonra içinde bulunduğunuz sektörün durumunun nasıl olacağını bekliyorsunuz?

Daha iyi olacak ☐ Daha kötü olacak ☐ Değişmeyecek ☐ Fikrim Yok ☐

14) 5 yıl içerisinde sektörünüzü değiştirmeyi düşünüyor musunuz?

Evet, düşünürüm ☐ Hayır, düşünmem ☐

15) İşbaşı Eğitim Programlarından yararlanma süresinin 6 aydan 12 aya çıkarılmasının istihdama etkisinin nasıl olacağını düşünüyorsunuz.

Artacak ☐ Azalacak ☐ Değişmeyecek ☐

16) Doğum sonrası Yarı Zamanlı Çalışmanın kadın istihdamını ne yönde etkileyeceğini belirtiniz.

Kadın istihdamını Arttıracak ☐ Kadın İstihdamını Azaltacak ☐ Değişmeyecek ☐

2016 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.
İşveren/İşveren Temsilcisi görüşleri:
Ziyaretçinin görüşleri:

8

EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI

İl Adı	2_9	10_19	20+	Genel Toplam
ADANA	296	80	2.123	2.499
ADIYAMAN	25	19	349	393
AFYONKARAHİSAR	69	23	630	722
AĞRI	13	6	192	211
AKSARAY	44	10	326	380
AMASYA	33	8	257	298
ANKARA	976	446	6.765	8.187
ANTALYA	526	193	3.271	3.990
ARDAHAN	5	66	22	93
ARTVİN	20	3	120	143
AYDIN	154	36	960	1.150
BALIKESİR	174	58	1.070	1.302
BARTIN	18	9	221	248
BATMAN	20	21	498	539
BAYBURT	11	62	36	109
BİLECİK	26	9	222	257
BİNGÖL	14	15	244	273
BİTLİS	14	12	193	219
BOLU	44	13	274	331
BURDUR	34	10	225	269
BURSA	468	164	4.579	5.211
ÇANAKKALE	84	26	375	485
ÇANKIRI	20	5	115	140
ÇORUM	60	26	444	530
DENİZLİ	157	52	1.527	1.736
DİYARBAKIR	67	48	1.267	1.382
DÜZCE	51	19	442	512
EDİRNE	47	17	288	352
ELAZIĞ	48	31	544	623
ERZİNCAN	25	12	149	186
ERZURUM	53	24	473	550
ESKİŞEHİR	100	24	489	613
GAZİANTEP	231	71	1.799	2.101
GİRESUN	33	18	311	362
GÜMÜŞHANE	13	58	65	136
HAKKARİ	5	62	68	135
HATAY	145	42	1.109	1.296
IĞDIR	13	3	104	120
ISPARTA	44	15	307	366
İSTANBUL	3.655	1.289	7.670	12.614
İZMİR	791	241	5.760	6.792
KAHRAMANMARAŞ	77	46	845	968

KARABÜK	28	6	263	297
KARAMAN	27	10	211	248
KARS	13	106	82	201
KASTAMONU	38	20	313	371
KAYSERİ	177	53	1.690	1.920
KIRIKKALE	28	8	204	240
KIRKLARELİ	45	16	311	372
KIRŞEHİR	16	10	154	180
KİLİS	6	62	73	141
KOCAELİ	252	100	3.160	3.512
KONYA	261	69	2.174	2.504
KÜTAHYA	56	16	473	545
MALATYA	64	26	639	729
MANİSA	195	42	1.173	1.410
MARDİN	19	25	581	625
MERSİN	187	66	1.924	2.177
MUĞLA	218	69	1.046	1.333
MUŞ	13	11	193	217
NEVŞEHİR	38	13	340	391
NİĞDE	46	13	241	300
ORDU	75	28	537	640
OSMANİYE	36	14	411	461
RİZE	28	19	308	355
SAKARYA	133	36	949	1.118
SAMSUN	**147**	**35**	**1.054**	**1.236**
SİİRT	8	12	166	186
SİNOP	29	5	143	177
SİVAS	62	26	513	601
ŞANLIURFA	86	75	1.191	1.352
ŞIRNAK	5	25	293	323
TEKİRDAĞ	139	46	1.455	1.640
TOKAT	44	20	372	436
TRABZON	91	50	1.058	1.199
TUNCELİ	6	77	48	131
UŞAK	41	20	438	499
VAN	43	23	549	615
YALOVA	33	10	318	361
YOZGAT	36	13	224	273
ZONGULDAK	59	17	457	533
Genel Toplam	**11.531**	**4.684**	**72.751**	**88.966**

EK 3- TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Aktif Kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 12 ay süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıt.

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır. (İŞKUR)

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Çalışma Çağındaki Nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

Genç İşsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç İşsizlik Oranı : 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.

$$Genç\ İşsizlik\ Oranı = \frac{15-24\ Yaş\ Grubu\ İşsiz}{15-24\ Yaş\ Grubu\ İşgücü\ Arzı\ (İstihdam + İşsiz)}$$

Genç Nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Eğitim Durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana gruplar aşağıdadır:

1. Okuma yazma bilmeyen

2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen

3. İlkokul

4. İlköğretim

5. Ortaokul veya mesleki ortaokul

6. Genel Lise

7. Mesleki veya teknik lise

8. Yüksek öğretim

Eğitim Seviyelerine Göre İşgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

Eksik İstihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

İktisadi Faaliyetlere Göre İstihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
B	Madencilik ve Taş Ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı
E	Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı
H	Ulaştırma ve Depolama

I	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
J	Bilgi ve İletişim
K	Finans ve Sigorta Faaliyetleri
L	Gayrimenkul Faaliyetleri
M	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetleri
N	İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
O	Kamu Yönetimi ve Savunma
P	Eğitim
Q	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
R	Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor
S	Diğer Hizmet Faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal Ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslar Arası Örgütler Ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

İstihdam Edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

$$\text{İ}stihdam\ Oranı = \frac{Toplam\ \text{İ}stihdam}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ N\text{ü}fus} \times 100$$

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İş Başında Olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş Başında Olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İşe Yerleştirme: İş arayanların Kurumca işe yerleştirilmesidir.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

$$\text{İ}ş\text{g}\ddot{\text{u}}\text{c}\ddot{\text{u}} = \text{İ}stihdam\ Edilenler + \text{İ}ş sizler$$

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır. Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması: İŞKUR tarafından 8 Nisan-6 Mayıs tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı ve SGK kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2014 yılı kayıtlarıdır. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için "işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\text{İş}g\text{ücü}ne\ Katılım\ Oranı = \frac{\text{İş}g\text{ücü}\ Arzı\ (\ \text{İ}stihdam + \text{İ}ş siz)}{Kurumasal\ Olmayan\ Sivil\ N\text{ü}fus} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

İşgücüne Dahil Olmayan (İnaktif) Nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır. İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş Bulma Ümidi Olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

$$\text{İş}g\text{ücü}ne\ Dahil\ Olmayan\ N\text{ü}fus\ Oranı = \frac{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ N\text{ü}fus - \text{İş}g\text{ücü}}{Kurumsal\ Olmayan\ N\text{ü}fus} \times 100$$

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, dört hafta içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik Oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

$$\text{İş}sizlik\ Oranı = \frac{\text{İş}siz}{\text{İş}g\text{ücü}\ Arzı(\text{İ}stihdam + \text{İş}siz)} \times 100$$

İşteki Durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

Kayıt Dışı İstihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt Dışı istihdam Oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

$$Kayıtdışı\ İstihdam\ Oranı = \frac{Kayıtdışı\ İstihdam}{Toplam\ İstihdam} \times 100$$

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı İşgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Kurumsal Olmayan Nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Mesleklere Göre İstihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) ISCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. ISCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü,

öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Temininde Güçlük Çekilen Meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş Bağımlılık Oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

$$\boldsymbol{Ya\text{ş}\ Ba\text{ğ}ml\text{ı}l\text{ı}k\ Oran\text{ı}} = \frac{0-14\ Ya\text{ş}\ N\text{ü}fus + 65\ Ya\text{ş}\ ve\ \text{ü}st\text{ü}\ N\text{ü}fus}{15-64\ Ya\text{ş}\ N\text{ü}fus} \times 100$$

Yerel Birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Yetersiz İstihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Zamana Bağlı Eksik İstihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.